

25
200

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLAHİYAT ANABİLİM DALI
DİN EĞİTİMİ BİLİM DALI

TEZİMDEN KAYNAK GÖSTERİLMEK
ŞARTIYLA FOTOKOPİ ÇEKİLMESİNE
İZİN VERİYORUM.

ADI, SOYADI . Ayşenur Türk Biyik

TARİH - 11.05.2007

İMZA : Y.

EĞİTİMİN DOĞUM ÖNCESİ BOYUTU

Yüksek Lisans Tezi

AYŞENUR TÜRK BIYIK

Danışman: PROF. DR. BAYRAKTAR BAYRAKLI

İstanbul, 2007

Marmara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Tez Onay Belgesi

İLAHİYAT Anabilim Dalı DİN EĞİTİMİ Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi
AYŞE NUR TÜRK BİYİK nın EĞİTİMİN DOĞUM ÖNCESİ BOYUTU adlı tez
çalışması ,Enstitümüz Yönetim Kurulunun 05.04.2007 tarih ve 2007/04-44 sayılı
kararıyla oluşturulan jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile Yüksek Lisans Tezi olarak
kabul edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi : 01.05.2007

1) Tez Danışmanı : PROF. DR. BAYRAKTAR BAYRAKLI

2) Jüri Üyesi : PROF. DR. MEHMET FARUK BAYRAKTAR

3) Jüri Üyesi : PROF. DR. VECDİ AKYÜZ

.....

.....

.....

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
KISALTMALAR.....	3
ÖNSÖZ	4
GİRİŞ.....	5

BİRİNCİ BÖLÜM EĞİTİMİN DOĞUM ÖNCESİ BOYUTUNDA ALINMASI GEREKEN TEDBİRLER

I. EVLİLİK ÖNCESİ TEDBİRLER	9
A. EŞ SEÇİMİ.....	11
B. AİLE.....	13
C. EŞLER ARASI UYUM.....	16
D. EBEVEYNLİK EĞİTİMİ	19
E. DİKKAT EDİLECEK DİĞER HUSUSLAR	22
1. Evlilik Öncesi Sağlık Raporu	22
2. Akraba Evliliği.....	22
II. GEBELİK ÖNCESİ TEDBİRLER.....	23
III. GEBELİK DÖNEMİ TEDBİRLERİ.....	28
A. GEBELİK SÜRESİNCE YAPILAN TESTLER VE ARAŞTIRMALAR	29
B. GEBELİKTE ANNENİN BESLENMESİ	29
C. HELAL VE HARAM LOKMA	32
D. ANNE VE BABA ADAYININ PSİKOLOJİK DURUMU	33
E. GEBELİK DÖNEMİNDEKİ TEHLİKELER.....	36
1. İlaç Kullanımı	36
2. İnfeksiyon Hastalıklar	37
3. Radyasyona Maruz Kalma	38
4. Sigara, Alkol, Kafein Kullanımı	38
5. Stres.....	40
6. Diğer Tehlikeler.....	43
Karın Travmaları:	43
F. GEBELİKTE EGZERSİZ.....	45
G. GEBELİKTE SEYAHAT	48
H. HAYIRLI EVLAT SAHİBİ OLMAK İÇİN DUA ETMEK.....	51

İKİNCİ BÖLÜM ÇOCUĞUN DOĞUM ÖNCESİ GELİŞİMİ

I. DOĞUM ÖNCESİ BİYOLOJİK GELİŞİM.....	59
II. DOĞUM ÖNCESİ ZİHİNSEL GELİŞİM	64
III. DOĞUM ÖNCESİ MANEVİ GELİŞİM.....	66
IV. FİZYOLOJİK GELİŞİM (DOĞUM)	68
A. NORMAL DOĞUM VE SEZERYAN	70
B. DOĞUMUN BEBEK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	73
C. KÜRTAJ.....	75

V. KUR'AN-I KERİM'E GÖRE YARATILIŞ VE DOĞUM ÖNCESİ GELİŞİM.....	Sayfa No. 76
---	------------------------

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM **ANNE KARNINDA EĞİTİM**

I. ANNE KARNINDA EĞİTİM KONUSUNDA YAPILAN ÇALIŞMALARIN TARİHİ SEYRİ.....	84
II. ANNE KARNINDA EĞİTİM KONUSUNDA YAPILAN ÇALIŞMALARDAN ÖRNEKLER	85
III. ANNE KARNINDAKİ BEBEKLE İLETİŞİM KURMAK	89
IV. ANNE KARNINDAKİ BEBEKTE UYARIM - ZEKA İLİŞKİSİ.....	101
SONUÇ	106
KAYNAKÇA	109

KISALTMALAR

a.s. Aleyhisselam

çev. Çeviren

H.z. Hazreti

s. sayfa

s.a.v. Sallallahu Aleyhi ve Sellem

vb. ve benzeri

vs. ve saire

Yay. Yayınevi

ÖNSÖZ

Eğitim doğumla başlayan bir süreç değil, doğumdan çok önce daha evlenmeye karar verirken başlayan bir süreçtir. Bu çalışmada geleceğin ebeveyni olacak anne baba adaylarına bu bilinç kazandırılmaya çalışılmış, genelde eğitim, özelde din eğitiminin temellerinin daha bu dönemde atılmaya başlandığına dikkat çekilmiştir.

Bu çalışmayı sonuçlandırmamda değerli görüşleriyle bana destek olan danışman hocam Prof. Dr. Bayraktar BAYRAKLI'ya, çalışmamı baştan sona inceleyerek değerli tavsiyelerini esirgemeyen hocalarım Prof. Dr. Mehmet Faruk BAYRAKTAR'a ve Prof. Dr. Vecdi AKYÜZ'e teşekkür ederim.

Beni bugünlere getiren, hayatım boyunca haklarını ödeyemeyeceğim, Annem ve Babam'a ve çalışmam esnasında büyük bir sabırla beni teşvik eden ve yardımlarını esirgemeyen Eşim'e gönülden teşekkürler...

İstanbul, 2007

Ayşenur TÜRK BIYIK

GİRİŞ

A. ARAŞTIRMANIN KONUSU

Eğitim insanla birlikte var olan bir olgudur. Ana-baba ve çocuğun olduğu her yerde eğitim faaliyeti de olmuştur.

Çocuk denilince akla gelen ilk hususlardan biri, şüphesiz ailedir. Zira aile çocuğun doğup büyüdüğü, hayata hazırlandığı, iyi ve kötü istikametlerde şekillendiği yerdir. Bu nedenle aile, çocuğun hayata hazırlanmasında en etkin rolü icra eden kurumdur.¹

Çocuğun eğitimi, şahsiyetinin gelişmesi ve sosyal hayata intibakının sağlanması için vazgeçilmez bir kurum olan aile, sadece çocuğun doğumundan sonra önem kazanan bir yer değildir.² Çocuk gelişimine ilişkin çalışmalar, yakın zamana kadar çocuğun eğitime doğumla birlikte başlanmasını uygun görürken, son zamanlarda elde edilen bilgiler, doğumdan sonraki gelişim biçimini etkilemesi nedeniyle doğumdan önceki döneme de önem verilmesinin gereğini ortaya çıkarmıştır.³ Evlenecek çiftlerin birbirlerini seçimi ile mesele gündeme gelir.⁴ Buna göre çocuğun terbiyesinden birinci derecede sorumlu olan ana-babanın, çocuğun eğitimi ile ilgili tedbirlerini evlenmeye karar verirken başlatması gerekmektedir.⁵ Bu tedbirleri nikah öncesi tedbirler, gebelik öncesi tedbirler ve gebelik dönemi tedbirleri şeklinde devam ettirebiliriz. Eğitimin doğum öncesi boyutu, bütün bu dönemlerde, yani evliliğe karar verme aşamasından doğuma kadar geçen süreçte, yapılacak olan eğitim faaliyetlerinin bütününe kapsamaktadır.

Kur'an-ı Kerim'e göre de, eğitim doğumdan önce başlar. Doğum sonrası eğitim, doğum öncesi eğitimin uzantısıdır.⁶ Bu bağlamda, nikahtan doğuma kadar geçen süre

---

¹ İbrahim Canan, Kur'an'da Çocuk, İstanbul, Cihan Yay, 1984, s. 25

² Abdullah Özbek "Bir Eğitim Kurumu Olarak Ailenin Önemi", İslam'da Aile ve Çocuk Terbiyesi 2, Şanlıurfa, 1994, s.51

³ Abdurrahman Dodurgalı, Ailede Çocuğun Din Eğitimi, 2.baskı, İstanbul, M.Ü Vakfı Yay. 1998 s. 101

⁴ Özbek, s.51

⁵ Mehmet Faruk Bayraktar, İslam Eğitiminde Öğretmen- Öğrenci Münasebetleri, İstanbul, M.Ü. Vakfı Yay. 1984, s.113

⁶ Bayraktar Bayraklı, "Eğitimin Doğum Öncesi Boyutu", İslam'da Aile ve Çocuk Terbiyesi Sempozyumu, İSAV, Şanlıurfa, Temmuz 1994, s.173

zarfında din eğitiminin nüveleri de atılmış olmaktadır.

“Doğum öncesi dönemi, bir yaratılış (oluşum) devresidir. Bundan dolayı çocuk bu devredeki uyarımlardan büyük ölçüde etkilenir. Çocuğu olumlu ya da olumsuz olarak etkileyen şeyleri ve etkileme derecesini bilmemiz, onun gelişim biçimini, yönünü ve hızını anlamamız açısından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca büyüme ve gelişimin başlangıç noktasını oluşturması, bu devrenin önemini daha da arttırmaktadır.”⁷ İşte bu sebeple çalışmamızda, eğitim açısından çok önemli bir devre olan doğum öncesi çağda, gerek gebelik öncesi, gerekse gebelik döneminde dikkat edilmesi gereken hususları ve çocuğun gelişim basamaklarını inceledik.

Evlenmeye karar verirken başlayan çocuk eğitimi, anne karnında alınan bir takım uyarımlarla devam etmektedir. Çalışmamızın “Anne Karnında Eğitim” başlıklı bölümünde, anne karnındaki bebeğin dış uyarımlardan nasıl etkilendiğini, bu uyarımların neler olduğunu, bu uyarımlarla nasıl eğitilebileceğini, bu uyarımların çocuğun manevi gelişiminde dolayısıyla din eğitiminde nasıl kullanılabilirliğini ve doğum sonrasında bebeğin fiziksel ve zihinsel gelişimi açısından onu nasıl etkilediğini, konu hakkında yapılan araştırmalara değinerek tespit etmeye çalıştık.

B. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Araştırmanın temel amacı, eğitimin doğum öncesi boyutunu ele alırken, eğitim faaliyetini evliliğe karar vermekle başlatarak, doğuma kadar geçen süre zarfında, geleceğin ebeveyni olacak anne baba adaylarını, bu dönem hakkında bilgilendirecek bilgi birikimini sağlamak ve bu dönemin, genelde eğitim, özelde din eğitimi açısından, en verimli şekilde nasıl değerlendirileceğinin, eğitim faaliyetinin temellerinin daha bu dönemde atılmaya başlandığının bilincini kazandırmaktır.

C. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırma metodu olarak tasvir metodu kullanılmıştır. Araştırmanın amaçları doğrultusunda gereken bilgilerin elde edilebilmesi için ilgili literatür taranmış ve

---

⁷ Ömer Özyılmaz, Çocukluk ve Gençlik Çağında İslami Eğitim ve Psikolojik Temelleri, 1.baskı, İstanbul, Pınar Yay. Ekim 2003, s.52

araştırmanın sınırları çizilmiştir. Yazılı kaynaklara dayanılarak konu çeşitli boyutları ile ortaya konulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

EĞİTİMİN DOĞUM ÖNCESİ BOYUTUNDA ALINMASI GEREKEN TEDBİRLER

Kur'an-ı Kerim'e göre, eğitim doğumdan önce başlamaktadır. Doğum sonrası eğitim, doğum öncesi eğitimin uzantısı durumundadır. Bir bakıma buna, insan ruhunun doğum öncesi programlanması, diyebiliriz.⁸

Çocuk gelişimi ve eğitiminde "tedbir devresi"⁹ olarak da adlandırılan doğum öncesi dönem, evlenmeye karar vermekle başlayıp, doğuma kadar süren devreyi kapsar. Doğum öncesi dönemi böylece ele almak, ya da çocuk eğitimini evlenmeye karar vermekle eş zamanlı olarak başlatmak, Kur'an'ın metodudur.¹⁰ Buna paralel olarak, Hz. Peygamber'in evlilikle ilgili bazı tavsiyeleri incelendiğinde, O'nun da bu metodu kullandığı görülmektedir.¹¹

“Çocuk psikolojisine ilişkin ilk çalışmalar, okul öncesi çocuğun konuşma oyun, heyecan ve faaliyetleri gibi belirli davranış yüzlerini içermekteydi.”¹² “Bu da gösteriyor ki, henüz gelişmekte olan Çocuk Psikolojisi, çocuğun gelişim ve eğitimi, çocuk dünyaya geldikten sonra başlatılmaktaydı. Fakat zamanla bunun yetersiz olduğu anlaşılmış ve çocuk psikolojisine ilişkin çalışmalar daha erkenden, yani doğum öncesinden başlatılmıştır.”¹³ “Çocuk, doğum öncesi dönemin bir oluş evresi olması nedeniyle, bu dönemdeki uyarımlardan büyük ölçüde etkilenir. Bu evrede özellikle kalıtsal etkenlerin rolü büyüktür. Ayrıca çocuğun doğum öncesi yaşamını bilmemiz, onun gelişim biçimini anlamamız açısından önem taşımaktadır. Büyüme ve gelişim noktasını oluşturması, bu evrenin önemini daha da arttırmaktadır.”¹⁴

“Böylece çocuk psikologlarının, çocuğun hayatını büyük ölçüde etkilediği için, ilgilerini doğum öncesi döneme çevirdiklerini, çocuğun gelişim ve eğitimi bu

---

⁸ Bayraklı, “Eğitimin Doğum Öncesi Boyutu”, s.173

⁹ İbrahim Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Ankara, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay. 1980 s.52

¹⁰ Bayraklı, “Eğitimin Doğum Öncesi Boyutu”, İslam'da Aile ve Çocuk Terbiyesi Sempozyumu, s.169

¹¹ Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, s.52

¹² Haluk Yavuzer, Çocuk Psikolojisi, 27. Baskı, İstanbul, Remzi Kitabevi, 2005, s.15

¹³ Özyılmaz, s.40

¹⁴ Yavuzer, s. 29

devreden başlattıklarını görüyoruz. Kuşkusuz bu bilim dalı günümüzde çok yararlı çalışmalar yapmakta ve çocuğun gelişim ve eğitimine ilişkin yararlı bilgiler üretmektedir.

Ancak klasik İslam eğitimcileriyle, çağdaş psikologların, eğitime başlangıç noktası olarak seçtikleri devreye baktığımızda, İslam eğitimcilerinin daha ilerde olduğunu görmekteyiz. Zira gelişim psikolojisi, çocuğun gelişim ve eğitimini hangi gerekçelerle doğum öncesi dönemden, yani döllenme ile başlatıyorsa; İslam eğitimcileri de benzer gerekçelerle çocuk eğitimini, evlenmeye karar vermekle başlatmak gerektiğini söylemektedirler. Çünkü normal olarak çocuk, bir aile içerisinde dünyaya gelecek, çocukluk ve gençlik dönemlerini o aile fertleri arasında geçirecektir. İnsan buna her yönden muhtaçtır. Öyleyse kurulacak olan aile, bir kurum olarak karı-kocayı ilgilendirdiği gibi, bu kurumun meyveleri olan çocukları da çok yakından ilgilendirmektedir.”¹⁵

Eğitimin doğum öncesi boyutunu, aynı zamanda tedbir devresi olarak da adlandırılan doğum öncesi dönemi, ele alırken karşımıza üç boyutlu bir tedbirler yumağı çıkar. Bu tedbirler evlilik öncesi tedbirler, gebelik öncesi tedbirler ve gebelik dönemi tedbirleri olarak sınıflandırılmıştır.¹⁶

I. EVLİLİK ÖNCESİ TEDBİRLER

“Evlenme karı koca arasında birlikte yaşamaya, karşılıklı yardımlaşmaya imkan veren ve taraflara karşılıklı hak ve ödevler yükleyen bir sözleşmedir.”¹⁷ “Evlilik, kültürler arasında farklılıklar gösterse de tüm toplumlarda geleneksel olarak oturmuş ve resmi olarak kabul edilmiş tek birliktelik şeklidir. Bu birliktelik, toplumları ayakta tutan en önemli güçlerden biridir. Evliliğin doğasını anlayabilmek için onun biyolojik, psikolojik, sosyal ve kültürel temellerini iyi bilmek gerekir.

Eşleşme biyolojiktir; insanın doğal yapısı evlenmeye yöneliktir. Kadın ve erkeğin birbirine cinsel eğilimi vardır. Bu eğilim, içgüdüsel ve insan soyunun devamı

---

¹⁵ Özyılmaz, s.40-41

¹⁶ Özyılmaz, s. 56-57

¹⁷ İlmihal II, 6.baskı, Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı Yay. Haziran 2004, s.199

için gereklidir. Yani evlilik, öncelikle insanın biyolojik ihtiyacıdır denilebilir.”¹⁸

“Eşleşme biyolojik olsa da, evlilik kültürel bir olgudur. Kültürler, kadın ve erkek arasındaki içgüdüsel çekimi kurum haline getirir. Bir toplum için kültür, kabul edilebilir standartlar kümesi anlamına gelir ve kültürlerde evlilikle ilgili standartlar birbirinden farklılıklar gösterir. Evlilikteki standartları kültürler kadar, insanın kişiliğinde bulunan iletişim stili, sorun çözme tarzı ve düşünce biçimi de belirler. Bu üç unsur, sosyal bir kurum olan evliliği iki tarafın karşılıklı uzlaşısına dayalı işleyen bir birliktelik haline getirir.”¹⁹

“Evliliği ateşe benzetebiliriz. Ateşin devamlı olması için sürekli beslenmesi gerekir, tıpkı bunun gibi, evliliğin sağlıklı yürüyebilmesi için de daima beslenmesi, yatırım yapılması icap eder. Söz konusu yatırım ancak kişinin, kadın erkek psikolojisi, eşler arası iletişim, çocuk ve ergen psikolojisi vs. gibi konularda bilgi sahibi olarak kendini geliştirmesiyle gerçekleşebilir. Evlilik, kendine ait sosyal ve psikolojik sınırları olan bir kurumdur. Bu sınırlar iyi öğrenildiği zaman, evlilik de iyi yürür. Bu nedenle bireylerin evlilik psikolojisinden haberdar olmaları, hayat boyu sürecek sağlıklı birliktelikler için önemli bir etken olacaktır.”²⁰

İslam dini evlenip yuva kurmaya büyük önem vermiştir. Kur’an-ı Kerim’de, “Kendileri ile huzur bulasınız diye sizin için türünüzden eşler yaratması ve aranızda bir sevgi ve merhamet var etmesi de onun (varlığının ve kudretinin) delillerindedir. Şüphesiz bunda düşünen bir toplum için elbette ibretler vardır.”²¹ buyurulmaktadır.

“Evlenme ve aile hayatı, eşlerin hem düzenli ve meşru tarzda cinsel ihtiyaçlarının karşılmasına, hem de birbirlerine maddi ve manevi destek olarak hayat arkadaşlığı kurmasına vesile olduğundan çok yönlü yarar ve hikmetler taşır. Ayette de bu farklı yönler işaret edilmiştir. Her iki yön ile irtibatı bulunan üçüncü bir nokta ise, aile hayatının bütün canlıların tabiatlarında saklı bulunan “neslini devam ettirme” güdüsünü en tabii ve makul biçimde karşılıyor olmasıdır. İşte evlilik kurumunu ve aile hayatını, bu üç yönün meşru ve maruf, yani dinin ve aklın yadırgamadığı ilkeler ve kurallar çerçevesinde karşılanması şeklinde

---

¹⁸ Nevzat Tarhan, Evlilik Psikolojisi, 1.baskı, İstanbul, Timaş Yay. 2006, s.13-14

¹⁹ Tarhan, Evlilik Psikolojisi, s.14

²⁰ Tarhan, Evlilik Psikolojisi, s.13

değerlendirmek gerekir. Meşru bir evlilik içerisinde insan, bu üç ihtiyacını da karşılama imkanını elde eder. Evlenen taraflar, bu sayede kendi hayatlarıyla ilgili olarak cinsel arzu, manevi huzur ve sükun ile dayanışma ve paylaşım ihtiyaçlarını karşıladıkları gibi, bütün canlıların fitri özelliği olan nesli devam ettirme eğilimlerini de gerçekleştirmiş olurlar. Bu sebeple de evlilik kurumu, kısaca değinilen bu üç yönlü arzu ve isteğin insanlık onuruna uygun tarzda ve meşru bir şekilde tatmini amacına yönelik olarak, tarih boyunca değişik din, kültür ve medeniyetlerde -farklı şekil ve kurullarla da olsa- tanınan ve toplumun çekirdeği olarak varlığını koruyan bir kurum olmuştur.”²²

İslam evlilik öncesine de önem vermiştir. “İslam’ın evlilik öncesine verdiği önem, evliliğin sağlam temeller ve prensipler üzerine bina edilmesini amaçlamış olmasından kaynaklanmaktadır. Ancak böyle kurulan bir evlilikten beklenen hayırların gerçekleşmesi mümkün olacaktır. Bu hayırlar, evliliğin devamı ve kalıcılığı, ailenin mutluluğu, istikrar, ailevi çözülmeyi engelleme, bu kutsal bağı kavga ve çekişmelerden koruma gibi hususlardır. Çocukların sevgi ve huzur içinde büyümeleri, eşlerin birbirlerinde sükuneti ve iç rahatlığını bulmaları ancak böyle gerçekleşir.”²³

Şimdi evlilik öncesinde çiftlerin göz önünde bulundurmaları gereken tedbirleri çeşitli başlıklar altında inceleyebiliriz.

A. EŞ SEÇİMİ

“Doğum öncesi eğitimle ilgili faaliyetlerde eş seçimi öne çıkmaktadır. Kur’an’ın sınırlı olsa da, kalıtıma temas etmiş olması, bize onun kişilere evlenirken dikkatli olmalarını ve eşlerini seçerken titiz davranmalarını zımnen tavsiye ettiğini düşündürmektedir. Bu tutum, kurulacak ailenin sağlam temeller üzerine bina edilmesi açısından olduğu kadar, doğacak çocukların ana-babalarından alacakları bazı özellikler yönünden de son derece önemlidir. Buna göre çocuğun terbiyesinden birinci derecede

---

²¹ Kur’an, Rum Suresi, Ayet 21

²² İlmihal II, s.195-196

²³ Vehbe Zuhayli, İslam Fıkhı Ansiklopedisi, Çev: Ahmet Efe, Beşir Eryarsoy, H. Fehmi Ulus, Abdurrahim Ural, Yunus Vehbi Yavuz, Nurettin Yıldız, 2.baskı, 9.cilt, Risale Yay. 1992, s.11

sorumlu olan ana-babanın, çocuğun eğitimi ile ilgili tedbirlerini nikah öncesinde, evlenmeye karar verirken başlatması gerekmektedir.”²⁴

"(Toprağı) iyi ve elverişli beldenin bitkisi, Rabbinin izniyle bol ve bereketli çıkar. (Toprağı) kötü ve elverişsiz olandan ise, faydasız bitkiden başkası çıkmaz.”²⁵

“Ayette kastedilen manaya göre, yapılan evliliklerden faydasız bitkilerin çıkmamasının ancak toprağın (evlenilecek kişinin) iyi olması ile mümkün olacağı beyan edilmektedir. Bir anne veya baba adayı eşini seçerken onun yetişme tarzını ve yetiştiği çevreyi incelemelidir. Ayetin, eğitilmiş iyi ana-babanın çocuklarını iyi eğitecekleri için çocuklarının da iyi olacağını, kötü ana-babanın ise çocuklarını iyi eğitemeyeceklerinden iyi çocuk yetiştiremeyeceklerini haber verdiği söylenebilir. Her iki durumda da kişinin eş seçiminde titiz davranıp doğru karar vermesi şart gözükmektedir. Eş seçiminde titiz davranmak, ailenin devamı için olduğu kadar, ana-babadan oluşan bir ortamda eğitim göreceğinden, çocuğun eğitimi açısından da son derece önemlidir.”²⁶

İslam açısından terbiyenin evlenmeye veya evlendirilmeye verilen kararla başladığını belirttik. İlerde doğacak çocuğa yönelik terbiyevi gayreti daha evlenme vaki olmadan başlatmak, ilk bakışta tuhaf karşılanırsa da bir takım hadisler dikkatle incelendiği takdirde evlenmeyle ilgili olarak yapılan tavsiyelerin, ileride doğacak çocuğun alacağı karakter, verilecek terbiyedeki başarı göz önüne alınarak yapıldığı anlaşılmaktadır. Evlenmek için verilen mühim karar sırasında, çocuğun terbiye ve sıhhatli gelişmesinde en mühim unsur olan ana-baba münasebetlerini en güzel ve en istikrarlı bir istikamette devam ettirecek şartların düşünülmesi, birinci derecede göz önüne alınması istenmekte, evliliğin her halükarda geçici olan şehvani hissiyata veya maddi hesaplara bina edilmemesi için dikkat çekilmektedir.²⁷

---

²⁴ Dodurgalı, s.101-102

²⁵ Kur'an, A'raf Suresi, Ayet 58

²⁶ Dodurgalı, s.103-104

²⁷ İbrahim Canan, Resulullah'a Göre Ailede ve Okulda Çocuk Terbiyesi, 8.baskı, İstanbul, Cihan Yay. 1993, s.30-31

Bu maksatla Resulullah (sav), evlenilecek kadında birinci derecede dindarlık aranmasını tavsiye eder: Bir kadınla şu dört özelliği için evlenilir: “Malı için, soyu için, güzelliği için, dini için. Sen dindar olanımı elde et ki, rahat edesin.”²⁸ buyurmaktadır.

“Eş seçiminde her iki tarafın da titiz davranması şarttır. Dini inançlardan, renk tercihinine kadar uzanan konularda ortak anlayışa sahip olunması ve bu anlayışların evlilik öncesinde samimiyetle ortaya konulması gerekmektedir.”²⁹

“Evlenmeyi düşünenler birbirinin zevklerini paylaşma, ortak değer yargılarına sahip olma konularında hangi oranda uyum sağladıklarını bilmelidir. İçinde yetiştikleri aile ortamlarının, büyüdükleri yakın çevrelerin, aldıkları eğitimin ortak yanlarının bulunması önem taşımaktadır. Hissi yaklaşımlarla, başlangıçta önemli sayılmayan bazı farklılıklar, ileride uyumsuzluklara neden olabilir. Böylece genç ana-babalar kendi aralarındaki uyumsuzluğu gidermeye çalışırken çocuklarını, işlerini neticede de yuvalarını ihmal edebilirler.”³⁰

Evlilik ortak bir projedir. Eşler bu projeyi uyum içerisinde yürütememesi durumunda ortaya çıkacak gergin ve güvensiz ortam, çocuğun henüz oluşmakta olan kişiliğine büyük ölçüde olumsuz tesir yapacak ve çocuk eğitiminden haberdar olmayan böyle ebeveynlerin elinde bu yüce varlık zayi olacaktır. Fakat bu emanet duygusunu her an hissederek, çocuğun gelişim özelliklerinden bilgi sahibi olan, onlara karşı nasıl bir tutum ve davranış içerisinde olmaları gerektiği hususunda kalıcı birtakım bilimsel bilgi ve görüşlere sahip anne ve babadan oluşmuş ailenin sevecen, ilgi uyandıran ve güvenli bir yer olması da, çocuğun ruh sağlığı yerinde bir insan olarak yetişmesini sağlayacaktır.³¹

B. AİLE

Aile en küçük toplumsal kurumdur.³² “Bütün toplumlarda aile, fert için hayatın merkezi durumundadır. Ferdin içinde bulunduğu en önemli asli gruptur. Üyeleri arasındaki çeşitli rollerin organizasyonu aile sistemini meydana getirir. Bu nedenle aile,

²⁸ Sahih-i Buhari, Çev: Abdullah Feyzi Kocaer, Hüner Yay, 2. cilt, Nisan 2004, s.673

²⁹ Hüseyin Ağca, Ailede Eğitim, 1.baskı, Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 1993, s.67

³⁰ Ağca, s.68

³¹ Özyılmaz, s.41-42

üyeleri arasındaki ilişkilerden ve ilişkilerin yapılaşmasından doğan kurum olarak da tanımlanabilir.”³³ Ailenin yerine başka bir kurumu koyma çabası tabiata aykırı olduğu gibi, bu tür teşebbüsler, toplumun çözülme ve çökmesine neden olmaktadır.³⁴

İslami telakkide, doğum öncesi eğitimde eş seçiminin öne çıkması aynı zamanda aile müessesesine verilen önemi de göstermektedir. “İnsan hayatında cemiyetin yeri ne ise, cemiyet hayatında da ailenin yeri odur. Aile olmaksızın ne cemiyet, ne de insanlığın varlığı tasavvur edilemez. Aile, insanlığın varlığı ve devamı için zaruri olduğu gibi, dünyevi sulh ve saadet için de zaruridir. Aile yapıları sağlam cemiyetler sıhhatli; aileleri huzurlu, fertleri mes'ud ve bahtiyardır.”³⁵

“Bir kurum olarak aile yuvası, başta karı-koca olmak üzere, o kurumun meyveleri olan çocukları ve nihayet bütün toplumu ilgilendirir. Dolayısıyla aile müessesesi kurulurken, karı-koca, doğacak çocuklar ve toplum faktörleri bir bütün olarak ele alınmalı, bu üç unsuru da yerli yerine oturtacak şekilde oluşturulmalıdır. Yani kurulacak aile, eşler için huzur kaynağı, çocuklar için ilgi uyandıran, eğiten ve güven duygusu veren bir yuva, toplum için de örnek bir kurum olacak özellikleri kendisinde barındırmasına özen gösterilmelidir.”³⁶

Bu kadar önem arz eden aile, çocuk terbiyesi açısından da büyük roller üstlenmiştir. “Çocukla alakalı bütün meseleler burada düğümlenir ve burada çözüme kavuşur. Çocuk üzerine yapılan araştırmalar arttıkça, onun her yönüyle mükemmel ve dengeli bir gelişmeye mazhar olabilmesi için aileye olan ihtiyacı iyice anlaşılmaktadır.”³⁷

Kur'an-ı Kerim'de kuruluşundan dağılmaya, yani nikahtan boşanmaya kadar, aile ile alakalı pek çok meseleye yer verildiği görülmektedir.³⁸

---

³² Atalay Yörükoğlu, Çocuk Ruh Sağlığı, 20.basım, İstanbul, Özgür Yay. 1996, s.125

³³ Zeki Aslantürk, Tayfun Amman, Sosyoloji, 4.basım, İstanbul, Çamlıca Yay. 2001, s.289

³⁴ Hayrettin Karaman, İslam'da Kadın ve Aile, İstanbul, Ensar Neşriyat, 1995, s.198

³⁵ Canan, Kur'an'da Çocuk, s.25-26

³⁶ Özyılmaz, s.43

³⁷ Canan, Kur'an'da Çocuk, s.25

³⁸ Canan, Kur'an'da Çocuk, s.26

Allah, Kur'an-ı Kerim'de evlenmede şahsi hevesleri değil, terbiye şartlarına uygun bir ailenin kurulmasını emreder. Bu maksadla hoş giden mü'min kadınlarla ailelerinin izniyle nikahlanmayı tavsiye eder.³⁹

Bir başka ifade ile nikah edilecek kadın mutlaka mü'min olmalıdır. Güzellik, zenginlik, asalet gibi hoş gidecek vasıfları sebebiyle müşrik kadınlarla evlenilmemelidir. Bu konu şu ayette dile getirilmektedir.

“İman etmedikleri sürece Allah’a ortak koşan kadınlarla evlenmeyin. Allah’a ortak koşan kadın hoşunuza gitse de, mü'min bir cariye Allah’a ortak koşan bir kadından daha hayırlıdır. İman etmedikleri sürece Allah’a ortak koşan erkeklerle, kadınlarınızı evlendirmeyin. Allah’a ortak koşan hür erkek hoşunuza gitse de; iman eden bir köle, Allah’a ortak koşan bir erkekten daha hayırlıdır. Onlar ateşe çağırırlar, Allah ise izniyle, cennete ve bağışlanmaya çağırır. O, insanlara âyetlerini açıklar ki, öğüt alıp düşünsünler.”⁴⁰

“Bu ayette de belirtildiği gibi ayrı inanç- inançsızlık ve kanaatlere sahip olan insanlar evlenseler dahi, biri diğerini kendi düşünce ve kanaatini kabul etmeye çağıracaktır. Bu çağrıya olumlu cevap verilmediği zaman, çeşitli yollarla kabul ettirilmeğe kalkışma durumu olacaktır. Bu ise, karı koca arasında ilk önce soğukluk, sonra kırgınlık, daha sonra da sürtüşme meydana getirecektir. Aynı durum belki katlanarak çocuk eğitiminde de ortaya çıkacaktır. Karı-kocadan her biri, canları kadar sevdikleri yavrularını, kendi inanç ve kanaatleri doğrultusunda yetiştirmek isteyeceklerdir. Fakat her ikisinin kafasındaki birbirine zıt dünya görüşünden dolayı, çocuğun veya çocukların eğitiminde büyük sorunlar yaşanacaktır. Bu durumda (kültürel uyuşmazlıktan dolayı), zaten zayıf olan aile bağları, böylece daha büyük bir yara almış olacaktır. Bir inceleme yapıldığı takdirde, bugün ki boşanmaların pek çoğunda bu konu önemli bir etken olarak karşımıza çıkacaktır. Bu konu fevkalade önemlidir. Fakat bundan daha da önemlisi, anne-babadaki bu çelişki, yetişmekte olan çocuğun kişiliğine asıl büyük darbeyi vuracaktır. Bu darbeyi (travmayı) almış olmakla, hem çocuk, hem aile, hem de toplum, bu yanlış evliliğin zararını çekmiş olacaktır. Bundan dolayı

---

³⁹ Kur'an, Nisa Suresi, Ayet 25

⁴⁰ Kur'an, Bakara Suresi, Ayet 221

evlenirken eşlerin aynı inanç ve kanaatlere sahip olmaları, diğer bir ifade ile dindar olanların dindar olanı eş olarak seçmeleri esas olmalıdır.”⁴¹

Ayrıca evlenme imkanı olmayanlara iffetli olmak emredilmiştir. Konuyla ilgili bir ayet şöyledir: " Evlenmeye güçleri yetmeyenler de, Allah kendilerini lütfuyla zengin edinceye kadar iffetlerini korusunlar.”⁴²

Hz. Peygamber (s.a.v), iffetli davranmada orucun yardımcı olacağını belirtir. “Ey Gençler, sizden kim imkan bulursa hemen evlensin. Çünkü evlenmek, gözü harama karşı daha iyi korur, namusu daha iyi muhafaza eder. Kim de imkan bulamazsa ise oruç tutmaya baksın. Çünkü oruçta şehveti kırma vardır.”⁴³ buyurmuşlardır.

“İşte her konuda orta yolu teklif eden yüce dinimiz, ailenin kuruluşunda da bütün bu saydığımız hususlara riayet etmemizi, bize tavsiye etmektedir. Şayet bunlara uyularak aile yuvası kurulursa, başta, sağlıklı çocuklar yetiştirmek olmak üzere, ondan beklenen bütün fonksiyonları yerine getirebileceği gibi, ilgili kişiler de huzur ve mutluluk dolu bir hayat süreceklerdir. Yalnız takdir edilmelidir ki, kuruluşu İslam'a göre olan ailenin fertleri de hayatlarını, onun ölçüleri çerçevesinde sürdürmeleri halinde, bu durum ortaya çıkacaktır.”⁴⁴

C. EŞLER ARASI UYUM

Evlilik; eşlerin sosyal, ekonomik, kültürel ve cinsel yönden uyumudur. Bu uyum alanlarından birinde eşitsizlik, eşlerin evliliklerini bir şekilde olumsuz etkileyebilir. Bu bakımdan evlilik gibi bir müessese kurmadan önce çiftlerin aralarındaki uyumu iyi değerlendirmeleri ve uyumun önemini kavramaları gerekmektedir. Uyumda kişilerin geçmişte edindikleri bilgi, görgü, deneyim, eğitim ve öğrenim, sosyal statü, sınıf ve kişilik özellikleri kadar, geleceğe ve birbirlerine yönelik beklenti ve umutları da rol oynamaktadır.⁴⁵

---

⁴¹ Özyılmaz, s.45

⁴² Kur'an, Nur Suresi, Ayet 33

⁴³ Muhammed Fuad Abdülbaki, Müttedefkun Aleyh Hadisler, çev: Abdullah Feyzi Kocaer, Konya, Hüner Yay. 2005, (Müslim, Nikah:1, Buhari, Tevhid:2) s.364

⁴⁴ Özyılmaz, s. 42

⁴⁵ “Evlilik ve Birlikte Yaşam”, “Kadın ve Çocuk Sağlığı Eğitim ve Araştırma Birimi”
<http://maun.istanbul.edu.tr/istanbultip/kadin/biya.html> (Erişim: 20 Şubat 2003)

“İnsanın hayatındaki önemli tasarruflardan biri eş seçimidir. Kişinin bu konuda en doğru kararı vermesi, mutluluğu için hayati öneme sahiptir. Evlilikte doğru kişiyi bulmak kadar evliliğe nasıl bir anlam yüklendiği ve evlilikten nelerin beklendiği de son derece önemlidir. Çünkü eşler arasındaki uyumun belirleyicilerinden en önemlisi, evlilikten ne beklendiğidir. Beklentilerin gerçekçi olup olmadığı ve kadın ile erkeğin beklentilerinin birbirleriyle örtüşüp örtüşmediği evlilikteki uyumun kalitesini belirler. Beklentiler birbirine ne kadar yakın olursa, uyum da o kadar kolay gerçekleşir. Evlilikte tarafların beklentileri farklıysa sorunların yaşanması kaçınılmazdır. Eşler enerjilerini benzer şekilde bir hedef için kullanabilirlerse, evlilik kaliteli olur. Eşler evliliği ortak beklentiler üzerine kurmalı ve ortak bir proje haline getirmelidir. Bunun yerine, iki taraf da kendi gemisinin kaptanı olmaya çalışırsa evlilikte sorunlar yaşanır.”

“Evlilikten beklentilerin ve amaçların ortak olması, erkek ve kadının yaşam felsefesiyle de ilgilidir. Farklı ortamlarda yetişmiş iki insanın düşünce kalıplarının farklı olması kaçınılmazdır. Dolayısıyla bu iki kişi, olaylar karşısında aynı tepkiyi vermez. Eşlerin dünyaya, hayata, kültürel değerlere, inanca, aileye yönelik konulara bakış açıları farklılık gösterdikçe, evlilikten beklentiler de farklılaşır ve ortak amaçlarda buluşmak zorlaşır.”⁴⁶

Evlilik iki kişi arasında olduğu kadar, bu çiftin çevreyle olan ilişkilerinin de yeniden düzenlenmesine yol açar. Daha önce ayrı ailelerde ve ortamlarda büyüyen insanların bir arada yaşamaya başlaması kolay değildir. Uyumlu bir ilişkinin kurulması zaman ister. Bu uyum, bireylerin kendi özelliklerini yitirmeleri değil, kişiliklerini koruyarak birlikte karar vermeyi ve birlikte yaşamayı öğrenmeleriyle gerçekleşir. Kadının ve erkeğin birbirini anlaması, evlilikten beklentilerini öğrenmesi ve ortak yaşamı birlikte oluşturabilmesi kuracakları iletişimle mümkündür.⁴⁷

“Yapılan araştırmalar, evlilikte çiftlerin ortak amaç ve hedeflere sahip olmasının kişilik uyumundan daha önemli olduğunu ortaya koymaktadır. "Hangi kişilikteki insanlar hangi kişilikteki insanlarla daha uyumlu evlilik yapıyor?" sorusunun cevabının arandığı bir araştırmada, birbirine uyumlu kişiliklere sahip eşlerin evlilikleri

---

⁴⁶ Tarhan, Evlilik Psikolojisi, s.18-19

uzun yıllar takip edilmiştir. Sonuçta görülmüştür ki, bu çiftler arasındaki boşanma oranı, toplumun genelinde görülen boşanma oranından pek farklı değil. Bu bize, evlilikte kişiliklerin uyumundan çok eşlerin kendi kişiliklerini yaşamasının ama aynı zamanda birlikte ortak hedeflere yönelmeyi başarmasının daha önemli olduğunu gösteriyor. Bu nedenle evlenmeyi düşünen biri, kendine "Evlilikten ne bekliyorum ve ne yapmalıyım?" diye sormalıdır. İnsan alışveriş yaparken bile düşünür, ölçüp biçer. Bir eşya alırken gösterilen özenin, hayatın en önemli kararlarından biri verilirken gösterilmemesi, evliliği şansa bırakmaktan başka bir şey değildir."⁴⁸

"Evlilik öncesinde "Evleneceğim kişinin alışkanlıkları, zevkleri nelerdir, her zaman her şeyi birlikte yapmak gerekir mi, olumlu ya da olumsuz paylaşım ne ölçüde gerçekleşir, evlilikle ilgili beklentilerim, ihtiyaçlarım, isteklerim nelerdir?" gibi soruları cevaplamak gerekir. Çünkü evlilikte fikir uyumu oluşmadan, kişilik uyumu ve davranış uyumu, dolayısıyla evlilik uyumu ortaya çıkmaz. Fikir uyumu için de ideal uyumun olması gerekir. "İdeal uyum", kişilerin hayata bakış açısı, değer yargıları ve hayattan beklentilerinin mümkün olduğu kadar ortak bir noktada buluşmasıdır."⁴⁹

"Beklentiler evliliğe yüklenen anlamı da belirler. Evlilikte beklenti seviyesinin yüksek olması, eşler arasında yaşanan sorunların en önemli nedenlerindedir. Çünkü yüksek beklentilerin karşılanmaması kişinin hayal kırıklığı yaşamasına neden olur. Bu yüzden evlilik, uzun bir yolculuğa çıkmak gibi düşünülmeli, iyi ve kötü zamanların da olabileceği hesap edilmelidir. Önemli olan evliliğin paylaşım noktasında nasıl yaşanabileceğinin bilinmesi ve ortak değerlere sahip olmaktır. Bununla beraber, evlilik kararında her şeyin insanın kontrolünde olması ve yüzde yüz uyumlu olmak mümkün değildir. Kişiler, beklentileri ve amaçlarının % 70-80'inin birbirine uyduğunu, birbirlerini tanıma konusunda da yeterli bilgi sahibi olduklarını düşünüyorlarsa evlilik kararı alabilirler."⁵⁰

Evlendikten sonra, çevrelerinde bulunan yakınları çiftin ilişkisini etkileyebilir. Bazı anne ve babalar çocuklarının yaşamına müdahaleye alışkındırlar. Bu

---

⁴⁷ "Evlilik ve Birlikte Yaşam", "Kadın ve Çocuk Sağlığı Eğitim ve Araştırma Birimi"

<http://maun.istanbul.edu.tr/istanbultip/kadin/biya.html> (Erişim: 20 Şubat 2003)

⁴⁸ Tarhan, Evlilik Psikolojisi, s.19-20

⁴⁹ Tarhan, Evlilik Psikolojisi, s.42

alışkanlıklarını çocukları evlendikten sonra da sürdürmeye çalışabilirler. Eşler aileleri ve arkadaşlarıyla ilişkilerinde artık kendilerinin de ayrı bir aile olduğunu düşünerek hareket etmelidirler. Evli kişiler birbirine saygılı ve duyarlı iseler, çevre ile iletişimleri de daha kolay olur.

Bütün ikili ilişkilerde olduğu gibi evlilikte de eşler var olan olanakları, ortak yaşamları üzerinde karar verme haklarını ve bu yaşamı sürdürmek için yapılması gerekenleri paylaşmalıdır. İyilikleri paylaşmak kolaydır. Sorunlar olduğunda öncelikle ortak çözüm üretmeleri önemlidir. Çözüm konusunda başkalarından yardım isteseler de çözüm ancak kendi katkılarıyla gerçekleşebilir. Kişiler, kendi özelliklerini ve hayattan beklentilerini bilerek ortak planlar ve çözümler oluştururlarsa, evlilikleri istekle paylaşılan bir ilişki olur.⁵¹

“Evlenmeye hazırlanan çiftlerin, kültür, eğitim, yaş, hayata bakış açısı, ekonomik durum gibi farklılıkların ileride sorun olmaması için birbirini olduğu gibi kabul etmesi, farklılıklar yerine ortak noktaları ön plana çıkarması gerekir. Çünkü eş seçiminde insanın yüzde yüz kendisine uyan birini bulması mümkün değildir. En uyumlu çiftlerin bile sahip oldukları özellikleri madde madde yazdığımız zaman mutlaka eksiler olacaktır. Yüzde yüz kendisine uyan birini arayan kişi, muhtemelen evlilik trenini kaçıracaktır. Önemli olan, benzerliklerin yani artıların fazla olmasıdır. Daha önce de belirtildiği gibi taraflar arasında % 70-80 uyum varsa, evlilik kararı verilebilir. Ancak bu noktada iki tarafın, söz konusu farklılıkların uzun vadede sorun olmayacağı konusunda uzlaşması gerekir. Evlilik sadece birbirini seven iki kişinin bir araya gelmesi demek değildir. Uzun bir yolculuğa çıkmak ve bu yolculukta ortaya çıkan farklılıkları bir noktada uzlaştırmaktır.”⁵²

D. EBEVEYNLİK EĞİTİMİ

---

⁵⁰ Tarhan, Evlilik Psikolojisi, s.20-21

⁵¹“Evlilik ve Birlikte Yaşam”, “Kadın ve Çocuk Sağlığı Eğitim ve Araştırma Birimi” <http://maun.istanbul.edu.tr/istanbultip/kadin/biya.html> (Erişim: 20 Şubat 2003)

⁵² Tarhan, Evlilik Psikolojisi, s.26

Evlilik birlikte yaşama isteğinin yanı sıra geleceğe yönelik beklentileri de beraberinde getiren bir yapıdır. Bu beklentilerden biri de çocuk sahibi olmadır.⁵³ Ancak bir çok birey, anne-babalığın eğitim gerektirebileceğini çocukları oluncaya ve hatta çocuklar büyüüp sorunlar baş gösterinceye kadar düşünmezler. Hatta evlilik olayı gerçekleşinceye kadar taraflar birbirlerini ağırlıklı olarak sadece “salt bireysel özellikleri ile” değerlendirirler. Yeni bir yuvanın kurulacağı düşüncesi genelde ikinci planda değerlendirilir. Taraflar muhataplarını aynı zamanda ileride kendilerine emanet olarak verilecek çocuklarının annesi veya babası olarak değerlendirmezler. Oysaki evliliğin en önemli amaçlarından biri, bir neslin yetişmesine katkı sağlamaktır. Bu amacın göz ardı edilip sadece duygusallığın tesiri altında kalınarak verilen kararların çok sağlıklı olmadığı görülmektedir. Mantığın devreye girmediği evlilik kararlarında sadece eşler değil, aynı zamanda doğacak çocuklar da etkilenmektedir. Bu sebeple daha evliliğe karar vermeden önce aile kavramının irdelenerek düşünülmesi gerekmektedir.⁵⁴

“Evlenecek çiftlerin annelik ve babalık yapacak kişiler olması önemlidir. Çünkü evlilik düşüncesini taşıyan insanlar genellikle çocuk sahibi de olmak isterler. Ayrıca evliliğe ve aileye önem veren kişilikte biriyle evlenmek, evliliğin sıhhatini arttırır.”⁵⁵

Çocuk eğitimi esas olarak evlilik öncesine dayanır. Yani bireyler, eş seçerken bile, “evlenmeyi düşündüğüm bu birey ileride benim çocuğumun annesi/babası olacak” bakış açısı ile düşünmeli ve değerlendirmelerini ona göre yapmalıdır.

Tabii bunun yapılabilmesi için konu hakkında, yani çocuk sahibi olma ve sonrası hakkında, bilgi sahibi olunması gerekir. Ayrıca bireyler evlilik sonrasında ve ebeveynlik sonrasında çeşitli sorunlarla karşılaşır. Bu sorunların yapıcı bir şekilde çözülebilmesi gerek aile huzuru ve gerekse çocuğun eğitsel süreci için oldukça önemlidir. Özellikle çocuk eğitiminde yapılacak bir yanlışın onarımı çok ciddi uğraşlar gerektirebilir. Bu sebeple hata yapmadan tedbiri alınmış bir süreçle ebeveyn olmak,

---

⁵³ “Evlilik ve Birlikte Yaşam”, “Kadın ve Çocuk Sağlığı Eğitim ve Araştırma Birimi”
<http://maun.istanbul.edu.tr/istanbultip/kadin/biya.html> (Erişim: 20 Şubat 2003)

⁵⁴ Yasemin Yalçın Aktosun, Anne Babalık Eğitimi, Sayı: 156 Bölüm:Anne Baba Okulu
<http://ailem.zaman.com.tr/?bl=85&hn=3964> (Erişim:20 Mart 2006)

⁵⁵ Tarhan, Evlilik Psikolojisi, s.21

eğitimi hızlandırıcı ve kalıcılaştırıcıdır. Bu bakış açısı ile değerlendirildiğinde evlilik öncesi ebeveynlik eğitiminin oldukça gerçekçi olduğu anlaşılır.⁵⁶

Evlilik ncesi ebeveynlik eğitimi için erken diye düşünülmemelidir. nce evlilik konusunda, akabinde ise ebeveyn olmaya dair eğitim alma hedeflenmelidir. nkn ideal ebeveyn olabilmenin ilk sırrı ideal eş olmaktır. Pozitif ortamlarda dünyaya gelen çocuklar hem ruhsal ve hem de zihinsel olarak pozitif olurlar. Bu nedenle evvela evlilik ile ilgili eğitimler alınmalıdır. Eğitim için belli merkezlerdeki düzenli eğitim programlarına veya seminerlere katılınılabileceği gibi konu ile ilgili kitaplar, makaleler okunabilir veya evlilik öncesi danışmanlık desteği alınabilir. Bunun dışında model olabileceğine inanılan ailelerle de bağlantı halinde olmak kurulacak yuva için oldukça önem arz edecektir. Bu eğitsel sürece hem kadının ve hem de erkeğin katılması gerekmektedir.

Evlilik ncesi ebeveynlik eğitiminin kazandıracakları şu şekilde sıralanabilir:

1- Yeni kurulacak yuva ile birlikte taraflar kendilerini neyin beklediğini bilecek ve hazırlıklı olacaklar. Bu sayede sorunlar karşısında çözüm gücü oluşturacaklardır.

2- Evlenmeyi düşünen bireyler birbirlerini sadece duygusal olarak değil, çok yönlü olarak tanıyabilecek ve birbirleri hakkında daha iyi değerlendirme yapabileceklerdir.

3- Henüz çocukları doğmadan eşler arası diyalogun güçlenmesi sağlanacaktır.

4- Gebelik öncesinde ve gebelik dönemi hakkında bilgi sahibi olan ebeveyn adayı bu dönemlerde bilinçli davranabilecektir.

5- İlk ebeveynlik ve evlilik dönemlerinde karşılaşılacak muhtemel bir sorun karşısında çiftler nasıl davranmaları gerektiğini bilecek ve yapacakları muhtemel yanlışları asgariye indirmiş olacaklardır.⁵⁷

---

⁵⁶ Yasemin Yalçın Aktosun, “Hamilelik süreciyle ocuk eğitimi başlar”, Sayı: 168 Bölüm: Anne Baba Okulu, <http://ailem.zaman.com.tr/?bl=85&hn=4325> (Erişim:20 Mart 2006)

E. DİKKAT EDİLECEK DİĞER HUSUSLAR

1. Evlilik Öncesi Sağlık Raporu

“Ülkemizde çok ihmal edilen ve maalesef yasal bir kural olmasına rağmen yerine getirilmeyen bir husus, tarafların sağlık yönünden evlenmeye elverişli olup olmadıklarının önceden tespitidir. Medeni kanunumuzun* evlenme ile ilgili hükümleri; eş adaylarının kan gruplarının durumu, bulaşıcı veya soyla geçen tehlikeli bir hastalığın bulunup bulunmadığı yönünden ciddi bir muayeneden geçirilmesini amirdir. Nikah işlemleri sırasında bu durumu belgeleyen bir sağlık raporu istenir.

Eğitim açısından son derece önemli olan bu işlem, bizzat resmi kurumlar tarafından olduğu kadar, eş adayları tarafından da şeklen yerine getirilmektedir. Yanlış ve tehlikeli bir uygulama olan bu tutumun sonucudur ki, her yıl yüz binlerce çocuk eğitilme yönünden çok şansız bir yapıyla dünyaya gelmektedir.”⁵⁸

2. Akraba Evliliği

Gelişmiş ülkelerde binde 5 oranında rastlanan akraba evliliklerinin ülkemizde %15 oranında olduğu tahmin edilmektedir. Bu evliliklerin önemli bir kısmı kardeş çocukları arasında olan birinci derece akraba evliliği şeklindedir.

Akrabalık, genetik olarak birbirine yakınlık olduğuna göre, akraba evlilikleri de tıpatıp aynı genlerin nesilden nesile aktarılmasını sağlar. Nitekim birinci dereceden olan akrabaların genetik yapıları 1/8 oranında benzeşmektedir.

Genel olarak söylemek gerekirse akraba evliliği mutlaka "sakat bebek" doğacak anlamına gelmez. Akraba evliliği genel popülasyonda* var olan % 2-3 lük sağlıklı bebek doğurma riskini yaklaşık olarak iki kat artırır, oluşan hastalıklar

---

⁵⁷ Yasemin Yalçın Aktosun, “Anne Babalık Eğitimi”, Sayı: 156 Bölüm: Anne Baba Okulu, <http://ailem.zaman.com.tr/?bl=85&hn=3964> (Erişim:20 Mart 2006)

* 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 136. maddesi: “... evlenmeye engel hastalığının bulunmadığını gösteren sağlık raporunu evlendirme memurluğuna vermek zorundadır.”

⁵⁸ Ağca, s. 69-70

* Popülasyon: Belli bir bölgede belli bir zaman içinde yaşayan ve karşılıklı ilişkiler içinde bulunan aynı türe ait bireylerin oluşturduğu topluluklara denir.

genellikle metabolizma hastalıkları şeklinde olan ve prenatal (doğum öncesi) tanıları oldukça güç olan hastalıklardır.

Akraba evliliğinde temel sorun, akraba olan kişilerin genetik olarak birbirleriyle benzeşmeleri nedeniyle aynı bozuk genleri taşıma olasılıklarının artmasıdır. Bu kişilerin evliliklerinden oluşan bebeğin aynı iki bozuk resesif (çekinik) geni birden alma olasılığı artar. Böylece taşıyıcı olan anne ve babadan alınan iki bozuk gen yeni oluşan bireyde yan yana gelerek hastalık belirtilerinin oluşmasına neden olabilir.⁵⁹

Bütün bu nedenlerden dolayı akraba evliliği yapmayı planlayan çiftlere evlenmeden önce mutlaka genetik danışmanlık almaları önerilmektedir. Danışmanlık için başvuran kişilere, öncelikli olarak ayrıntılı soy ağacı çıkarılmaktadır. Soy ağacının çıkarılmasıyla ailedeki zeka kusurları, düşüklükler ve ölü doğumlar tespit edilmektedir. Ayrıca akraba evliliği yapmış anne adaylarının da gebelikleri sırasında genetik danışmanlık almaları tavsiye edilmektedir.⁶⁰

II. GEBELİK ÖNCESİ TEDBİRLER

Bir kadın için hayattaki en önemli kararlardan biri anne olmaktır. Kendini buna hazır hissetmesi ve anne olmaya karar vermesi hayatındaki yeni gelişmelerin de başlangıcıdır.⁶¹

“Geleneksel aile anlayışımızda çocuk sahibi olmak, bir bakıma evliliği tamamlayan bir aşamadır. Eskiden yeni evlenen çiftler, çocuk sahibi olmak için zaman ayarlaması yapma ihtiyacı hissetmezlerdi. Ama annenin çalışması, ekonomik şartlar gibi nedenlerden dolayı, çiftler artık planlanmış zamanlarda çocuk sahibi olmayı tercih etmektedirler.”⁶²

“Anne baba olma isteği içgüdüsel olduğu kadar, düşünülerek verilmesi gereken bir karar olmalıdır. Eşler mutlaka bu kararı ortaklaşa vermeli, yeni bir insan ve yeni bir

⁵⁹ Kağan Kocatepe, “Akraba Evliliği”, “Gebelikte Risk Faktörleri”, <http://gebelik.org/dosyalar/akrabalik.html> (Erişim: 20 Şubat 2003)

⁶⁰ “Akraba Evliliği”, “Güncel Sağlık Konuları”, 06/09/02, http://www.acibademhastanesi.com.tr/guncel_saglik/guncel1.html (Erişim: 20 Şubat 2003)

⁶¹ “Anne Karnında Eğitim”, “Gebelik ve Çocuk” <http://web.netbul.com/kadin/detay.asp?id=827>, (Erişim: 21 Şubat 2003)

⁶² Tarhan, Evlilik Psikolojisi, s.135

hayat için gerekli sorumluluğu en doğru şekilde taşıyıp taşıyamayacaklarını hesap etmelidirler. Planlı bir şekilde çocuk sahibi olmak, hem hamilelik döneminde hem de sonrasında eşlerin muhtemel zorluklara hazırlıklı olmalarını sağlar.”⁶³

“Çocuk ruh sağlığında, bir çocuğun özgeçmişini öğrenilirken, gebeliğin planlı olup olmadığı özellikle sorulur. Çünkü çocuğun isteyerek ya da istenmeden dünyaya getirilmiş olması onun ruh sağlığını etkilemektedir. Anne baba için sürpriz olan çocuklarda, ebeveynlerin çocukla ilgili yaklaşımlarına önyargılar daha çok hakim olur. Eğer anne baba planlayarak çocuk sahibi olmuşsa, anne babalık olgunluğu daha fazla gerçekleşir. Bu nedenle gebeliğin planlı olması idealdir. Elbette istenmeyen gebeliklerde çocuk aldırılmalı demek istemiyoruz. Kastettiğimiz, anne babanın çocuk isteyip istemediğini, kendileri için çocuğun uygun olup olmadığını hesap etmeleridir. Zaman planlaması yapmadan çocuk sahibi olacaklarsa, birtakım risklerle karşılaşacaklarını bilmelidirler. Bunun farkında olan anne babalar, istemeden çocuk sahibi olmanın dezavantajlarını daha kolay ortadan kaldıracaklardır.”⁶⁴

“Genel kanının aksine çocukta duygusal hafıza daha anne karnındayken, kalbinin atmasıyla oluşmaya başlar. Bebek, anne tarafından istenip istenmediğini, sevilip sevilmediğini duygusal hafızasına kaydeder. Annenin bebeği istememesinden dolayı duygularında meydana gelecek yoğun değişimler (pişmanlık, üzüntü, yüksek kaygı gibi), kan kimyasındaki değişimlerle çocuğun sinir sistemini de etkiler. Böylece dünyaya gelecek çocuğun zihinsel gelişimi normal bir hamileliğe göre sağlıklı olmayacağı gibi, çocuğun ileride güven sorunu gibi problemler yaşamasına da neden olabilir. Annesinden pozitif duygular alan bebek ise, hem beden hem de zihnen sağlıklı gelişir.”⁶⁵

Daha öncede belirttiğimiz gibi gebeliğin ilk adımı ve en doğru yolu onu önceden tasarlamaktır.⁶⁶ Ancak bu karar verildiğinde, gebe kalmadan önce hem ruhsal,

---

⁶³ Tarhan, Evlilik Psikolojisi, s.137

⁶⁴ Tarhan, Evlilik Psikolojisi, s.135-136

⁶⁵ Tarhan, Evlilik Psikolojisi, s. 137

⁶⁶ Elizabeth Fenwick, Annelik ve Bebek Bakımı, “Gebelikten Üç Yaşına Kadar Anne Babanın Bilmesi Gereken Her Şey”, Çev: Erkan Aktaş, ABC Kitabevi, 5. Baskı, İstanbul, 1997, s. 10

hem de fiziksel olarak hazır olmak ve kendini nelerin beklediği konusunda bilinçli olmak büyük önem taşımaktadır.⁶⁷

Şimdi gebelik öncesi dönem hakkında dikkat edilmesi gereken hususlara geçebiliriz:

Yapılması gerekli tetkikler:

İlk doktor ziyaretini gebe kaldıktan sonra yapmak her zaman yeterli olmayabilir. Sağlıklı bir gebelik dönemi geçirmek, sağlıklı ve rahat bir doğum yapmak ve sağlıklı bir bebeğe sahip olmak için gebelik öncesinde de doktor ile görüşmek önemlidir. Doktor, hem annenin hem de planlanan bebeğin zarar görmesini engellemek için, bazı muayene ve tetkikler yapar.⁶⁸ Bunların sonucunda özel takip isteyen gebelikleri belirlemek ya da gebelikten önce gerekli tedbirleri almak, tedavileri planlamak mümkün olur. Bu tetkikler sırasında genel muayene yapılır, tansiyon ölçülür, kan grubu, kan şekeri, kolesterol seviyeleri bazı hormon tetkikleri, nabız ritmi kontrol edilir. Daha önce geçirilen hastalıklar, ailede bulunan hastalıklar, evlilik durumu, sosyal durum değerlendirilir.

Bu tetkiklerle ilgili örnekler:

Şeker hastalarının gebe kalmadan önce kan şekerlerinin normale yakın gelmesi, bebeğin gelişiminde çok önemli yer tutmaktadır. Bazı kalıtsal hastalıklar ve bazı mikrobik hastalıklara karşı bağışıklık durumu ya da risk altında olup olunmadığını bilmek gebeliği takipte önemlidir.

Fiziksel olarak hastalık belirtisi görünmediği halde vücutça taşınabilen ve çocuklara iletilebilen pek çok genetik hastalık vardır. Bazı kansızlık durumları, kanama bozuklukları, zeka problemleri vb. Irk, aile öyküsü hangi genetik hastalık yönünden riskli olunabileceğini belirler.

---

⁶⁷ Uğur Mumcu, "Hamile Kalmaya Karar Verdiğinizde...", "Hamilelik", <http://www.mumcu.com/htmlarticle.php?sid=234> (Erişim: 21 Şubat 2003)

⁶⁸ Uğur Mumcu, <http://www.mumcu.com/htmlarticle.php?sid=234> (Erişim: 21 Şubat 2003)

Ülkemizde “talassemi” denen bir kansızlık türü bazı yörelerde daha sık görünür ve aile bireylerinde de böyle bir hastalık problemi olan varsa gebe kalmak isteyen çiftlerin bu yönde araştırılması, doğacak bebeğin sağlığı açısından önem taşır. Yakın akraba evliliği varsa daha da önemli hale gelir.

Annenin kan grubu Rh negatif, babanın Rh pozitif ise, bebeğin kanının anne ile uyuşmama yani Rh pozitif olma ihtimali vardır. Bu durumda kan uyuşmazlığından bahsedilir. Ancak bu durum paniğe neden olmamalıdır çünkü önemli olan, kan grubunun ve uyuşmazlık ihtimalinin farkında olmaktır. Gebelikte, düşük ve doğum durumlarında doktor gerekli tedbiri alacaktır.

Kızamıkçık hastalığı, çocuklukta çok hafif geçen bir hastalıktır. Aşısı da vardır. Ancak olayın ciddi tarafı, gebeliğin ilk aylarında kızamıkçık geçirildiğinde fetüse zarar vermesidir. Kan testi ile annenin kızamıkçığa karşı bağışık olup olmadığı araştırılır. Bağışık olmadığı durumlarda, doktor tarafından yapılması gerekenler hakkında bilgi verilmektedir.

Günümüzde daha sık olduğu fark edilen, sarılık-karaciğer iltihabı yapan hepatit B virüsü de önemlidir. Anne bu virüsü taşıyorsa, doğum sırasında bebeklerine bulaştırabilir. Yeni doğan bebekte çok ağır hastalık tablosu oluşturur. Bu virüs, daha çok kan yolu ile geçer fakat aynı zamanda vücut salgılarıyla ile de bulaşabilmektedir. Virüs alımından, hastalık belirtileri çıkana kadar yaklaşık 180 gün geçer. Bazen, hastalık belirtileri olmadan da karaciğere zarar verir; grip gibi öncü belirtilere, benizde sarılık, koyu idrar, açık renkli dışkı da eklenebilir. Bazıları ise, hepatit B virüsünü taşır ve diğerlerine bulaştırır. Bu hastalığın şu an tedavisi yoktur, fakat aşısı vardır. Hastalığa karşı bağışıklık durumu belirlendikten sonra gerekli tedbirleri almada doktorlar yardımcı olmaktadır.

Toplumumuzda çok yaygın olmayan başka infeksiyon şekilleri de vardır. Bel soğukluğu, sifiliz vb. durumların da riskli kişilerde araştırılması, gebelik öncesi tedavisi, gelecek nesil açısından önemlidir.⁶⁹

---

⁶⁹ Rabiye Babalıoğlu, Canlıyım, Geliyorum, İstanbul, Uçurtma Yay. 2002, s. 49-51

Tehdit oluşturan bir diğ er hastalık da AIDS dir. Ö lümle sonuçlanan mikrobik bir hastalıktır. Bu mikrop bulaştıktan sonra, bağışıklık sistemini bozarak, insanın bir çok hastalı ğ a karşı kendini koruyamamasına sebep olur. Ancak, hastalık belirtileri, genellikle hemen ortaya çıkmaz. Zamanla vücudun savunma mekanizması ortadan kalkar ve 10 yıl sonra, çeşitli hastalık belirtileri görülmeye başlar. AIDS hastalığı ortaya çıksın, çıkmasın, mikropu taşıyan kişiler başkalarına bulaştırabilirler. Mikropu almış olan anne bebe ğ ine bulaştırabilir. AIDS mikropu, hamilelik esnasında, doğum sırasında veya anne sütü ile bebe ğ e geçebilir. Anneden bebe ğ e bulaşma oranı kesin olarak bilinmemekte, %30 civarında oldu ğ u tahmin edilmektedir. Anneden bebe ğ ine bulaşmayı en erken devrede tanımlamak ve gereken önlemleri alabilmek için gebelik öncesi AIDS testleri yaptırılmalıdır.⁷⁰

Kadınlarda, cinsel organların muayenesi ve akıntuların özelliğ inin de ğ erlendirilmesi gereklidir. Sık rastlanan mantar infeksiyonları gebelikte huzursuzluk oluşturabilir. Bazı, özel mikrop cinslerinin de düşük, erken doğum gibi kötü sonuçlara neden olabileceğ ine dair araştırma sonuçları, bu muayenenin önemini ortaya çıkarmaktadır.

İdrar yollarında bir problem olup olmadığına dikkat etmek gerekir. Basit bir idrar tahlili ile hekim, birçok konuda bilgi sahibi olmakta ve mevcut infeksiyonu ciddi boyutlara ulaşmadan tedavisini programlayabilmektedir.

Toxoplasma (kedi mikropu) denen, düşüklere neden olabilen bir mikrop (parazit) vardır. Daha çok bu paraziti taşıyan kedilerin dışkısı ve bu dışkıyla bulaşmış otları yiyen hayvanların et ve sütü ile insana bulaşabilmektedir. Gebeliğ in ilk aylarında ilk defa bu hastalıkla vücut tanışırsa bebe ğ e kötü etki yapabilmekte ve dolayısıyla bebe ğ in düşmesine neden olabilmektedir. Genel görüş ise, daha önce vücut bağışıklık sistemi bu parazit ile karşılaşmış ona karşı bağışıklık oluşturmuşsa ikinci kere infeksiyonun almanın fazla olmayacağı şeklindedir. Bunun da gebelik öncesi kan tetkikleri ile belirlenmesi mümkün olabilmektedir.⁷¹

---

⁷⁰ "AIDS", "Sağlık", <http://www.maximumbilgi.com/saglik/aids.htm>, Erişim: 21 Şubat 2003)

⁷¹ Babalıoğ lu, s. 51-52

Tüm bunların dışında gebelik öncesinde belirlenebilen bir takım faktörler bu gebeliğin daha yakından izlenmesini gerektirebilir. Mevcut tıbbi problem, daha önceki gebeliklerde meydana gelmiş problemler, beslenme bozukluğu gibi durumlar, yüksek riskli gebelik durumlarını oluşturur.

Her gebe, gebelik öncesi risk faktörlerine göre değerlendirmeye tabi tutulur. Yüksek riskli grupta olmak her zaman sağlıklı olunduğu anlamına gelmez. Sadece gebeliğin istatistik açısından normal gebeliklere göre daha riskli olduğunu gösterir. Riskli gebeliğe neden olan faktörlere; 35 yaş üstü ve 17 yaş altı gebelikler, ikiz gebelik gibi çoğul gebelikler, myom, ur, kist, infeksiyon gibi müzmin kadın hastalıkları problemleri, meme kanseri tedavisinde veya başka kanser tedavisi takibinde olma durumu, daha önceki gebeliklerde düşük, ölü doğum, anormal bebek doğumu gibi problemler söz konusu olması, annenin şeker hastalığı, tansiyon yüksekliği, kalp hastalığı, tiroit bezi problemleri ile guatr gibi hastalıkların varlığı, spiral ile hamilelik, uzun süredir istenen bir gebelik ya da tüp bebek gibi bir işlem sonucu oluşan gebelikler örnek olarak verilebilir.⁷²

III. GEBELİK DÖNEMİ TEDBİRLERİ

“Çocuğun ilk çevresi denebilir ki, ana rahmidir; ilk hayat tecrübelerini de orada kazanır. Bunun için gebelik süresince annenin yaşayışı, iyi beslenip beslenmemesi, duygu ve ruh hayatı çocuğun gelişmesi, oluşacak kişiliği bakımından önem taşır.”⁷³

“Çocuğun sağlıklı olabilmesi için bedensel, ruhsal ve sosyal yönlerden anne karnındayken bazı tedbirler alınmalıdır. Gebelik döneminin çocuğun psiko-sosyal sağlığı yönünden mühim olduğunun bilinmesi ilk ve en önemli tedbirdir.”⁷⁴

“Anne adayının, hem fiziksel hem de psikolojik açıdan sorunsuz bir hamilelik geçirmek ve sağlıklı bir bebek dünyaya getirmek için yaşayacağı değişimler hakkında önceden bilgi edinmesi önemlidir. Tabii baba adayının da bu süreçte eşine destek olması için, eşinin yaşadığı psikolojik ve fizyolojik değişiklikler hakkında fikir sahibi olması

---

⁷² Babaloğlu, s. 53

⁷³ Sabri Akdeniz, Eğitim Sosyolojisi, 3. baskı, İstanbul, M.Ü. Vakfı Yay. 1994, s. 48-49

⁷⁴ Kemal Çakmaklı, Psiko-Sosyal Sağlığın Korunması “Koruyucu Ruh sağlığı” İstanbul, Seha Neşriyat, 1997 s.97

gerekir. Bu nedenle eşlerin uzman yardımı alması sürecin sağlıklı atlatılmasını kolaylaştıracaktır.”⁷⁵

Unutulmamalıdır ki, anne karnındaki dönem bir binanın temellerinin atılmasına benzemektedir. Binanın sağlam olabilmesi için binanın temeline gereken yatırımın yapılması gerekir.

Gebelik döneminde dikkat edilmesi gereken hususlar şunlardır:

A. GEBELİK SÜRESİNCE YAPILAN TESTLER VE ARAŞTIRMALAR

Gebelikte her anne ve baba adayının merak ettiği en önemli konu, anne karnındaki bebeğin sağlıklı olup olmadığıdır. Gebelik takiplerinde hekimlerin de sürekli olarak tetkik ettiği konular tabii ki anne sağlığı ile beraber anne karnındaki bebeğin sağlığıdır. Bir bebeğin sağlıklı olup olmadığına belli kriterlere göre karar verilir. Bunun için bazı tetkikler gereklidir.⁷⁶ Bu tetkikler konusunda anne adayını doktoru yönlendirecektir.

B. GEBELİKTE ANNENİN BESLENMESİ

Canlılığın temel gereksinimlerinden biri olan beslenme, yaşamın her dönemi için ayrı bir özellik taşır. Gebelik döneminin sağlıklı bir şekilde geçebilmesi için de gerekli koşullardan biri annenin iyi beslenmesidir. Gebelik döneminde annenin besin gereksinimi artar. Yeterli ve dengeli bir beslenme programı ile anne, bir yandan kendi sağlığını korurken; diğer yandan doğacak bebeğinin normal büyüme-gelişmesini sağlar.

Vücuda alınması gereken besin öğelerinin bir veya birkaçının eksilmesi durumunda vücudun çalışmasında aksamalar olur, büyüme-gelişme durur, hastalıklara yakalanma riski artar, hastalıklar ağır seyreder ve iyileşme süresi uzar. Besin öğelerinin fazlalığı yani aşırı beslenme durumunda ise zamanla şişmanlık ortaya çıkar. Bu durum ileri yaşlarda daha sık rastlanan şeker hastalığı, yüksek tansiyon ve kalp-damar hastalıklarının sıklığını artırır.

⁷⁵ Tarhan, Evlilik Psikolojisi, s.139

⁷⁶“Gebelik Süresince Yapılan Testler ve Araştırmalar”, “Gebelik”, <http://www.sanalklinik.net/gebeliktest.htm> (Erişim: 21 Şubat 2003)

Besinlerin bileşiminde yer alan insanın gereksinim duyduğu 40'ı aşkın türde besin ögesi vardır. Besin ögeleri kimyasal yapılarına ve vücudun çalışmasındaki etkilerine göre 6 grupta toplanır. Bunlar, karbonhidratlar, proteinler, yağlar, vitaminler, mineraller ve sudur. Besin ögeleri vücuda ancak yenilen besinlerle alınır. Besinler içerdikleri besin ögelerinin türleri ve miktarları yönünden farklıdır. Bazıları proteinden, bazıları yağdan, bazıları da herhangi bir vitamin yönünden zengindir.

Gebelik süresince bebek plasenta (eş) aracılığıyla anneden aldığı besin ögeleriyle büyür. Anne yetersiz besleniyorsa bebek annenin depolarını kullanır. Bu durumda bir yandan bebeğin büyüme-gelişmesi olumsuz yönden etkilenirken; diğer yandan annenin sağlığı tehlikeye girer. Gebelikte beslenmenin iki amacı vardır: Annenin sağlığını korumak, bebeğin normal büyüme-gelişmesini sağlamak.

Gebelikte annenin enerji, kalori, protein, mineral ve vitaminlere gereksinimi artar. Bu artışın karşılanması, bebeğin sağlığı kadar annenin sağlığı için de önemlidir. Gebelikte annenin yetersiz ve dengesiz beslenmesinin bebek ve anne sağlığı üzerine olumsuz etkiler yaptığı bilinmektedir. Bebekle ilgili olarak; ölü doğumlar, erken doğumlar, düşük yapma ve beyin gelişiminin tamamlanamaması gibi durumlar söz konusudur. Anne ile ilgili olarak da; gebelik süresince bebek, anne zayıf olsa da kendisi için gerekli olan enerji, protein ve diğer besin ögelerini (demir, kalsiyum, vitamin vb.) anneden alarak gelişimini sürdürür. Böylece annenin bu besin ögelerine olan gereksinimi artar. Artan gereksinimlerin karşılanmaması halinde, beslenme yetersizliğinin belirtileri olan kansızlık, diş çürümesi, kemik bozuklukları gibi sorunlar ortaya çıkar. Sonuç olarak anne yorgun ve halsiz düşer.⁷⁷

Gebelikte beslenmeyi belirleyen temel unsurlar, gebelik öncesi kilo ve boy, yaş, bebek sayısı, metabolik hastalık varlığı, iştah ve annenin fiziksel aktiviteleridir. Gebelikte dengeli bir diyetteki kalorinin üçte birinin yağlardan elde edilmesi önemlidir. Gebe kadınlar ayçiçek yağı, zeytin yağı ve mısırözü yağı gibi bitkisel yağları tercih etmeli, karbonhidratlar mümkün olduğunca tahıl, un, şeker gibi doğal kaynaklardan karşılanmalıdır. Gebelerin günlük protein ihtiyacı 48-60 gramdır. Kırmızı et, tavuk eti,

---

⁷⁷ “Gebe Kadının Beslenmesi”, “Kadın ve Çocuk Sağlığı Eğitim ve Araştırma Birimi”, <http://maun.istanbul.edu.tr/istanbultip/kadin/do/gebes.html> (Erişim 21 Şubat 2003)

balık, yumurta, süt ve süttten yapılmış gıdalar başlıca hayvansal protein kaynaklarıdır. Özellikle vejetaryen bir anne açısından önemli olan bitkisel protein kaynakları ise nohut, mercimek, fasulye, bakladır. Kepekli tahıllar yanında fındık, fıstık, ceviz gibi kuru yemişler de bunlara ek olarak sayılabilir.

Dengeli beslenen gebede asit dışında ayrıca vitamin kullanımına gerek yoktur. Ancak folik aside gebelikten 1-3 ay önce başlanması gerekir. Ayrıca gebelik boyunca folik asitten zengin olan ıspanak, karnıbahar, kepekli undan yapılmış yiyecekler, badem, fındık, yer fıstığı ve ceviz tüketilmesi önerilir. Gebe için en önemli mineraller kalsiyum ve demirdir. Gebelikte, hem bebeğin doğumdan sonra kullanabileceği demirin depolanması, hem de gebelik nedeniyle artan kan hacmine yeterli oksijenin taşınabilmesi için normalden fazla miktarda demire ihtiyaç vardır. Alınması gereken demir miktarı günde 60 mg. elementer demirdir. Kalsiyum ise pek çok hücrenel fonksiyonunun yanı sıra kemik yapımında kullanılan temel elemandır. Gebelikte günlük kalsiyum gereksinimi 1200 mg'dir.

Anne adayının sıvı tüketiminin en önemli kısmını suyun oluşturması gerekir. Su, üreme sistemi dahil bütün organların ve vücuttaki sistemlerin sağlıklı çalışması ve tamiri için gereklidir. Gebe, günde 8 bardak su içmelidir. Çay, kahve, kakao, alkollü içkiler ve kola ya hiç ya da mümkün olduğunca az tüketilmelidir. Yüksek miktarlarda kafeinin (günde 4 fincandan fazla) düşük, erken doğum ya da bebekte gelişme geriliği yaptığına dair bilgiler vardır. Alkol plasentayı geçebildiği için anne adayının alkol alması halinde bebekte fetal alkol sendromu gelişebilir. Anne adayını, fast-food, salam, sosis, sucuk, dondurulmuş gıdalardan uzak durmalıdır. Gebelikte barsak hareketleri genellikle yavaşladığı için kabızlık çok sık görülen bir problemdir. Bunu önlemek için diyetle lifli gıdalar ve bol sıvı eklenmelidir. Lif ve posa; siyah ekmek, portakal, elma, kepekli ekmek, kuruyemiş, ahududu, kepekli makarna, bezelye, kuru kayısı, esmer pirinç, kuru üzüm, pırasa ile kepekli olarak hazırlanmış unlu gıdalarda bol miktarda vardır.⁷⁸

---

⁷⁸ Rukset Ünlü Attar, "Gebelikte beslenme" "Hamilelikte düzenli beslenme bebeklerin sağlık sigortası" 19.03.2006, <http://www.maksimum.com/kadin/haber/47/57941.php>, (Erişim: 20 Şubat 2006)

Bütün bunlardan anlaşılacağı üzere gebelikte annenin yeterli ve dengeli beslenmesi hem kendisi, hem de doğacak bebeği için son derece önemlidir. Bunun bilincinde olmak, yeterli ve dengeli beslenmenin ilk adımıdır. Ancak her anne adayının bünyesi birbirinden farklı olduğu için gereksinimleri de farklı olacaktır. Bu yüzden konunun önemini kavrayan anne adayının, daha geniş bilgi için uzmanlara müracaat etmesi gerekir.

C. HELAL VE HARAM LOKMA

Gebelik döneminde büyük önem taşıyan annenin beslenmesinin yanında, İslam eğitiminin en çok dikkat edilmesini istediği bir diğer husus da anne ve babanın yedikleri lokma ile çocuklarını besledikleri lokmanın haram olmamasıdır. “Haram lokmanın insan karakterini etkileyeceği inancını benimseyen İslam eğitimi; çocuğa verilen anne sütünün helal olmasını, dolayısıyla, anne ve babanın helal lokma ile büyütülmesini ister. İslam alimleri, helal lokma ile büyüyen bir çocukla haram lokma ile büyüyen bir çocuğun eğitim imkanlarının aynı olamayacağını savunmaktadır. Annesinden haram kan ve haram süt alıp, haram lokma ile büyütülen çocuğun helal lokma ile büyütülen çocukla aynı karaktere sahip olmaları imkansızdır.”⁷⁹

“(Toprağı) iyi ve elverişli beldenin bitkisi, Rabbinin izniyle bol ve bereketli çıkar. (Toprağı) kötü ve elverişsiz olandan ise, faydasız bitkiden başkası çıkmaz.”⁸⁰

“Bu ayette verasetle eğitimin beraber işlendiğine şahit oluyoruz. İyi toprak, helâl süt ile büyümüş anneyi temsil eder. Herkes eğitimden belli ölçüde istifade eder, ama helâl süt ve helâl lokmanın ürünü olan çocuk daha fazla faydalanır. Toprak verimli ise, yapılacak ziraat daha kolay yapılacak, ürün daha bereketli olacaktır. Helâl lokma ile beslenen kadının doğuracağı çocuğun eğitiminden de iyi bir netice alınacaktır. Kötü ve elverişsiz topraktan kasıt ise, haram lokma ile yetişen kadındır. Onun doğuracağı çocuk toplumu rahatsız edecektir. Haram lokma, neslin asaletini bozmakta ve eğitimi zorlaştırmaktadır.

---

⁷⁹ Bayraklı, “Eğitimin Doğum Öncesi Boyutu”, İslam’da Aile ve Çocuk Terbiyesi Sempozyumu s.171

⁸⁰ Kur’an. A’raf Suresi, Ayet 58

Ayetin tamamına bakınca, nesillerin problem haline gelmesinin sebeplerinden biri olarak haram lokmanın, hem haya duygusunu, hem de asaleti bozduğunu tespit etmek mümkündür. Haram lokma haya duygusunu yaralamakta ve giderek asaleti bozmaktadır. Bunları gündeme getirmekle yüce Allah, haram lokma yemekten insanları uzak tutma eğitimi de yapmaktadır.”⁸¹

Kur’an-ı Kerim’de A’râf sûresinin 22. âyetinde haram lokma ile haya duygusu arasında da ilişki kurulmaktadır.

“Bu sûretle onları kandırarak yasağa sürükledi. Ağaçtan tattıklarında kendilerine avret yerleri göründü. Derhal üzerlerini cennet yapraklarıyla örtmeye başladılar. Rab’leri onlara, “Ben size bu ağacı yasaklamadım mı? Şeytan size apaçık bir düşmandır, demedim mi?” diye seslendi.”⁸²

“Haram lokma ile haya duygusu arasındaki ilişki ayetin “Ağacın meyvesini tattıklarında ayıp yerleri kendilerine göründü. Ve cennet yapraklarıyla üzerlerini örtmeye başladılar.” kısmında kurulmaktadır. Maddî anlamda bir açılma olduysa, haram lokmanın haya perdesini yırttığı neticesine ulaşırız. Haram lokma, haya duygusunu böylece cinsel ahlâkı tahrip etmektedir. Burada, cinsel ahlâksızlığın alenî yapılmasının yaygınlaşmasının sebeplerinden biri de haram lokma olduğu anlatılmaktadır.”⁸³ Bu durumda doğacak nesillerin hayasızlıktan korunması annenin helal lokma ile beslenmesiyle mümkün görünmektedir. Daha anne karnındayken buna dikkat edilmesi toplumsal açıdan da büyük önem taşımaktadır.

D. ANNE VE BABA ADAYININ PSİKOLOJİK DURUMU

Anne-çocuk arasındaki ilk bağ çocuğun anne rahmine düşmesi ile başlar. Anne, bebeğini taşıdığı için bilincindedir ve bebeğine dair duyguları oluşmaya başlar. Bu duygular ne denli pozitif olursa, yani bebek ne denli istenen ve beklenen bir bebekse bebeğin gelişimi ve gebelik süreci o denli pozitif olur. Öyleyse gebelik sürecinde çocuk eğitiminin en önemli kısımlarından biri annenin psikolojisidir.

---

⁸¹ Bayraktar Bayraklı, Yeni Bir Anlayışın Işığında Kur’an Tefsiri, 7.cilt, İstanbul, Bayraklı yay. 2003 s.170-172

⁸² Kur’an, Araf Suresi Ayet 22

⁸³ Bayraklı, Yeni Bir Anlayışın Işığında Kur’an Tefsiri, 7.cilt, s. 86-87

Bir kadın için çocuğunu karnında taşıyor ve bunu hissediyor olmak en özel zaman dilimlerinden biridir. Özellikle annenin ilk gebeliği ise, yaşanan duyguların tarifi neredeyse imkansızlaşır. Ağırlıklı olarak bu duyguları ifade eden kelime karmaşadır. Yani anne karmaşık duygular içindedir. Anne bir yandan seviniyor, diğer yandan korkuyor olabilir. Kimi zaman gelecek kaygısı içinde bocalarken, kimi zaman fiziksel görünümü için endişelenebilir veya anlam veremediği bir hüzne kapılabilir. Bütün bu duyguların yaşanması oldukça olağandır. Anne karnındaki bebek, annenin bedeninde olduğu kadar ruhunda da değişikliklere sebebiyet verecektir. Burada sorun olan nokta yaşanan bu karmaşık sürece verilen tepkilerdir. Gerek annenin gebelik olayını algılayışı ve gerekse yakın çevredekilerin - eş gibi- anneyi desteklemesi gebelik sürecinin sağlıklı gelişmesine neden olur.

Bununla birlikte annenin biyolojik anlamda yaşadıkları da oldukça önemlidir ve destek gerektirir. Yani annenin düzenli olarak doktor kontrollerinin yapılması gerekir.⁸⁴

“Birçok kadın, hamilelik döneminde psikolojik sorunlar yaşar. Anne olma ve doğacak çocuğun sağlıklı olup olmayacağı kaygısı anneyi ister istemez strese sokar. Hamilelikte stresin boyutu kişiden kişiye ve koşullara göre değişse de, bazen ciddi tedavi gerektirecek psikolojik sorunlara da neden olabilir. Gebeliğin ilk üç aylık döneminde, anne adayını bir dizi psikolojik ve fiziksel değişiklik yaşar. Anne adayında yorgunluk, bulantı-kusma gibi fizyolojik belirtilerin ve depresif (inişli çıkışlı) bir ruh halinin olması doğaldır. Hamilelikte etkili bir rol oynayan östrojen ve progesteron hormonları anne adayının büyük sevinç ve üzüntü halleri arasında gidip gelmesine neden olur. Anne adayını küçük bir nedenle gözyaşlarına boğulur ya da nedensiz yere mutlu olur. Bu dönemde çocuğun sinir hücrelerinin gelişimi gerçekleştiği için, annenin ruh sağlığında problem olmaması çok önemlidir.”⁸⁵

“Anne adayının geçmişinde depresyon vakası varsa, bu durum hamilelikle tekrar ortaya çıkabilir. Bu riski taşıyan annelerin mutlaka doktor kontrolünde olması gerekir. Çünkü depresyon yaşayan anne adayının beyininde bazı kimyasal maddeler

---

⁸⁴ YaseminYalçın Aktosun, “Annenin Psikolojisi İyi Olmalı”, Sayı:168 Bölüm: Anne Baba Okulu, <http://ailem.zaman.com.tr/?bl=85&hn=4325> (Erişim:20 Mart 2006)

ortaya çıkar ve bu maddeler çocuğa zarar verir. Önceleri tıpta, gebelik döneminde anneye depresyon ilaçları vermeme eğilimi vardı. Ancak beyinde üretilen bu maddelerin, çocuktaki büyüme hormonunun salgılanmasını bile etkilediği sonucu ortaya kondu. Depresyon ilacı verilmediğinde ortaya çıkan risk, verildiği zamankinden daha fazla ise, gebelik döneminde bazı antidepresan ilaçların kullanılması söz konusu olabilir. Ancak bu ilaçlar muhakkak doktor kontrolünde kullanılmalıdır.

Anne adaylarının yaşadığı en önemli problemlerden biri de aşırı unutkanlıktır. Bu durum birçok anne adayının hayatını olumsuz etkiler ve sıkıntılara neden olur. Önemli randevuların, tanınan kişilerin isimlerinin unutulması, unutkanlıktan dolayı işyerinde performansın düşmesi, gidilecek yönü şaşırarak ve sokakta kaybolmak gibi durumlar anne adaylarının hayatını olumsuz etkiler. Unutkanlığa neyin yol açtığı tam olarak bilinmemekle beraber, bu duruma hormonlardaki değişimin neden olduğu düşünülmektedir. Hamile kadınlar unutkanlıkla; zihinsel egzersizler yaparak, durumun geçici olduğuna dair kendilerine telkinde bulunup üzülmemekle, yapılacak işleri not ederek baş edebilirler.”⁸⁶

“Hamilelik dönemi kadın için olduğu kadar erkek için de kritik bir süreçtir. En sorunsuz hamilelikte bile, anne adayının yaşadığı fiziksel ve psikolojik değişimlerin eşler arasındaki ilişkiye yansımaması mümkün değildir. Baba adayı, eşinin hamileliği sırasında mümkün olduğu kadar ona destek olmalı, eşinin ruh sağlığını bozacak davranışlardan kaçınmalı ve iletişim hatalarını en aza indirmenin yollarını aramalıdır. Erkek, eşine karşı sorun çıkaran değil onu rahatlatan, güven ve imkan sağlayan bir rol üstlenmeli, anne adayının güven duygusunu hissetmesinin çocuğun rahat gelişimi için önemli olduğunu unutmamalıdır.

Baba adayları, özellikle ilk çocukta, hamileliğin ilk üç ayında anne adayının yaşadığı duygusal değişimleri pek anlamazlar. Kadının duygusal çalkantılar, hamilelik stresi ya da endişesi yaşamaması karşısında ne yapacaklarını bilemedikleri için genelde geri çekilip olan biteni izlemeyi tercih ederler. Sürekli olarak sevgi ve ilgiye ihtiyaç duyan anne adayı ise kendisini boşlukta hisseder ve içine kapanır. Oysa eşin vereceği

---

⁸⁵ Tarhan, Evlilik Psikolojisi, s. 139-140

⁸⁶ Tarhan, Evlilik Psikolojisi, s. 141

destek ve güven, kadının bu durumdan rahatça çıkmasına yardımcı olacaktır. Hamilelikte çiftler diğer zamanlardan daha fazla birbirleriyle konuşmalı ve duygularını paylaşmalıdırlar. Bu, eşleri bebek üzerinde kaynaştıracağından, aile içindeki huzura da tesir eder ve anne karnındaki bebek, oluşan pozitif ortamdan olumlu yönde etkilenir.

Hamilelik sürecinin koşullarından etkilenen bazı baba adayları, bazen eşlerinin yaşadığı gebelik belirtilerini, yani fiziksel ve duygusal değişimleri doğrudan hissedebilirler. Baba adayında aş erme, mide bulantısı, baş dönmesi, bacak ve belde ağrılar, yorgunluk gibi belirtiler görülebilir. Tıp dilinde bu duruma 'Couvade Sendromu' denir. Hamileliğin 3. ayına doğru ya da doğumun yaklaştığı dönemde, baba adaylarının yaklaşık % 10 ile % 65'inde Couvade Sendromu görülebilmektedir. Anne adayıyla özdeşleşme isteği, kıskançlık, baba olmaktan ve eşinin duygularının değişmesinden endişe etmek, ekonomik nedenlerden kaynaklanan stres gibi etkenler, baba adayının eşinin yaşadıklarına benzer belirtiler göstermesine neden olabilir. Bu sendromu yaşayan baba adayı için, eşini dışarıdan gözlemlemek yerine onunla birlikte bu süreci yaşamaya çalışması çözüm olabilir. Bununla birlikte hamilelik süreci ve bebek bakımı ile ilgili kitaplar okumak, bilgi sahibi olmak da tavsiye edilebilir.”⁸⁷

E. GEBELİK DÖNEMİNDEKİ TEHLİKELER

Bebeğin anne karnında yaklaşık dokuz ay süresince maruz kalacağı birçok tehlike vardır. Bu tehlikeli durumlar bebek için önemli riskler taşımaktadır.

Gebeliğin ilk dönemlerinde bebekte çok hızlı bir gelişim gerçekleştiğinden, bu dönemlerde karşılaşılabilecek olumsuz durumlar onda çok büyük tahribatlara neden olabilmektedir. Bu nedenle anne adaylarının ilk 3 ve hatta ilk 6 ayda kendilerini ve bebeklerini dış etkilerden korumak için azami dikkat göstermeleri gerekmektedir.⁸⁸

1. İlaç Kullanımı

Tıp biliminde gebelik esnasında ilaçların kullanım güvenirliliği A, B, C, D ve X olmak üzere beş dereceye ayrılmıştır. A grubundaki ilaçlar her zaman tam güvenle kullanılabilir olup, X grubundakiler ise kesinlikle gebeliğin hiç bir döneminde

---

⁸⁷ Tarhan, Evlilik Psikolojisi, s. 142-143

kullanılmayacak olanlardır. Anne sağlığı için, bebeğe zarar, anneye yarar oranları göz önünde tutularak B grubundaki ilaçlar ve nadiren de C grubundaki ilaçlar hekim tavsiyesi ile kullanılabilir. Hekim olmayan hiç bir anne-babanın bu konuda yeterli bilgisi olamayacağından, anne adayları hekim tavsiyesi olmadan kesinlikle tek bir tablet dahi kullanmamalıdır. Annenin birkaç saat dayanamayacağı baş ağrısı için alacağı tek bir ilaç, bebeğin ağır bedensel ve zihinsel kusurlarından, ölümüne kadar çeşitli zararlara yol açabilir. Bugünkü bilgiler ışığı altında gebeliğin ilk altı ayında gerçekten ihtiyaç olmadıkça vitaminlerin bile kullanımından kaçınılmalıdır.⁸⁹

2. İnfeksiyon Hastalıklar

İnfeksiyonlar, mikropların vücudu istilası sonucu gelişen hastalıklardır. Mikropların girişı ile vücudun bağışıklık sistemi uyanır ve hastalık oluşumunu önlemek için karşı taarruza geçer. Bu mücadele devam ederken de infeksiyon belirtileri ortaya çıkabilir. Ağrı, ateş, döküntü, kızarıklık, halsizlik, şişmeler gibi belirtiler olabilir. Kanda antikor dediğimiz, mücadele maddeleri de belirlemeye başlar. Bağışıklık sisteminin önemli bir parçası olan antikorlar oluşurken anlaşılmaz, sadece kan tahlilleriyle ortaya çıkar. İlk defa vücut mikropla tanışıyorsa ona karşı genelde bu mikroba özgü antikor üretir. Sonra bunun yerini kalıcı antikor alır. Çoğunlukla da kalıcı antikorların varlığı, geçirilmiş infeksiyona karşı bağışıklık kazandırır. Böylece vücuda yeniden mikrop girse bile hazır antikorları görünce hastalık oluşturamaz. İnfeksiyonlar bazılarında belirgin, o hastalığa özgü belirtiler oluştururken, bazılarında da sadece hafif grip, soğuk algınlığı gibi genel belirtiler gösterir. Bu durumda infeksiyonun çeşidi ancak bazı tahlillerle anlaşılabilir.

Gebelikte alınan infeksiyonların cinsi, gebelik öncesine göre pek değişmez. Çocukluk çağı hastalıkları olabilir, genel infeksiyonlar olabilir, cinsel yolla bulaşan hastalıklar olabilir.⁹⁰ Mümkün olduğunca gebelikte annenin her türlü hastalıktan kendisini koruması en güzel olanıdır.⁹¹ Çünkü gebelikte anne ve taşıdığı bebek açısından bazı infeksiyonların, gelişen bebeğe olumsuz etki yapma ihtimali vardır. Bu

---

⁸⁸ Gülhanım Bayrak, Bebek ve Çocuk Sağlığı, İstanbul, Uçurtma Yay. 2000, s. 23

⁸⁹ Bayrak, s. 23-24

⁹⁰ Babalıoğlu, s.369-370

⁹¹ Çakmaklı, s. 88

yüzden gebelikte mikrop almama özellikle önem kazanmaktadır. Gebelikte riskten korunmak için, gebelik öncesi belli aşuların yapılmış olması ve bağışıklık sistemi kontrolü, bu tip istenmeyen sonuçları önleyecektir.⁹²

3. Radyasyona Maruz Kalma

Canlı organizmada hücre bölünmesi ve değişimi ne kadar hızlı ise radyasyonun etkisi o oranda fazla olur. Şüphesiz yeni gebelik ürünü, yani birbiriyle kaynaşarak yeni bir varlığın (insanın) özünü teşkil eden döl hücresi, en hızlı bölünen ve en hızlı değişen bir oluşumdur. Bu nedenle radyasyona karşı çok hassastır. Annenin doğrudan doğruya röntgen ışınlarına maruz kalması önemli bir durumdur. Gebelikte annenin film çekirtmesi sakıncalı olduğu gibi, röntgen odasında bile bulunmaması gerekir. Anne için çok gerekli durumlarda, karnının kurşun levhalarla tam olarak kapatılması kaydıyla, akciğer veya baş bölgesinden bir kez film çekilmesine izin verilebilir. Zararsız bir yöntem olan ultrasonun kullanıma yaygın olarak girmesiyle gebelikte röntgen filmi çekirtmeye hemen hemen hiç ihtiyaç duyulmamaya başlanmıştır.

Gebeliğin ilk günlerinde alınan radyasyonun etkisiyle bebekte kemik yapısı bozuklukları, büyüme geriliği, beyinde büyümemeye ya da hiç beyin oluşmaması, bazen de cenin ölümleri olabilir. Daha ileri aylarda maruz kalınan radyasyon ise canlı doğan bebekte ileride, artmış kanser riskine ve davranış bozukluklarına yol açabilir.⁹³

4. Sigara, Alkol, Kafein Kullanımı

Bu üç maddenin gebelikte kullanımında bebeğe olumsuz etkileri olduğu ortaya konulmuştur.

Sigara içen kadınların bebekleri daha küçük doğmaktadır. Daralan plasenta damarları, bebeğe giden kanın ve dolayısıyla besin maddelerinin azalmasına neden olur. Ayrıca diğer zehirli maddeler de büyük oranda bebeğe geçerek etki eder. Kan azalması yanında, bebeğe taşınan oksijen de azalır. Sigara içen gebe kadının kanındaki karbon monoksit miktarı içmeyenin 6-7 katına ulaşır, bu durum çok kuvvetli bir şekilde kan hücreleriyle oksijen taşınmasını engeller ve bebeğin vücudundaki her organın

---

⁹² Babaloğlu, s.370

gelişmesini etkileyebilir. Oksijensizlik, beraberindeki zararlı maddeler ile birlikte en fazla beyin gelişimini etkiler. Günde bir paketten fazla sigara içen kadınların çocuklarının kafalarının daha ufak olduğu, zeka gelişiminin geri kaldığı, davranış bozuklukları olduğu, okul başarılarının düşük olduğu saptanmıştır. Diğer taraftan, ani beşik ölümü denen, doğumdan sonraki ani bebek ölümlerine de sigara kullanımının sebep olabileceği ortaya konulmuştur.⁹⁴

Ayrıca anne karnında nikotine maruz kalan bebeklerde, beyinlerine az oksijen ulaşması sebebiyle dikkat eksikliği, hiperaktivite ve antisosyal davranışlar görülme olasılığı çok daha yüksek olmaktadır.

İngiltere Psikiyatri Enstitüsünce yapılan araştırmaya göre, anne karnında nikotine maruz kalmak, bebeklerin beyin gelişimini önemli ölçüde etkilemekte ve bebeklerin antisosyal davranışlar sergilemesine ve dikkat eksikliğine neden olmaktadır.

Çevresindekilerle tartışma, kendisinin ve başkalarının eşyalarına zarar verme, hırsızlık, yalan söyleme ve anne-babaya itaatsizlik bu çocuklarda sık rastlanan antisosyal davranışlar arasında yer almaktadır. Ayrıca uzmanlar hamilelik döneminde sigara içen annelerin çocuklarında bu rahatsızlıkların görülmeyebileceğini de belirtmektedir. Ancak dikkat eksikliği ve antisosyal davranışlar sergileyen çocukların büyük çoğunluğunun annesinin sigara bağımlısı olduğuna dikkat çekilmekte, başka sağlık sorunlarına da yol açtığından uzmanlar anne adaylarını sigara kullanmamaları konusunda uyarılmaktadır.⁹⁵

Gebelik sırasında anne adayları alkol kullanıyorsa çocuğunun dış görünüşünde özellikle yüz görünümünde bazı anormallikler ortaya çıkabilir. Çocuğun zekasında ve sosyal uyumunda sorunlar görülebilir. Ama bunun kökeninde, hücre ve gen düzeyinde yatan mekanizmalar nelerdir? Bunun araştırılması güncelliğini korumaktadır. Bu çok faktörlü olayın altında yatan önemli bir mekanizma olarak, myelinizasyon denilen beyin fonksiyonlarını yerine getirebilmesi için gerekli bir protein olan myelinin yapımı

---

⁹³ Bayrak, 25-26

⁹⁴ Babalioğlu, s. 142

⁹⁵ “Sigara, bebeği antisosyal yapıyor”, 1 Ağustos 2005

http://kadin.tr.net/index.php?option=com_content&task=view&id=235&Itemid=46, (Erişim: 20 Mart 2006)

üzerine alkolün olumsuz etki yaptığı ortaya konulmuştur. Sonuç olarak, gebelikte alkol kullanımı sonrası doğan bebeklerde sinir sisteminin myelinizasyonunun azalmakta olduğu, sinir sisteminin olgunlaşması ve fonksiyonlarının olumsuz etkilendiği tespit edilmiştir. Bu durum, bebeklerin daha sonraki yaşamlarında nörolojik ve bilişsel sorunlar yaşamalarına neden olmaktadır.⁹⁶

Gebelikte kafeinli maddelerin kullanımının zararları hakkında yapılan araştırmalarda ise, fazla kafeinin bebekte gelişim bozukluklarına neden olduğu gözlenmiştir. Yüksek dozda alındığında, düşüklere, bebekte zayıflığa neden olduğu ileri sürülmektedir. Kafein, bebeğin kanında daha uzun süre kalıp uyarıcı etkisini devam ettirir, stres hormonu olan adrenalini yükseltir, bu da rahime giden damarlarda daralma yaparak beslenmeyi bozabilir. Ayrıca, anneden kalsiyumun idrarla atılmasını artırır, demir emilimine engel olabilir. Kahve, kola, çay, kakao, çikolata gibi maddelerde bulunan kafeinin, en az şekilde alınması çay ve kahvenin koyu ve beklemiş olmaması, ihlamur, nane, kuşburnu gibi bitkisel çayların tercih edilmesi daha uygun olacaktır.⁹⁷

İsveç' te yapılan bir araştırma, günde 4 kupadan fazla kahve içmenin gebeliğin başında çocuk düşürme riskini iki katına çıkardığını ortaya koymuştur. Araştırmaya katılan Karolinska Enstitüsü profesörlerinden Sven Cnattingius, kahvedeki kafeinin çocuk düşürme riskini artırdığını belirlediklerini söyleyerek, kahve tüketiminin azaltılması durumunda ceninin sağlıklı büyüyeceğini belirtmiştir.⁹⁸

5. Stres

Stres, vücudun çeşitli içsel ve dışsal uyaranlara verdiği otomatik tepkidir.⁹⁹

Annenin yaşadığı olumlu veya olumsuz olaylar neticesinde vücudunda salgılanan hormonlar ve bazı maddeler, karnındaki bebeğe ulaşarak onu da etkilemektedir. Benzer mekanizmalarla, gebelik boyunca annenin stres ve ruhsal

---

⁹⁶ Erdener Özer, “Gebelikte Alkol Bebeği Olumsuz Etkiliyor”, “Çocuk ve Bebek Sağlığı”, 29 Eylül 2002, <http://www.ntvmsnbc.com/news/109702.asp> (Erişim: 20 Şubat 2003)

⁹⁷ Babaloğlu, s. 144-145

⁹⁸“Hamilelikte 4 Fincandan Fazla Kahve Zararlı”, “Hamilelik”, <http://hdundar.vitualeve.net/ceren/hamile.htm> (Erişim: 21 Şubat 2003)

⁹⁹ Müge Çelik Örucü, “Stres ve Stresle Başa Çıkabilme”, <http://www.mc.metu.edu.tr/~pdrm/pdfs/brochure2.pdf>, (Erişim: 03.03.2007)

sıkıntıları da bebeği olumsuz yönde etkilemektedir. Annenin gebelik konusundaki olumsuz düşünceleri, doğumdan sonraki dönemde de davranışlarını etkileyerek, çocuğuna sevgi ve güven duygularını vermesinde zorluk çekmesine sebep olacaktır.¹⁰⁰

İngiliz bilim adamlarının araştırmalarına göre, stresten uzak bir hamilelik dönemi geçiren anne adaylarının bebekleri, daha sosyal olmakta, dili daha iyi kullanmakta ve insan ilişkilerinde daha büyük başarılar kazanmaktadır.

Cambridge Üniversitesi bilim adamları tarafından yapılan araştırmanın sonuçları, anne adayının salgıladığı hormonların, doğacak bebeğin iletişim ve sosyalleşme yeteneğiyle hitabetini doğrudan etkilediğini ortaya koymuştur.

Bilim adamları, stresli bir hamilelik dönemi geçiren anne adaylarının erkeklik hormonu testosteronu daha çok salgıladıklarını belirterek, bu hormonun da bebeğin sosyalleşme yeteneğini, konuşma kabiliyetini olumsuz etkilediğine dikkat çekmektedirler.

Bunun sonuçlarının otizme* kadar varabildiğinin de altını çizen bilim adamları, sosyal bir çocuk sahibi olabilmenin ilk yolunun sakin ve stressiz bir hamilelik döneminden geçtiğini kaydetmektedirler.

Stresin, rahimdeki bebeği 13. haftadan itibaren etkilemeye başladığını söyleyen Cambridge Üniversitesi Otizm Araştırmaları Merkezi Direktörü Prof. Simon Baron-Cohen, 100 bebeğin anne karnından 7 yaşına kadar olan döneminin incelendiğini ve testosteron seviyelerinin çocuğun gelişimini nasıl etkilediğinin izlendiğini bildirdi. Prof. Baron-Cohen, kız bebeklere göre 10 kat daha fazla testosteron taşıyan erkek bebeklerin doğumdan 24 saat sonra bile insanlara mekanik objelerden daha az ilgi duyduklarını tespit etti.

Anne karnında yüksek testosteroon maruz kalan bebeklerin 12 aylıkken kendi anne-babalarıyla bile diğerlerinden daha az göz teması kurduklarını belirten Cohen, bu

---

¹⁰⁰ Ali İhsan Taşçı, Cinsel Eğitim, 3.baskı, İstanbul, İz Yay. 2003 s. 56

*Otizm: Kelime manası "kendine dönük"tür. Ömür boyu süren beyinsel bir rahatsızlıktır. Kişi gördükleri, duyduklarını, duyumsadıklarını doğru bir şekilde algılayamaz; bu nedenle sosyal ilişkileri ve davranışlarında ciddi sorunlar vardır. Erkeklerde daha yaygın olarak görülür. Otizm ya kendi başına ya da zeka geriliği, öğrenme güçlüğü gibi diğer gelişimsel bozukluklarla birlikte ortaya çıkabilir.

bebeklerin 18 aylıkken ya hiç konuşmadıklarını ya da diğerlerine göre çok daha az kelime bildiklerini kaydetti.¹⁰¹

Stres etkenlerinin, strese anne babanın verdiği cevabın, stres etkeninin süresinin, destek faktörlerinin, stres sonucunda ailenin aldığı konumun çocuğun gelişiminde kesin bir etkisi vardır. Bu çocuk isterse anne karnında bir çocuk olsun veya 6 aylık çocuk olsun hiç fark etmez anne babaya düşen görev bu etkilenmenin negatif etkilerini en aza indirmektir.¹⁰²

Doğum öncesinde çocuğun davranışları, aldığı uyarımlara bağlı olarak değişken haldedir. Bu uyarımlar tekrarlandığı zaman, çocuğun gelişen davranışsal kimyasında alışkanlıklar oluşturur. Böylece annenin çevresel strese karşı tepkisi ve bunu algılayış şekli çocuğun davranış kimliğini belirler.

“Anneden ve dış ortamdan gelen uyarımların bebek üzerinde etki bırakması için bu uyarımların sık tekrarlanması gerekir. Başka bir deyişle gelip geçen anlık bir kızgınlık veya korku, gelişen bebek fizyolojisi üzerinde önemli bir tahribat yapmaz. Hamilelik sırasında özellikle kronik veya devamlı olarak sahip olunan duygular çocuğun duyguları ve davranışları üzerinde belirleyicilik etkisi taşırlar. Annenin genel ruh durumunun çocuk üzerindeki etkisine dikkat çeken Dr. Cevat Babuna hamilelik sırasında annenin stresten, üzüntüden, büyük heyecanlardan mümkün olduğunca kaçınmasında yarar olduğunu belirtmektedir.”¹⁰³

Anne bebeğiyle ilgilenemeyecek kadar gerilim içindeyse ve sinir için için anneyi kemiriyorsa, bunun bebek için ciddi bir tehlike olduğu söylenebilir. İçe atılan kızgınlık, stres ve gerginliği kontrol eden hormonun daha fazla miktarda salgılanmasına yol açar. Böylece rahimdeki kan damarları sıkışır, bebek daha az oksijen alır ve huysuzlanır.¹⁰⁴

“Kalp de korkulara, kızgınlığa ve devamlı görülen strese reaksiyon gösterir. Annenin kalp atışı bebek için mihenk taşıdır. Kalp atışının düzenli sesi bebeğe güven

---

¹⁰¹ Stresli hamilelik asosyal yapıyor http://www.annemiz.biz/haber/hb_haberdty.php?hid=566, (Erişim:20 Mart 2006)

¹⁰² Ailedeki Stres Etkenleri ve Çocuk, <http://www.cocukaiile.com/aktuel.htm>, (Erişim:20 Mart 2006)

¹⁰³ Seher Yılmaz, Seni Duyuyorum Anne, 1.baskı, İstanbul, Timaş Yay. 2005, s.102-103

verir. Bu düzenin bozulmasıyla bebek huzursuzlanır ve kalp atışları hızlanır. Kısa süreli bir yüklenme normal bir egzersiz olabilir. Ancak uzun vadeli ise annenin tansiyonunda bir yükselme görülebilir, bu ise anne ve bebek ikilisinin sağlığına sekte vuracaktır.”¹⁰⁵

Gebelik süresince anne, ruhsal ve heyecansal düzensizlik yaşamamalıdır. Yani stresten uzak durmalıdır. Stres, doğacak bebek üzerinde olumsuz sonuçlar doğurur. Bu konuda anne dikkatli olmalıdır. Ruhsal, heyecansal düzensizlikler kişinin elinde değil denilebilir. Bunun için de gerekirse konunun uzmanlarından destek alınmalıdır. Ayrıca gebelikte annenin stresten uzak kalma çabasına müstakbel baba başta olmak üzere tüm ev halkı da katkıda bulunmalıdır.¹⁰⁶

6. Diğer Tehlikeler

Karın Travmaları:

Gebelikte annenin, karnının üzerine düşmesi yahut karnını bir yere çarpması, karnın zedelenmesi, karna baskı yapılması, karnın sıkıştırılması gibi karın travmaları doğacak bebeğin sağlığı üzerinde olumsuz etkiler yapabilir. Hatta düşüklere, ölümlere neden olabilir. Bu konuda da annenin dikkatli olmasında fayda vardır.¹⁰⁷

Ev Ortamı:

Gebelikte ev ortamı da bazen tehlikeli olabilmektedir. Bunlar çok dikkati çekmese de aslında önemlidir. Mesela, musluk suyu çoğunlukla içmede ve yemeklerde kullanılabilir durumdadır. Yine de içerdiği yabancı maddeler -mikrop ve kurşun gibi- açısından zaman zaman tahlil edilmesi en ideal olanıdır. Eski yapılarda, su boruları kurşundan imal edildiği için ve su birkaç saat bu borularda beklediği zaman kurşun oranı artmaktadır, bu da vücut için zararlı olabilir. Onun için, beklemiş suyu 2 dakika kadar boşaltıp öyle kullanılmalıdır. Bazen suyu kaynatmak ya da filtreden geçirerek kullanmak gerekecektir.

---

¹⁰⁴ Yılmaz, s.120

¹⁰⁵ Yılmaz, s.120-121

¹⁰⁶ Çakmaklı, s. 93-94

¹⁰⁷ Çakmaklı, s. 96

Diğer bir sakıncalı durum ise, keskin kokusu ile özellikle solunum yolundan etki eden klorlu ve amonyaklı temizlik maddelerinin kullanımınıdır. Ayrıca böcek, sinek vb. öldüren ilaçları gebelikte kullanmamak, ilacın kullanıldığı yerde bulunmamak gerekir. Anneyle birlikte bebeğin de etkileneceği muhakkaktır.

Son zamanlarda kullanılmaya başlanılan mikrodalga fırınlar da, kafalarda soru işaretleri doğurmuştur. Mikrodalga bir enerji türüdür. Etkisini ısı üreterek ya da üretmeden gösterir. Yapılan araştırmalar genelde hayvanlar üzerinde yapılan denemelere dayanmaktadır ve bazen olumsuz etkileri olabileceği söylenmektedir. İnsanlarda yapacağı etkiler tam olarak ortaya konmamıştır. Tedbir olarak, fırın çalışırken önünde durmamak faydalı olacaktır.¹⁰⁸ Ayrıca çeşitli evcil hayvanlar üzerinde yapılan deneylerde, tıraş makinesi başta olmak üzere, epilasyon cihazları gibi elektrikle çalışan ve vücuda değdirilen cihazlardan emilen enerji, canlı hücrelerde radyasyon etkisi oluşturabilmektedir.¹⁰⁹ Bu sebeple gebelik döneminde bu tür aletlerin kullanılması sakıncalı olabilir.

Turfanda Yiyecekler:

Gebelik döneminde annenin gözden kaçırmaması gereken bir başka husus da, turfanda yiyeceklerin içerdiği hormonların bebeğe zarar verme ihtimalidir. Ayrıca hazır paketlenmiş yemeklerin de anne karnındaki bebek için güvenilir olduğu söylenemez. Kısaca şunu söylemek gerekir. Anne adayları olabildiğince evde hazırlanmış, mevsimine uygun yiyeceklerle beslenmelidir.¹¹⁰

Cep Telefonları:

Diğer bir konu da cep telefonlarıdır. Oluşturduğu dalga etkisinin insanlarda direkt zararlı etkisi henüz ispatlanamamıştır ancak hayvan deneylerinde, bazı etkiler gözlenmiştir. Bu tip gereçleri çok gerekmedikçe kullanmamak, bebeğe yakın tutmamak tedbir olacaktır.

---

¹⁰⁸ Babaloğlu, s.147-148

¹⁰⁹ "Radyasyon etkisi", "Kadın-Aile", 21.01.2003,

Evcil Hayvanlar:

Evde beslenen kedi, köpek gibi hayvanlardan kedi, dışkısı yolu ile toksoplazma infeksiyonu açısından problem oluşturabilir. O yüzden temizliği sırasında bulaşma ihtimalini düşünerek eldiven kullanmak, bakımını başkasına yaptırmak, veteriner hekime danışmak ve gerekli kan kontrollerini yaptırmak gerekir. Ayrıca bu hastalık açısından gebenin, çiğ ya da az pişmiş et yememesi ve süt içmemesi tedbir olacaktır.

Kuaförlerin Kullandıkları Malzemeler:

Başka bir husus da, kuaförlerin kullandığı solüsyonlar, manikür solüsyonları, cila-oje gibi maddelerin havayı solunmaz hale getirmesi durumudur. Gebelik döneminde bu havayı solumamak ve saç kesimini bu maddelerin kullanılmadığı zamanlarda yaptırmak uygun olacaktır. Ayrıca perma ve saç boyası gibi maddeleri gebelikte kullanmamak gerekir, çünkü bebeği olumsuz etkileyebileceği şüphesi vardır.¹¹¹

Sıcak Havalalar:

Son olarak üzerinde durulması gereken bir husus daha vardır: Gebelik döneminde anne sıcak havalara dikkat etmelidir. Sıcak havalalar bebek için sakıncalıdır. Fetüste zararlı sonuçlara neden olabilmektedir.¹¹²

F. GEBELİKTE EGZERSİZ

Bebek bekleyen her ebeveynin öncelikle istediği şey bebeklerinin sağlıklı doğmasıdır. Doğumun rahat ve bebekle beraber annenin de sağlıklı olması gebelik döneminde yaşam şeklindeki değişikliklerle mümkün olabilecektir. Bedensel egzersizler doğumdan ölüme kadar her yaş grubunda uygulanabilmektedir. Gebelik döneminde de bedensel egzersiz yapmanın yararları çoktur. Bunlar şöyle sıralanabilir:

<http://www.zaman.com.tr/2003/01/21/kadin/default.htm> (Erişim: 21 Şubat 2003)

¹¹⁰ Bayrak, s. 26-27

¹¹¹ Babalioğlu, s. 149

¹¹² Çakmaklı, s. 83

- Bacak kramplarının çoğalmasını engeller.
- Sırt ve diğer hamilelik ağrılarını azaltır.
- Vücut ağırlığının gereğinden fazla artmasını engeller.
- Gebeliğin ve doğumun rahat geçmesini sağlar.
- Çocuğun içinde yaşayacağı kapsülün genişlemesini sağlar.
- Doğumdan sonra normale dönüşü hızlandırır.

Ancak bu faydalara ulaşabilmek için mutlaka bilinçli bir egzersiz faaliyeti yürütülmelidir.¹¹³ Egzersiz programına katılmadan önce doktora danışmak gerekir. Doktor, bebek ve anne için en sağlıklı yolu gösterecektir. Kansızlık, tansiyon problemi, şeker hastalığı, tiroid problemi gibi genel sağlık problemleri, düşük tehlikesi, rahim ağzı yetmezliği gibi gebeliğe ait problemler varsa mutlaka değerlendirilmelidir.¹¹⁴ Egzersiz sırasında dikkat edilecek noktalar ise şunlardır:

- Bedensel egzersiz düzenli olarak yapılmalıdır. Bir hafta 3 gün, diğer hafta 1 gün egzersiz yapılarak fizyolojik yarar sağlamak mümkün değildir.
- Haftada 4 gün egzersiz yapılmalıdır.
- Eğer doktor tarafından gebeliğin riskli olduğu söylenirse doktor izin verene kadar egzersiz yapılmamalıdır.¹¹⁵
- Egzersize sınır koymayı bilmek gerekmektedir. Gebelikte güvenli bir şekilde egzersiz yapmanın anahtarı, bebeği sıkıntıya sokmadan vücudu çalıştırmaktır. Nabızda hızlanma, nefeste daralma, baş ağrısı, baygınlık hissi, rahim kasılması, kanama gibi şikayetler hissedince hemen egzersizi bırakıp, doktora haber vermek gerekir.¹¹⁶

¹¹³ “Hamilelikte Egzersiz Neden Gerekli?”, “Hamilelik ve Bebek”, http://www.superanne.com/hamilelik/gebelik/hamilelikte_egzersiz.shtml (Erişim: 21 Şubat 2003)

¹¹⁴ Babaloğlu, s. 169

¹¹⁵ “Hamilelikte Egzersiz Neden Gerekli?”, “Hamilelik ve Bebek”, http://www.superanne.com/hamilelik/gebelik/hamilelikte_egzersiz.shtml (Erişim: 21 Şubat 2003)

¹¹⁶ Babaloğlu, s. 170

- Egzersiz sırasında belirlenecek en yüksek nabız sayısı hiçbir zaman aşılmamalıdır.
- Gövdenin öne ve arkaya eğilmesi engellenmeli, karın bölgesine baskı uygulanmamalıdır.
- Gebe kadının daha fazla oksijene ihtiyacı olduğundan yoğun egzersizlerden kaçınmalıdır.¹¹⁷
- Çok sıcak havalarda, ağır egzersiz yapıp vücut sıcaklığını fazla yükseltmemek gerekir. Çünkü fazla sıcaklık bebeğe zararlı olabilir.¹¹⁸
- Yağ yakmak için egzersiz yapılmamalıdır.
- Bilinçsizce yapılacak ve kilo vermeye yarayacağı düşünülen diyetlerden uzak durulmalıdır.
- Egzersiz sırasında ve sonrasında sıvı alımına dikkat edilmelidir.¹¹⁹
- Egzersize ısınma hareketleriyle başlamak, soğuma hareketleriyle bitirmek gerekir. Böylece, kaslar dolaşım sisteminin uyum sağlamasına yardımcı olur.
- Uygun sporu seçmek gerekir. Gebelikte, vücut ve bebek için en uygun egzersiz yüzmedir. Bununla beraber, gebelikten önce egzersiz yapmamış biri için, her gün yarım saat süre ile yürüme, en ideal günlük egzersizdir.
- Sırt üstü yatarak egzersiz yapmamak gerekir. Çünkü büyüyen rahim, ana damarlara baskı yaparak dolaşımı etkileyebilir. Annede baş dönmesi, baygınlık, bebekte de yeterli beslenememe sonucu sıkıntı hali meydana gelebilir.¹²⁰

Gebelikte egzersiz günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası olmalıdır. Egzersiz düzenli yapıldığı takdirde vücudu gebeliğin bazı olumsuz etkilerinden korur. Daha da

---

¹¹⁷ “Hamilelikte Egzersiz Neden Gerekli?”, “Hamilelik ve Bebek”,
http://www.superanne.com/hamilelik/gebelik/hamilelikte_egzersiz.shtml (Erişim: 21 Şubat 2003)

¹¹⁸ Babaloğlu, s. 170

¹¹⁹ “Hamilelikte Egzersiz Neden Gerekli?”, “Hamilelik ve Bebek”,
http://www.superanne.com/hamilelik/gebelik/hamilelikte_egzersiz.shtml (Erişim: 21 Şubat 2003)

¹²⁰ Babaloğlu, s. 170-171

önemlisi zihinsel ve psikolojik olarak rahatlık sağlar. Kilo arttıkça anne kendini ağır, hantal, cazibesiz ve sıkıntılı hisseder. Hareketliliğini kaybeder, iki büklüm ya da kambur gezmeye başlar. Egzersiz önemli bir psikolojik destek aracıdır. Düzenli olarak yapılan egzersizler, fizik gücünü önemli derecede artırır. Gebelik döneminde egzersiz yapan annenin stres duygusu azalır, kendini çok daha iyi hisseder. Çocuğuna çok daha umutlu ve olumlu yaklaşır.¹²¹

G. GEBELİKTE SEYAHAT

Gebelik boyunca oluşabilecek çeşitli riskleri düşünerek 9 ay boyunca ev içersinde oturmak ve seyahat etmemek mümkün değildir. Bir takım hususlara dikkat edilerek seyahat etmek mümkündür. Gebelik boyunca seyahat etmenin en temel prensibi, kadın hastalıkları ve doğum uzmanı hekimiyle bu konunun konuşulmasıdır. Çünkü her gebelik aynı standartlar içinde gelişmez. Annenin sağlık durumunu en iyi bilen kişi kendi kadın doğum uzmanıdır.¹²² Bu sebeple hekimin onayı alınmalıdır. Eğer kan basıncı, şeker veya başka herhangi bir sorun varsa hekim bu yolculuğu onaylamayabilir. Ancak bu kesinlikle yolculuk yapılamaz anlamına da gelmez.

Sıcak iklimli bölgelere tatile gidildiğinde, zaten artmış olan metabolik faaliyetler nedeniyle pek rahat edilmeyebilir. Yüksek rakımlı bölgelere tatile gitmek tehlikeli olabilir. Çünkü vücudun oradaki az oksijene uyum sağlamaya çalışması, anne ve bebeği zor durumda bırakabilir. Eğer yüksek bir yere gidilecekse, varıştan günlerce sonra ortaya çıkabilecek Akut Dağ Hastalığı'na karşı önlem alınmalıdır. Eğer anne adayı son aylarında ise, hekim gidilecek yere varıldığında bir tane, daha sonraki ilk iki gün için günlük, daha sonra haftada iki kere olmak üzere test yapılmasını önerebilir. Bebekte sıkıntı olduğunu gösteren herhangi bir işaretle oksijen verilmeye başlanır ve alçak yörelere dönülmesi gerektiği anlaşılmış olur.¹²³

---

¹²¹ Bülent Duran, "Hamilelikte Egzersiz", "Hamilelik Dönemi", <http://www.annemiz.biz/hamilelik/a04-egzersiz.php> (Erişim: 19 Şubat 2003)

¹²² "Gebelik ve seyahat", "Gebelik", <http://www.hekiminiz.com/hastaliklar/gebelik/gebelik2.htm#1> (Erişim: 21 Şubat 2003)

¹²³"Seyahat", "Gebe Sağlığı ve Hastalıkları" <http://www.gata.edu.tr/cerrahibilimler/kadindogum/sss/ggy23.html> (Erişim: 21 Şubat 2003)

Genel anlamda gebelikte ilk 10-12 haftaya kadar olan sürede gebelerin seyahati tercih etmemeleri uzmanlarca önerilmektedir. Özellikle ilk 10-12 haftalık dönem gebelikte düşük riskinin en fazla olabileceği dönem olduğundan, bu haftaya kadar olan sürede gebelere seyahat önerilmemektedir. İlk 10-12 haftalık periyodun sonunda bebeğin kalp atışlarının görülmesi ile birlikte seyahat edilmesi çeşitli uzmanlar tarafından uygun görülmektedir. 32. haftadan sonra ise gebeliğin doğumla sonuçlanma olasılığının her geçen gün artacağı için, bu haftadan sonra yapılacak seyahatin evden ve annenin kendi hekiminden uzak olmasının yaratacağı sorunlar artmaktadır. Bu sebeple bir çok hava yolu şirketi 32. haftadan sonra hamile bayanlara uçuş izni vermemektedir. Doğum zamanına bir ay kala hamile bayanların araba, tren ve uçakla uzak yolculuklara çıkmasını uzmanlar sakıncalı bulmaktadır.

10 haftadan önce veya 32. haftadan sonra seyahat etme zorunluluğu var ise:

- 10. haftadan önce seyahat zorunluluğu var ise seyahatten önce ultrasonografi yapılması ve bebeğin kalp atışlarının gözlenmesinden sonra seyahate çıkılmasının uygun olacağı uzmanlar tarafından vurgulanmaktadır. Özellikle düşük riskleri olan gebelikler için bu son derece önemlidir.

- Yine 32. haftadan sonraki dönemde ise hekim tarafından cervix (rahim ağzı) in muayenesinin yapılması ve burada erken doğum işaretlerinin olup olmadığının kontrol edilmesi gereklidir. Bu muayeneden sonra seyahat kararını hekimle birlikte almak son derece faydalıdır. Evden uzakta bir doğum elbette daha fazla zorluklar ve riskler taşıyacaktır.

- Metal dedektörlerden alınan radyasyon son derece azdır. Bu yüzden geçmekte çekinmeye gerek yoktur. Bebeğe zarar verecek dozlarda değildir.

- Koltuğa bir saatten fazla oturmamak önerilmektedir. Bacağa girecek krampları önleyebilmek için kalkıp bir iki tur atmakta yarar olacaktır. Özellikle araba kullanan bayanların bir saatin sonunda mutlaka mola vererek yürüyüş yapmaları gerekmektedir.

- Seyahat sırasında hafif giysiler ve topuksuz ayakkabılar giymek hem rahat yolculuk etmeyi hem de kan dolaşımının uygun olmasını sağlayacaktır.

- Seyahat sırasında doğru gıdalar almalı ve gerektiği kadar sıvı alınmalıdır. Seçilen gıdaların hafif olmasına dikkat edilmelidir. Özellikle tuzlu yememeye özen gösterilmelidir. Bol miktarda yememeli, ortalama olarak günde 7-8 bardak su içilmelidir.

- Gebelik süresince seyahatte soruna yol açan en önemli faktör yorgunluktur. Yorgunluk erken doğum riskini önemli derece artırır.

- Araba seyahatlerinde mutlaka yastık bulundurmak gerekir. Bu belin dinlendirilmesi açısından yardımcı olacaktır. Yaklaşık olarak 150-250 km’de bir mola vererek dinlenmek ve kısa yürüyüşler yapmak uygun olacaktır.

- Araba ile seyahat ederken dikkat edilmesi gereken en önemli nokta “üç bağlantı noktalı emniyet kemeri” kullanmaktır.

Yapılan istatistikler de; gebenin aracın önünde bulunmasının ve kemer takmasının daha güvenli olduğu saptanmıştır. Emniyet kemeri gevşek olmamalıdır. Üç noktalı kemerin biri gebenin karnının en üstünden diğeri ise altından geçecek bir hatta doğru bağlanmalıdır.

Hamilelik boyunca refleks ve dikkatte belirgin bir azalma olduğu unutulmamalıdır. Bu sebeple araç kullanırken dikkatli olunmalıdır. Son 3-4 aylık sürede ise karın büyüklüğünün bazı manevraları ve refleks gerektiren hareketleri zorlaştırdığı düşünülürse bu dönemde araç kullanmak yorucu olacaktır. Herhangi bir şekilde bilinç bulanıklığı ile giden hamileliklerde araç kullanmak son derece riskli olacaktır. Sayılan kriterlere dikkat ederek araç kullanma zamanını hamile kadının kendisinin ayarlaması önerilir.¹²⁴

“Sonuç olarak, doğum öncesi çağda, yukarıda anlatılan çocuğu çevreleyen şartların önemi, son yıllarda yapılan araştırmalar neticesinde daha iyi anlaşılmıştır. Bu

---

¹²⁴ “Gebelik ve Seyahat”, “Gebelik”, <http://www.hekiminiz.com/hastaliklar/gebelik/gebelik2.htm#1>, (Erişim:21 Şubat 2003)

çalışmalar, doğum öncesi dönemdeki olumsuzlukların, çocuğun ilerleyen yıllardaki gelişimini de olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir. Bu yüzden, çocuk gelişimi ve eğitimi açısından doğum öncesi devresi ve bu devrede çocuğu çevreleyen faktörlerin durumu çok büyük önem arz etmektedir. Bu sebeple, anne adaylarının bu hususlara dikkat etmesi gerekmektedir.”¹²⁵

H. HAYIRLI EVLAT SAHİBİ OLMAK İÇİN DUA ETMEK

Yukarıda sayılan hususlara dikkat ettikten sonra anne babanın yapacağı en önemli faaliyet daha doğmamış evlatları için ilahi müdahaleyi devreye sokmak, yani onun için dua etmektir.

“İslam eğitiminin doğum öncesi ve sonrasında devam eden ve batı eğitim sistemlerinde bulunmayan en önemli ilkelerden biri de “dua”dır. Dua, İslami eğitim anlayışı ile diğer sistemleri birbirinden ayıran en önemli faktördür. Duanın eğitimde yer alması, insanı eğitenlerin aczini ifade etmektedir. İnsan terbiyesi herhangi bir canlının terbiyesine benzemez. İnsan kendisine kabul ettirilmeye çalışan her şeye tepki gösteren bir varlıktır. Bu özelliği onun eğitimini güçleştirmektedir. Eğitimin bu noktasında peygamberler bile aciz kalmakta ve onun için devreye duayı sokarak ilahi müdahaleyi istemektedirler. Eğitimin öyle bir alanı vardır ki, beşeri iradenin eğitici olarak orada faaliyet yürütmesi çok güçtür, hatta imkansızdır, denilebilir.”¹²⁶ "Onları hidayete erdirmek sana ait değildir. Fakat Allah, dilediğini hidayete erdirir.”¹²⁷, "Şüphesiz sen sevdiğin kimseyi doğru yola iletmezsin. Fakat Allah, dilediği kimseyi doğru yola erdirtir.”¹²⁸ Bu ve buna benzer birçok ayette bu gerçeği görmekteyiz.

“İşte beşeri eğitimin bu ölçüde sınırlı olması, devreye ilahi eğitimin girmesini zorunlu kılmaktadır. İlahi müdahalenin gerçekleşmesi için de, eğiticinin ve ana babanın dua etmesi gerekmektedir. Eşler dualarına gebelikten itibaren başlamalıdır. Bu anlamda duanın anlamı, çocuğun yetişmesinde ilâhî müdahaleyi istemektir. Bu metodu ilk peygamberden itibaren, bir çok peygamberde görmekteyiz. Özellikle Hz. Adem'in

---

¹²⁵ Özyılmaz, s.62

¹²⁶ Bayraklı, “Eğitimin Doğum Öncesi Boyutu, s.174

¹²⁷ Kur'an, Bakara Suresi, Ayet 272

¹²⁸ Kur'an, Kasas Suresi, Ayet 56

hanımı gebe kalınca, onunla beraber Allah'a hayırlı ve sağlıklı bir çocuk için dua etmesi dikkat çekicidir.”¹²⁹

“Gebeliği ağırlaşınca her ikisi de Rableri Allah’a, “Eğer bize iyi ve sağlıklı bir çocuk verirsen, elbette şükredenlerden olacağız” diye dua ederler.”¹³⁰

“Ayette geçen sağlıklı bir evlât istemek, ilk ana babanın sünnetidir. Hz. Âdem'in çocuğu için dua etme metodu, Kur'an vasıtasıyla bütün insanlığa sunulmakta ve böyle yapılması önerilmektedir.”¹³¹ Ayrıca duanın çocuğun dünyaya gelmesinden önce yapıldığına dikkat edilirse, görülecektir ki, eğitimin dua boyutu, hem doğumdan önce, hem de doğumdan sonra işlevini yürütmektedir.¹³²

Çocukları ve nesilleri için dua eden diğer peygamberlerin örnekleri Kur'ân'da yer almaktadır:

Hiz. İbrahim ve onun oğlu Hiz. İsmail, “Rabbimiz! Bizi sana teslim olmuş kimseler kıl. Soyumuzdan da sana teslim olmuş bir ümmet kıl. Bize ibadet yerlerini ve ilkelerini göster. Tövbemizi kabul et. Çünkü sen, tövbeleri çok kabul edensin, çok merhametli olansın.”¹³³

“Bu dua, Hiz. İbrahim'in üçüncü, Hiz. İsmail ile birlikte yaptığı ikinci duasıdır. Birinci duasında, Mekke'yi güvenli bir belde yapmasını ve halkını ekonomik nimetlerle donatmasını; ikincisinde Kabe'yi yaparken verdiği hizmetini, üçüncüsünde de 128. ayetteki duasını kabul etmesini istemiştir.”

“Bu mana ve izahlardan şu önemli sonucu çıkarabiliriz: Tercih ve irade kuldun, yaratmak Allah'tandır. Kulun, yaratılan işin devamlılığını temin etmesi zordur. Devamlılık ilahî yardıma bağılıdır. Çıkarılacak ikinci sonuç, müslüman bir nesil yetiştirmenin çok zor bir iş olduğudur. Peygamber bile olsa, babaların eğitimden bekledikleri neticeyi tam anlamıyla gerçekleştirebilmeleri mümkün değildir. Bu nedenle daima Allah'ın yardımını istemektedirler.

¹²⁹ Bayraklı, “Eğitim Doğum Öncesi Boyutu”, s.175

¹³⁰ Kur'an, A'raf Suresi, Ayet 189

¹³¹ Bayraklı, Yeni Bir Anlayışın Işığında Kur'an Tefsiri, 7.cilt, s. 431

¹³² Bayraklı, “Eğitimin Doğum Öncesi Boyutu”, s.176

¹³³ Kur'an, Bakara Suresi, Ayet 128

Hiz. İbrahim'in önünde, bir de, oğlunu müslüman yapamayan veya yapmaya gücü yetmeyen Hiz. Nuh örneği durmaktadır. Anne-babalar ve eğitimciler, eğitim faaliyetinde bütün güçlerini kullandıktan sonra, bu faaliyetin olumlu bir netice verebilmesi için Allah'tan yardım istemelidirler. Kur'an, çocuklarının iyi yetişmesi için dua eden peygamberlerin dualarını nakletmektedir. Buna "eğitimin dua boyutu" diyoruz."¹³⁴

"Rabbimiz! İçlerinden onlara bir peygamber gönder; onlara âyetlerini okusun, kitabı ve hikmeti öğretsin ve onları her kötülükten arındırsın. Şüphesiz, sen mutlak güç sahibisin, hüküm ve hikmet sahibisin."¹³⁵

"Bu dua, Hiz. İbrahim'in dördüncü duası, oğlu İsmail ile birlikte yaptığı üçüncü duası olmaktadır. Bir önceki duasında, neslinden Allah'a teslim olmuş bir ümmet yetiştirmesini istemişti, bu duasında ise neslinden peygamber çıkarmasını istemektedir. Hiz. İbrahim'in bu duası kabul edilmiş ve onun neslinden birçok peygamber gelmiştir."¹³⁶

Hiz. İbrahim'in başka bir duasında da "Rabbim! Beni namaza devam eden bir kimse eyle. Soyumdan da böyle kimseler yarat. Rabbimiz! Duamı kabul eyle." şeklinde Allah'ın yardımını istemektedir.¹³⁷

"Hiz. İbrahim kendisinin aksatmadan namazı devamlı kılabilmesi için Yüce Allah'a dua etmekte, kendi adına yaptığı duanın ardından soyu için de aynı duayı yapmaktadır. Önce kendisini tercih etmesinin altında önemli bir eğitim kuralı yatmaktadır: "Kendinin tatbik etmediğini çocuklarından, öğrencilerinden, halkından isteyemezsin." İşte bu kural gereği Hiz. İbrahim önce kendisi için dua etmektedir. Hiz. İbrahim'in bu duasının bir eğitim ilkesini taşımakta olduğunu söyleyebiliriz."¹³⁸

Eğitimde duanın etkinliği Ahkaf Suresi 15. ayetinde de yer almaktadır:

---

¹³⁴ Bayraklı, Yeni Bir Anlayışın Işığında Kur'an Tefsiri, 2. cilt, s. 228-230

¹³⁵ Kur'an, Bakara Suresi, Ayet 129

¹³⁶ Bayraklı, Yeni Bir Anlayışın Işığında Kur'an Tefsiri, 2.cilt, s.233

¹³⁷ Kur'an, İbrahim Suresi, Ayet 40

¹³⁸ Bayraklı, Yeni Bir Anlayışın Işığında Kur'an Tefsiri, 10.cilt, s.246

“Biz, insana anne babasına iyi davranmayı emrettik. Annesi onu ne zahmetle karnında taşıdı ve ne zahmetle doğurdu! Onun (anne karnında) taşınması ve süttten kesilme süresi (toplam olarak) otuz aydır. Nihayet olgunluk çağına gelip, kırk yaşına varınca şöyle der: “Bana ve anne babama verdiğin nimetlere şükretmemi, senin razı olacağın salih amel işlememi bana ilham et. Neslimi de salih kimseler yap. Şüphesiz ben sana döndüm. Muhakkak ki ben sana teslim olanlardanım.”¹³⁹

Kur’an-ı Kerimde Hz. Zekeriya (a.s)’ın nesli için yapmış olduğu dualar da yer almaktadır:

Orada Zekeriyya Rabbine dua etti: “Rabbim! Bana katından temiz bir nesil bahşet. Şüphesiz sen duayı hakkıyla işitensin” dedi.¹⁴⁰

“Hz. Zekeriyya, Allah’ın, Hz. Meryem’e mucizevî bir şekilde yiyecekler göndermesinden çok etkilenmiş; Hz. Meryem’in çok erdemli bir insan olarak yetişmekte olduğunu anlamış ve onun gibi bir çocuğunun olması için dua etmiştir. Allah, Hz. Zekeriyya’nın duasını bize öğretmek için onu Kur’an’ın gelişine kadar saklamış ve ayet olarak indirmiştir.”

“Dua, kul ile Allah arasında önemli bir iletişim kanalıdır. Psikolojik ve sosyal problemlerini Allah’a iletirken kulun yaptığı dua, ibadetlerin önünde yer almaktadır. Bu ayetten çıkaracağımız en önemli sonuç, anne babaların, eğitim konusunda ellerinden geleni yaptıktan sonra, ilahî yardım için yakarıştta bulunmalarıdır.”¹⁴¹

Zekeriyya (a.s)’ın diğer bir duası da şöyledir:

“Gerçek şu ki ben, benden sonra gelecek akrabalarım(in isyankâr olmaların)dan korkuyorum, karım ise kısırdır. Bana kendi tarafından; bana ve Yakub hanedanına varis olacak bir çocuk bağışla ve onu hoşnutluğuna ulaştırmış bir kimse kıl!”¹⁴²

¹³⁹ Kur’an, Ahkaf Suresi, Ayet 15

¹⁴⁰ Kur’an, Ali İmran Suresi, Ayet 38

¹⁴¹ Bayraklı, Yeni Bir Anlayışın Işığında Kur’an Tefsiri, 4.cilt, s. 73-75

¹⁴² Kur’an, Meryem Suresi, Ayet 5-6

“Zekeriyâ (a.s), duasının gerekçesini söylüyor, sonra da o gerekçeye göre ne istediğini bildiriyor. Gerekçe, kendisinden sonra iş başına gelecek olan yakınlarının şahsiyetinden, gücünden, iş yapabilirliğinden ve kendisini temsil edememesinden korkmasıdır.” “Anne babalar, devleti idare edenler, eğitimciler kendilerinden sonra gelecek olan neslin sağlam olması konusunda tedbirli olmalı, eğitimlerini ona göre yapmalıdırlar; kendi kültürlerini, bağımsızlıklarını, siyasi etkinliklerini yaşatıp sürdürebilecek nesiller yetiştirmeli ve bu konuda daima endişe içinde olmalıdırlar. Geriye köle ruhlu insanlar, nesiller ve çocuklar bırakmaktan daima korku içinde olarak tedbirlerini ona göre almalıdırlar.”¹⁴³

"Ey Rabbim, onu beğendiğin insan yap" şeklinde dua ederken Hz. Zekeriyâ, ilâhî beğeniye, rızayı, ölçü olarak koymakta, çocuğunun eğitiminde ilâhî yardımı istemekte, Yüce Allah'ın hoşnut olacağı, beğeneceği, razı olacağı bir ahlâk ile donatmasını istemektedir.¹⁴⁴

“Ana babaların zihinlerinde daha çocuk doğmadan, nasıl bir çocuk istedikleri konusunda hayali bir çocuk kavramı oluşur. Dünyaya gelen çocuğun, ana-babanın beklentilerine uygun olup olmaması, ana-babanın ona karşı takınacakları tavır belirler.”¹⁴⁵ Bu konuyla ilgili olarak şu ayeti kerimeyi örnek olarak verebiliriz.

“Onlar, “Ey Rabbimiz! Eşlerimizi ve çocuklarımızı bize göz aydınlığı kıl ve bizi Allah’a karşı gelmekten sakınanlara önder eyle” diyenlerdir.”¹⁴⁶

“Göz aydınlığı eşler ve çocukların anlamı, doğru yolda yürüyen, sağlam şahsiyetli, iffetli, insanlığa ve ailesine faydalı, bilinçli, yaptıkları davranışlardan dolayı insanlar onları överken gözlerinden sevinç yaşları akıtacak şahsiyetler demektir. Ailenin hayatına ışık olacak, bilgileriyle insanlara ışık saçacak kişiler anlamına gelmektedir. Aileye keder, ızdırap, problem değil de, sevinç, mutluluk ve bahtiyarlık getiren eş ve çocuklar demektir.”

---

¹⁴³ Bayraklı, Yeni Bir Anlayışın Işığında Kur’an Tefsiri, 12.cilt, s.80-81

¹⁴⁴ Bayraklı, Yeni Bir Anlayışın Işığında Kur’an Tefsiri, 12.cilt, s. 83

¹⁴⁵ Dodurgalı, s.112

¹⁴⁶ Kur’an, Furkan Suresi, Ayet 74

“İnsan denen varlık öylesine potansiyel bir yetenek, kabiliyet ve duygularla doludur ki, onu istenen bir şekilde eğitip yetiştirmek dünyanın en zor işidir. İlâhî yardım olmadan bunu gerçekleştirmek zordur. Bunu anlayan Hz. Âdem ve eşi, İbrahim ve Zekeriyya Peygamberler de iyi evlat için Allah'a yalvarıp yardım istemişlerdir.”¹⁴⁷

“Anne babalar kendi manevi miraslarını yüklenecik ve taşıyacak nitelikte güçlü çocuklar yetiştirebilmeleri için Allah'tan dua ile yardım istemelidirler. Ayrıca kendilerinin belirlediği vasıftan ziyade Allah'ın beğeneceği nitelikte çocuğu Allah'tan istemelidirler. Yüce Allah'ın müdahalesi, yardımı, terbiyesi ve lütfü olmadan bu çocuklara sahip olmak, onları yetiştirmek imkansızdır.”¹⁴⁸

Anne baba tarafından yapılan bütün bu dualar sayesinde, anne-babada psikolojik açıdan bir rahatlama meydana gelecektir ve içinde buldukları sakin ortam, anne karnındaki çocuğu da etkileyerek çocuğun sakin mizaçlı ve salim bir kişi olmasını sağlayacaktır.

Bütün bu söylenenler gösteriyor ki, “Dua, İslam eğitiminin temel ve önemli usullerinden biridir. Duasız eğitim, Allah'ın mülkünde, O'nun müdahalesi olmadan bir işi yapmaya benzer. Duasız eğitim özsüz, yönsüz ve rehbersiz bir eylemi andırır.”¹⁴⁹

---

¹⁴⁷ Bayraklı, Yeni Bir Anlayışın Işığında Kur'an Tefsiri, 13.cilt, s. 556

¹⁴⁸ Bayraklı, Yeni Bir Anlayışın Işığında Kur'an Tefsiri, 12.cilt, s. 83

¹⁴⁹ Bayraklı, “Eğitimim Doğum Öncesi Boyutu”, s.177

İKİNCİ BÖLÜM

ÇOCUĞUN DOĞUM ÖNCESİ GELİŞİMİ

Doğum öncesi gelişim başlığı altında; doğum öncesi biyolojik, zihinsel, manevi, fizyolojik(doğum) gelişimi ve Kur'an-ı Kerim'in bu konulara yaklaşımını açıklayacağız. Ancak bu konulara geçmeden önce gelişme kavramı üzerinde duracağız.

“Gelişme, doğum öncesinden başlayarak doğumla birlikte fiilen açığa çıkan ve sürekli devam eden dinamik bir işlerlidir.”¹⁵⁰ “Gelişme, genelde ferdin beden ve ruhen açılıp serpilmesi ve buna bağlı değişimleriyle birlikte biçimleniş faaliyetidir. Burada asıl olan ferdin sürekli hareket halinde olması ve değişme olayını bizzat yaşamış olmasıdır. Bu da gelişmenin oluşmadan başka bir şey olmadığını göstermektedir. Şu halde insan devamlı oluş halinde bulunan bir varlıktır. Bu doğum öncesinden itibaren ömür boyu devam eden bir süreçtir.”¹⁵¹

“Günlük hayatımızda karşılaştığımız büyüme, serpilme, oluşma, ileriye doğru açılma, yayılma, öğrenme, eğitim, yetişme ve olgunlaşma gibi kavramlarla biz bir nevi gelişmeden söz etmiş oluyoruz. Bunların bir bakıma bütün canlılarla ilgisi vardır. Bunlardan büyüme deyince daha çok bedensel gelişme anlaşılmaktadır. Bu da zamanın akışı içinde bedenin ve organların bir halden başka bir hale geçişinde görülen değişimlerden oluşmaktadır. Bu tür gelişme çocuğun ana rahmine düşmesinden, ölümüne kadar geçen zaman içinde görülen çok çeşitli değişimlerin tamamını içermektedir.”¹⁵²

“Gelişim, büyümenin her alanda nicesel ve niteliksel her türlü değişikliğini kapsamak üzere geniş anlamda kullanılmaktadır. Gelişimin en hızlı olduğu dönem hayatın ilk yıllarıdır.”¹⁵³ Şüphesiz, doğumdan önce, daha çocuk ana rahminde iken, büyük ölçüde bir gelişme gerçekleşmiş olur.¹⁵⁴ “Ana rahminde geçen dönemde insan

---

¹⁵⁰ Kerim Yavuz, Çocuk ve Din, 1.baskı, İstanbul, Çocuk Vakfı Yay. 1994, s. 59

¹⁵¹ Yavuz, Çocuk ve Din, s. 52

¹⁵² Kerim Yavuz, Çocuğun Dünyası ve Gelişme, 1.baskı, İstanbul, Çocuk Vakfı Yay. 1992, s. 15

¹⁵³ Feriha Baymur, Genel Psikoloji, 11.baskı, İnkılap Yay. s.52

¹⁵⁴ Rudolf Pintner ve Diğerleri, Eğitim Psikolojisi, Çev: Sabri Akdeniz, M.Ü.İ.F. Vakfı Yay. No:15, İstanbul, 1987, s.46

yavrusu mikroskobik bir varlıktan dokuz ayda üç-üç buçuk kilo ağırlığında bir fetüs haline gelir.”¹⁵⁵

“Davranış gelişiminin de, çocuğun doğumundan çok önce başlamakta olduğu araştırmalar sonucu belirlenmiştir. Bu dönemle ilgili bilgilerin büyük çoğunluğu, gelişimin tamamlanmasından önce, kaza ile veya kasıtlı olarak anne karnından alınan ceninlerin incelenmesinden elde edilmiştir. Ayrıca, doğum öncesi gelişimin ayrıntıları ile görülmesini sağlayan fotoğraflar çekilebilmektedir. Anne rahmi gibi canlı bir çevre içine yerleşen kalıtım yüklü hücre (nutfe), orada çok iyi korunmakta, fakat çevrenin etkilerinden bütünüyle uzak tutulamamaktadır. Annenin içinde yaşadığı ortam, bebeğin hareketlerini önemli ölçüde etkilemektedir. Anneler yorgun olduklarında bebeğin hareketlerinin arttığını fark etmektedirler. Annenin bir merdiven çıkmasından veya bir sigara içmesinden birkaç dakika sonra, bebeğin kalp atışlarının hızlandığı tecrübi olarak belirlenmiştir. Annenin ruh halinin çocuğa dolaylı olarak geçeceğine inanılmaktadır. Mesela, anne heyecanlanınca, üzülünce veya korkunca, faaliyete geçen iç salgı bezleri kana salgı göndermektedir. Bu salgılar, çocukla anne arasındaki sıvı yoluyla çocuğa taşınmaktadır. Böylece henüz doğmamış olan çocuk kimyevi olaylar sonucu, annenin etkilendiği olaylardan dolaylı olarak etkilenmektedir. Öyleyse dış çevrenin etkisi, daha doğum öncesinden çocuğu etkilemeye başlamaktadır. Uzmanlar bebek bekleyen anne adaylarını, onların birlikte yaşadığı kişileri ve çevreyi de bu konuda hazırlamak gerektiğini söylemektedirler.”¹⁵⁶

“Yakın zamana kadar çocuk gelişimine ilişkin çalışmalar çocuğun doğumuyla birlikte başlarken son zamanlarda, doğumdan sonraki gelişim biçimini etkilemesi nedeniyle, doğum öncesi döneme de önem verildiği görülmektedir.”¹⁵⁷ Annenin doğum öncesi gelişim hakkında bilgi sahibi olması, doğum öncesi ebeveyn eğitiminin bir parçasıdır. Bu dönem hakkında bilgi sahibi olan anne kendini daha güvende hissedecektir.

---

¹⁵⁵ Baymur, s.52

¹⁵⁶ Beyza Bilgin, İslam ve Çocuk, 2.baskı, Ankara, Diyanet İşl. Baş. Yay. 1991, s. 28

¹⁵⁷ Yavuzer, s.27-28

I. DOĞUM ÖNCESİ BİYOLOJİK GELİŞİM

“İnsanın hayatı doğumundan önce, ana rahminde başlamaktadır. Hayatın ilk safhası olan bu safhaya prenatal dönem denilmektedir. Yeni bilimsel araştırmalar bu dönemin insan hayatında çok önemli bir yeri olduğunu göstermiştir.”¹⁵⁸ Prenatal dönem, yaklaşık 40 hafta veya 9 ay 10 gün devam eder.¹⁵⁹

Doğumdan önceki dönem dört aşamada incelenmektedir.

- a. Yumurta veya tohum aşaması (0-2 hafta)
- b. Embriyo aşaması (2-7 veya 8 hafta)
- c. Föetal aşama (7,8 - 40 hafta)
- d. Doğum¹⁶⁰

“İnsan yavrusu, anne ve baba cinsel hücrelerinin (ovum ve spermium) birleşmesiyle oluşmaya başlar. Bu tek hücreye zigot denir. Dölllenmiş yumurta, yarısı anneden, yarısı babadan gelen 46 kromozomla anne ve babanın bir kısım genetik mirasını almıştır. Zigot, 24 saat içinde bir mitoz geçirerek, iki hücre haline gelir. İlk mitozu, sonraki günlerde diğerleri izler.”¹⁶¹ Tek hücre halindeyken ikiye, sonra dörde, sekize bölünerek milyonlarca hücre sayısına ulaşır.¹⁶² Bu yeni canlıya embriyo denir. Embriyodan çıkan bazı uzantılar annenin kan damarlarıyla bağlantı kurabilmek için rahim duvarına doğru ilerler. Bu bölüm daha sonra halk arasında "bebeğin eşi" denilen plasentayı oluşturur.¹⁶³

Plasentanın 3 önemli görevi vardır:

Oksijen, karbondioksit, besinler, su, vitaminler, glukoz, hormonlar ve bağışıklık elemanlarını anne kanından bebek kanına taşır. Böylece bebek hem beslenir,

---

¹⁵⁸ Yavuz, Çocuğun Dünyası ve Gelişme, s.21-22

¹⁵⁹ Yavuzer, s.29

¹⁶⁰ C.I Sandström, Çocuk ve Gençlik Psikolojisi, çev: Refia Uğurel- Şemin, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fak Yay. No:1614, 2.baskı, İstanbul, 1982, s.22

¹⁶¹ Yavuzer, s.30-31

¹⁶² Betül Aydın, Çocuk ve Ergen Psikolojisi, İstanbul, M.Ü. vakfı Yay. 1997, s.7

¹⁶³ Fenwick, s.14

hem de henüz kendi sistemleri tam oluşmadığından annenin aracılığı ile mikroplara karşı savaşı. Ayrıca bebeğin atıkları yine plasenta aracılığı ile anne kanına geçer ve anne tarafından atılır.

Plasenta kendisi de yağ asitleri ve glikojen üretir; böylece embriyonun beslenmesine yardımcı olur. Bu özellikle hamileliğin erken dönemlerinde çok önemlidir.

Plasenta hormon da üretir. Örneğin hamilelik testinde kullanılan HCG hormonu plasenta tarafından üretilmektedir.¹⁶⁴

Döllenmeden sonra bu ilk 2 hafta esnasında pek çok kadın gebe olduğunu bilmez. Adet günü geçmeye başlayınca, rahim içinde de besin kaynağını garanti altına alan cenin hızla gelişmeye başlar.¹⁶⁵

Cenin plasenta vasıtasıyla annenin kan damarlarıyla doğrudan doğruya temas etmemiş olur. Cenin ile anne arasında doğrudan kurulacak ilişki, annede ortaya çıkabilecek herhangi bir hastalık durumunun bebeğe geçmesine neden olacaktır. Plasentanın varlığı, annedeki hastalık ve mikropların bebeğe geçmesini engellemektedir.¹⁶⁶

5 ve 6. haftalar

Embriyo sıvı dolu bir kesenin içinde yüzer. Beyin ve omurilikten oluşan taslak halinde bir sinir sistemine sahiptir. Baş bölümünde ilerde gözleri ve kulakları oluşturacak dört oyuk belirmiştir. Sindirim sistemi, ağız ve çene oluşmaya başlamıştır. Mide ve göğüs boşluğu gelişmeye başlamıştır. Kalp göğsün önünde, minik bir kabarıklık olarak görülebilir. Altıncı haftanın sonunda ise kalp atmaya başlar. Kan damarları oluşmaya başlamıştır. Kol ve bacakları oluşturacak dört kabarcık belirmiştir.

7. hafta

---

¹⁶⁴ “Plasentanın 3 ana görevi vardır”, “Anne Karnında 40 Hafta”,
<http://www.bebek.com/Content/Detail.asp?ContID=1331> (Erişim: 21 Şubat 2003)

¹⁶⁵ Babaloğlu, s.34

¹⁶⁶ Ayşe Ümran Çamdibi, “Doğum Öncesi ve 0-2 Yaş Gelişimi” (Yüksek Lisan Tezi, Marmara Üniversitesi SBE, 1999), s.53-54

Baş biraz daha büyümüş, öne, gövdeye doğru bükülmüştür. Yüz oluşmaya başlamıştır. Gözler başın iki yanında ve halen kapalıdır. Gözü kapatan dokunun altında bir koyuluk (pigment) görülür. Kollar ve bacaklar artık iyice seçilebilir. İlerde parmakları oluşturacak olan yarıklar bile görülebilir. Kalp vücuda kan pompalamaya başlamıştır. Bebeğin sinir sistemi taslağı hemen hemen tamamlanmıştır. Kemikleri oluşturacak hücreler gelişmeye başlamıştır. Artık embriyo taslak halinde akciğer, bağırsak, karaciğer, böbrekler ve cinsel organlara sahiptir.

8. hafta

Artık embriyoya Latince "genç" anlamına gelen "fetus" adı verilir. Son biçimlerine ulaşmamış olsalar da belli başlı bütün iç organlar gelişmiştir. Kollar ve bacaklar uzamış, omuzlar, dirsekler, kalçalar, dizler belirgin hale gelmiştir. Parmaklar, aralarında ince birer perde olmasına karşın belirgin hale gelmiştir. Dengeden ve işitmeden sorumlu olan iç kulak gelişmeye başlar. Yüz belirginleşmiştir; burnunun ucu, burun delikleri, ağzı oluşturacak alt ve üst çeneler ortaya çıkmıştır. Artık dili bile vardır. Henüz hissedilmese de bebek bu haftada oldukça hareketlenmiştir.¹⁶⁷

"Embriyonun aşağı yukarı bir insan görünüşünü alması, sekizinci haftadan itibaren olur. Bedenin birçok organı bu evrede oluşmaya başlar. Özellikle sinir sisteminin gelişimi hızlanır. Bu nedenle bu evre, en kritik doğum öncesi evresidir. Bu embriyonik gelişim evresinde, virus ya da uyuşturucudan kaynaklanan, annenin karnındaki kimyasal değişiklikler, özellikle bazı organların şekillenmesini olumsuz açıdan etkiler ve gelişimde bir takım anormallikler olur."¹⁶⁸

12. hafta

Bütün iç organlar oluşmuştur ve çalışır durumdadır. Bu nedenle artık bebeğin ilaçlardan ya da hastalık etkenlerinden zarar görme olasılığı daha azdır. Göz kapakları oluşmuştur ve gözleri örter. Kulak memesi oluşmuştur. Kollar ve bacaklar, parmaklarıyla birlikte görülebilir. Parmaklarda minik tırnaklar gelişmeye başlamıştır. Kaslar da geliştiğinden bebek daha çok oynamaya başlar, ancak bunu anne henüz

---

¹⁶⁷ Fenwick, s.15

¹⁶⁸ Yavuzer, s.31

hissedemez. Yumruklarını sıkabilir, ağzını açabilir, dudaklarını büzebilir. Artık emebilir ve çevresini saran sıvıyı yutar, idrarını yapar.¹⁶⁹

16. hafta

Kaşlar ve kirpikler oluşur, ayrıca yüzünde "lanugo" denilen ve daha sonra dökülecek olan ince tüyler belirmeye başlar. Bebeğin cildi saydam denecek kadar incedir; cildin altındaki kan damarları görülebilir. Kol ve bacak eklemleri oluşmuş, kemikler sertleşmeye başlamıştır. Cinsel organları cinsiyetini ortaya koyacak ölçüde gelişmiştir, ancak ultrasonografi ile cinsiyetinin belirlenmesi için henüz erkendir. Bebeğin solunum hareketleri başlamıştır. Başparmağını emebilir. Oldukça hareketli olmasına karşın, hareketlerini anne, henüz hissetmeyebilir. Kalbi annesinden iki kat daha hızlı atar. Doktor kalp atışlarını ancak özel bir aygıtla duyabilir. Bu aylar boyunca bebeğin boyu epeyce uzar.¹⁷⁰

20. hafta

Saçları görülmeye başlamıştır. Dişleri gelişmektedir. Bebeğin derisini koruyan beyaz yağlı madde (verniks) oluşmaktadır. Kollar ve bacaklar gelişmiştir. Bebeğin hastalıklara direncini artıracak maddeler (antikorlar) anneden ona geçmeye başlamıştır. Bebek oldukça hareketlidir. Bu hareketleri başlangıçta karın guruldaması gibi algılanabilir. Dışarıdaki seslere tepki olarak hareketleri artabilir.¹⁷¹

24. hafta

Henüz yağ depolamamıştır, bu nedenle zayıf görünür. Deride ter bezleri oluşmaya başlar. Kol ve bacaklarındaki kaslar artık iyice gelişmiştir. Bebek bunları sık sık hareket ettirir. Arada bir sakinleşir ya da karın içinde dolaşıyor gibi çok hareketli davranır. Bebek öksürüp hıçkırabilir. Hıçkırıkları tekme atma şeklinde algılanabilir.¹⁷²

28. hafta

---

¹⁶⁹ Fenwick, s.17

¹⁷⁰ Fenwick, s.19

¹⁷¹ Fenwick, s.21

¹⁷² Fenwick, s.23

Cildi pembe ve buruşuktur, ama deri altında yağ toplanmaya da başlanmıştır. Beyindeki düşünme merkezi büyüyüp karmaşıklaşarak hızla gelişmektedir. Yedi aylık bebek ağrı duyabilir ve tepkileri yeni doğmuş bebeğinkilere benzer. Dilindeki tat alma cisimciklerinin sayısı yeni doğmuş bebekten daha çok olduğu için tat alma duyusu keskindir. Akciğerleri henüz tam olgunlaşmamıştır. Sürfaktan denen ve akciğerlerin esnekliğini sağlayan madde daha oluşmamıştır.¹⁷³

32. hafta

Bebek doğacağı zamanki haline benzer, ancak hala biraz daha büyüme ve zamana gereksinimi vardır.

Karanlıkla aydınlığı ayırt edebilir. Rahim içinde yer daraldığından bu haftalarda doğumdaki gibi baş aşağı konuma gelir.¹⁷⁴

36.hafta

Eğer ilk bebekse, başı leğen kemiği boşluğuna inmeye başlamıştır. Parmaklarında oluşan tırnaklar henüz yumuşaktır. Erkek bebekte testisler normal yerlerine inmiş olmalıdır. Kalan dört hafta süresince bebek günde yaklaşık 28 gr alacaktır.¹⁷⁵

40. hafta

Bebek her an doğabilir. Vücudundaki lanugo tüylerinin çoğu kaybolmuştur; omuzlarda, kol ve bacaklarda biraz kalmış olabilir. Verniks denilen yağlı madde ya tüm vücudunda ya da yalnızca deri kıvrımlarında görülebilir. Bebeğin ilk dışkısına mekonyum denir. Bu koyu renkli madde doğumdan sonraki ilk bağırsak hareketi ile atılacaktır.¹⁷⁶ Bazı durumlarda bebek bu mekonyumu anne karnındayken de çıkarabilir

---

¹⁷³ Fenwick, s.25

¹⁷⁴ Fenwick, s.27

¹⁷⁵ Fenwick, s.29

¹⁷⁶ Fenwick, s.31

ve amniyon sıvısı mekonyuma bulanabilir. Bu doktorun dikkatli olması gereken bir durumdur. Doğuma artık hazır olan bebek bu hafta 3200-3500 gram arasındadır.¹⁷⁷

II. DOĞUM ÖNCESİ ZİHİNSEL GELİŞİM

İnsanın yaşam boyu bedensel, ruhsal ve sosyal sağlığı, beyninin gelişimiyle yakından ilişkilidir. Beyin gelişimi büyük oranda yaşamın ilk yıllarında, özellikle de anne karnında ve doğumdan sonraki ilk beş yılda oluşur.¹⁷⁸ Bu gelişim her çocukta aynı zamanda ve aynı ölçüde gerçekleşmez, ancak düzenli ve bilinçli motor egzersizleri ile çocuklara potansiyellerini tam anlamıyla ve doğru olarak kullanabilmesi öğretilir.¹⁷⁹ Bu dönemde beyin, milyarlarca nöronun ve nöronlar arasında yüzlerce trilyon sinapsın oluşması ile büyür. Bu büyümenin anlamı, dünyayı beş duyu yoluyla algılayabilmek, düşünebilmek, hissedebilmek, hareket edebilmek ve belli şekillerde davranabilmek amacıyla kompleks bir komuta merkezinin gelişmesidir. İnsanın yaşam boyu kullanacağı becerileri, öğrenme kapasitesi, çevreyle ilişki yetenekleri ve kişiliği de beyin gelişimi ile birlikte büyük ölçüde bu yıllarda gelişir.¹⁸⁰

İnsan beyninin gelişimi hamileliğin 3. haftasından itibaren başlar. Anne karnında ve doğumdan sonraki ilk yıllarda bu gelişme çok hızlı olur. Beynin gelişiminde hem genetik, hem de çevresel koşullar ve uyaranlar rol oynar. Çevreden gelen bu uyaranlar, beyindeki sinir hücrelerinin (nöronları) yapısında ve işleyişinde önemli değişiklikler oluşturabilir.

Beyinde oluşan bu değişikliklere bağlı olarak da, bebekte hem zihinsel, hem de fiziksel gelişim farklılıkları görülebilir ve bunlar yaşam boyu bebekte kalıcı olur.

Bir bebek doğduğunda beyinde ne kadar sinir hücresine sahipse, hayat boyu bu sayıda artış olmaz. Bebeklerin beyinlerindeki hücre sayıları değişmemesine rağmen beyinlerinin büyümesi devam etmektedir. Bu büyüme sinir hücreleri arasındaki bağlantıların sayılarının artmasına bağlı olarak meydana gelir.

---

¹⁷⁷ “Anne Karnında 40 Hafta”, “Bebek Yolda”, <http://www.bebek.com/Content/Detail.asp?ContID=1365> (Erişim: 21 Şubat 2003)

¹⁷⁸ İnsanın gelişimi ve beyin, <http://www.saglik.gov.tr/CPGD/01.htm>, (Erişim:20 Mart 2006)

¹⁷⁹ Aynur İbrişim, “Çocukların ruhsal, bedensel ve sosyal açıdan gelişmesinin temelinde ne yatmaktadır?” <http://www.bebek.com/content.aspx?PContId=4&ContType=1&ContId=2570>, (Erişim:20 Mart 2006)

¹⁸⁰ İnsanın gelişimi ve beyin, <http://www.saglik.gov.tr/CPGD/01.htm>, (Erişim:20 Mart 2006)

Sinir hücreleri arasındaki bağlantılarda meydana gelen artış, uyarılar yolu ile sağlanır. Uyarıların yetersiz olması durumunda yeni bağlantılar olmayacağı gibi, beyinde mevcut bulunan bazı bağlantılar da azalabilir veya yok olabilir.¹⁸¹

Bebeğin yaşamın ilk günlerindeki genel görünümünü şu şekilde ifade edebiliriz: Duyu organlarından en etkin olanlar, duyma ve koklama duyumlarıdır. Bu duyumlar, anne karnında geçirilen süreçte, dış dünyaya uyum yapmada kullanılan ilk araçlar olarak, anne karnında gerekli olgunluğa erişmiştir. Bebek doğduğunda, annesinin sesini diğer seslerden ayırt edebilir ve annesini kokusundan tanıyabilir. Başlangıçta anneyi tanıması da bu şekilde gerçekleşir.¹⁸²

Beyinde sinir hücreleri arasındaki bağlantılardaki artış önce işitme, görme ve dokunma gibi duyu alanlarında olur. Daha sonra daha karmaşık zihinsel ve duyu alanlardaki hücreler arası bağlantılar artmaya başlar.

Anne-babaların çocuklarının zihinsel gelişimlerini arttırabilmeleri onlara yeterli uyarımları vermeleri ile mümkündür. Bebek ne kadar çok duyar, görür, tadar, koklar ve dokunursa duyu o kadar gelişir. Ancak temel uyarı her zaman sevgidir.¹⁸³

“Dr. Babuna, çocuk beyninin yeterince gelişmesinde doğum öncesi ve doğum sonrası uyarım kadar fizyolojik ve organik gelişmenin de önemli olduğunu vurgulamaktadır: “Ana rahmindeki bebeğin sağlıklı gelişebilmesi için, annenin iyi beslenmesi gerekir. Beslenmede vitaminleri ve mineralleri sağlayacak taze gıdalar gerektiği gibi; günde 100-160 gram proteinin de çeşitli gıda şekilleriyle alınması gerekir. Bunlar et, tavuk, balık, süt ürünleri, yumurta şeklinde olabilir. Aynı zamanda duman, egzoz gazları, tozlu ortamlardan zararlı etkenlerden uzak durmak lazımdır. Özellikle, nikotinden başka 1000’e yakın zararlı madde içeren sigaranın gebelikte fevkalade kötü etkileri vardır. Dışarıdan gelen zehirli maddelerden başka insan organizmasında üretilen zehirler de vardır. Biz bugün biliyoruz ki, büyük üzüntüler,

---

¹⁸¹ Bursa Sağlık Müdürlüğü Ruh Sağlığı ve Sosyal Hastalıklar Şubesi, “0 - 1 Yaş Döneminde Uyarılar”, http://www.bsm.gov.tr/ruhsagligi/uyaran0_1.asp?sira=18, (Erişim:20 Mart 2006)

¹⁸² Şenay Yapıcı, Mehmet Yapıcı, “Çocukta Bilişsel Gelişim”, AKÜ Eğitim Fakültesi, “0-2 Yaş Arası Bilişsel Gelişim (Duyusal Motor Dönem)” <http://www.universite-toplum.org/text.php3?id=263>, (Erişim:20 Mart 2006)

¹⁸³ Bursa Sağlık Müdürlüğü Ruh Sağlığı ve Sosyal Hastalıklar Şubesi, “0 - 1 Yaş Döneminde Uyarılar”, http://www.bsm.gov.tr/ruhsagligi/uyaran0_1.asp?sira=18, (Erişim:20 Mart 2006)

büyük heyecanlar da vücudumuza kötü etki yapan bazı kimyasal tepkimelere neden olur. Bu maddeler şüphesiz, bebeğin gelişmesini kötü yönde etkiler.”¹⁸⁴

III. DOĞUM ÖNCESİ MANEVİ GELİŞİM

Doğum öncesi dönemde çocuğun manevi gelişimine ilk müdahale Elest Bezminde Allah tarafından yapılmaktadır.

Kur’an-ı Kerim ve İslam düşüncesinde önemli bir yer işgal eden Elest Bezmi, Yüce Allah’ın ruhları yarattığı zaman onları topladığı ve onlara "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" diye sorduğu, ruhların da "Evet sen bizim Rabbimizsin" diye cevap verdikleri toplantının adıdır. Ancak bu düşünce Araf Suresinin 172. ayetine ters düşmektedir.¹⁸⁵ Ayet şu şekildedir:

“Hani Rabbin (ezelde) Âdemoğullarının sulplerinden zürriyetlerini almış, onları kendilerine karşı şahit tutarak, “Ben sizin Rabbiniz değil miyim?” demişti. Onlar da, “Evet, şahit olduk (ki Rabbimizsin)” demişlerdi. Böyle yapmamız kıyamet günü, “Biz bundan habersizdik” dememeniz içindir.”¹⁸⁶

Bu soru ve cevaplama ruhlar âleminde değil, çocuk anne karnında iken, çocuğa ruhun üflendiği anda başlamaktadır. Sanıldığı gibi Allah ruhları yarattığı zaman, onları bir araya toplayıp, onlara yönelttiği bir soruyla başlamamıştır. Başka bir ifadeyle Elest Bezmi bir anda olmuş bitmiş bir olgu değildir, devam etmektedir. İlk insanın yaratılışından itibaren kıyamete kadar devam edecektir.¹⁸⁷

“Âdemoğulları'ndan, onların bellerinden zürriyetlerini çıkardı; onları kendilerine şahit tuttu ve dedi ki: “Ben sizin Rabbiniz değil miyim?” (Onlar da) “Evet (buna) şahit olduk” dediler. Âyetin bu kısmından hareket edildiği zaman, sorulan sorunun ve alınan cevabın anne karnında çocuğun ruhuna sorulduğu anlaşılmaktadır. Çünkü Hz. Âdem'in yaratılmasından sonra bu sorunun sorulduğu net bir şekilde ortadadır. "Zürriyetlerini almak" ifadesinden çocuğun yaratıldığı anlatılmaktadır. "Onları öz benliklerine şahit tutarak" denirken, bu sorunun ruhlar âleminde değil de, bedenle ruhun

¹⁸⁴ Yılmaz, s.48-49

¹⁸⁵ Bayraklı, Yeni Bir Anlayışın Işığında Kur’an Tefsiri, 7.cilt, s. 377

¹⁸⁶ Kur’an, Araf Suresi, Ayet 172

birleştigi an yani yaratılmadan önce değil, yaratıldıktan sonra, ama doğumdan önce sorulduğu anlaşılmaktadır. Demek ki Bezm-i Elest bir anda olmuş bitmiş değil, tam tersine devam etmektedir. Her annenin karnında yaratılan çocuğun ruhuna bu soru sorulmaktadır. Böylece Bezm-i Elestin bir süreç olduğu ortaya çıkmaktadır.

Ruh bedene girince, Allah onu bu soruyla programlamaktadır. Yüce Allah'ın anne karnında yaratılan çocuğun ruhuna bu soruyu sormasının bir başka anlamı da, onun ruhunu Allah'a inanacak şekilde programlamış olmasıdır. İnsan aklı, tevhîd inancına inanacak bir şekilde programlanmış, ama dünyaya geldikten sonra yanlış düşünce ve felsefeler onun bu programını bir virüs gibi bozmuştur. Bu virüs onu şirke veya inkâra itmekte; tevhîd inancının gönle düşmesini engellemektedir. Aslında bu soruya insan ruhunun verdiği cevap, insanın Allah'ı tanıyacağına dair verdiği bir ahd, bir söz, yaptığı bir antlaşma anlamına gelmektedir.

Allah'ın ahdini yerine getirmesinin anlamı da, Bezm-i Eleste verdiği cevabı yerine getirmesidir. Bu öyle bir soru ve cevaptır ki, insanı kendi öz benliği üzerine şahit tutmaktadır. Başkasının şahit olmasına lüzum yoktur, insanı kendine şahit tutmaktadır. Demek ki insan kendini gözleyecek, kendini hissedecek ve kendini tenkit edebilecek eylemleri gösterecek nitelikte yaratılmıştır.”¹⁸⁸

Bu öğretim faaliyeti insanın ahirette bundan habersiz olduğu mazeretini ve sorumlulukları sonradan aldığı eğitime yüklememesi gerektiğini de göstermek istemiştir.

“Kıyamet gününde, “Biz bundan habersizdik” demeyesiniz diye! Yüce Allah, insan ruhunu tevhîd inancına doğru programlamış olmasının sebebinin âyetin bu bölümünde gündeme getirmektedir. İnsan oğlunun tevhîd inancından haberi olmadığını kıyamet günü söyleme ihtimali vardır. Allah insanı kendi öz benliğine şahit tutarak, kendisini Allah'ın varlığına ve birliğine tanıklık ettirerek, bu mazereti ortadan

---

¹⁸⁷ Bayraklı, “Eğitimin Doğum Öncesi Boyutu”, s.173

¹⁸⁸ Bayraklı, Yeni Bir Anlayışın Işığında Kur'an Tefsiri, 7.cilt, s. 377-378

kaldırmıştır. "Biz bundan habersizdik" mazeretini ortadan kaldırmak için yüce Allah, insanın ruhunu ya da aklını inanç duygusuyla donatmıştır."¹⁸⁹

İnsan dünyaya gelip, Allah'ı inkar edince, doğmadan önce kendisine öğretilen bilgiye yani Elest Bezmi'nde verdiği söze aykırı hareket etmiş olmaktadır.

Sonuç olarak diyebiliriz ki, "İlahi öğretim anne karnında başlayarak, beşeri eğitimin hangi doğrultuda yürüyeceğine rehberlik etmektedir."¹⁹⁰ Din eğitiminin ana amacı da bu doğrultuda, insanın fitratında doğuştan var olan inanç duygusunu nihai noktaya ulaştırmaktır.¹⁹¹ Böylece din eğitiminin temelleri anne karnında atılmış olmaktadır.

IV. FİZYOLOJİK GELİŞİM (DOĞUM)

"Doğuma kadar anne rahminde beslenen, korunan ve belli oranda gelişmesini sürdüren çocuk, doğumla birlikte artık annesinden fiziki anlamda ayrılmış, tek başına canlı bir varlık olarak yeni hayatına başlamıştır."¹⁹²

Kur'an-ı Kerim'de de doğum olayına aşağıda zikredeceğimiz çeşitli ayetlerde değinilmiştir.

"Meyveler tomurcuklarından ancak O'nun bilgisi altında çıkar, dişi ancak O'nun bilgisi altında hamile kalır ve doğurur."¹⁹³

Başka bir ayette,

"Allah, onu hangi şeyden yarattı? Az bir sudan (meniden) onu yarattı ve ona ölçülü bir şekil verdi. Sonra ona yolu kolaylaştırdı."¹⁹⁴ buyrulmaktadır.

"Normal olarak doğum kanalı çok dardır ve fetüsün buradan geçmesi çok zordur. Ancak doğum esnasında, annenin vücudunda çeşitli fizyolojik değişiklikler

---

¹⁸⁹ Bayraklı, Yeni Bir Anlayışın Işığında Kur'an Tefsiri, 7.cilt, s.379

¹⁹⁰ Bayraklı, "Eğitimin Doğum Öncesi Boyutu", s.174

¹⁹¹ Bayraklı, Yeni Bir Anlayışın Işığında Kur'an Tefsiri, 7.cilt, s. 379

¹⁹² Yavuz, Çocuğun Dünyası ve Gelişme, s.22

¹⁹³ Kur'an, Fussilet Suresi, Ayet 47

¹⁹⁴ Kur'an, Abese Suresi, Ayet 18-20

meydana gelir. Bu değişiklikler fetüsün doğum kanalında kolaylıkla hareket etmesini sağlar.”

“Görüldüğü gibi Kur'an'da bu sürece "Sonra ona yolu kolaylaştırdı" ayetiyle açıkça işaret edilmektedir. 1400 sene evvel Allah'ın bildirdiği bu fizyolojik değişimlerin tespiti, günümüzde ancak pek çok teknolojik alet sayesinde mümkün olmuştur.”¹⁹⁵

“Doğum sancısı onu bir hurma ağacına yöneltti. “Keşke bundan önce ölseydim de unutulup gitmiş olsaydım!” dedi. Bunun üzerine (Cebrail) ağacın altından ona şöyle seslendi: “Üzülme, Rabbin senin alt tarafında bir dere akıttı.” Hurma ağacını kendine doğru silkele ki sana taze hurma dökülsün.” Ye, iç, gözün aydın olsun.”¹⁹⁶

“The Lacent Dergisi”nin Aralık 1983 sayısında Michel Odent, “Su Altında Doğum” başlıklı yazısında şunları söylüyor:

“ ... Ilık su, vücudu stres ve heyecan durumlarına hazırlayan noradrenalin ve diğer kotekolaminlerin salgılanmasını azaltarak, doğumun birinci dönemini kolaylaştırır. Sinirsel iletimde ve kasların doğrudan gerilme tesirinde, ayrıca preferik damar faaliyetlerinde değişiklikler meydana gelir. Bizim bulgularımıza göre, bazen kadının yalnızca suyu görmesi ve suyun havuzu doldurduğunu iştmesi gerekli inhibasyonlar için yeterli olmaktadır. Su, doğum yapan kadınların çevresinde olup bitenlere karşı ilgisiz olmalarını sağlayacak şuur durumuna kavuşmalarını sağlamaktadır. Bunun için özel bir su gerekmez, doğum odasının yakınında böyle bir havuz yapmak son derece faydalıdır.”

“Yaş hurmaya gelince: Yapılan son araştırmalar, hurmada, rahim kaslarını kasıp, doğumu hızlandıran, doğumdan sonra da tahrip olmuş damarları onararak kanamayı önleyen Oxytoksin maddesini tespit etmiştir.

Doğumda, hurmadaki maddenin de yardımıyla kaslar kasılır. Suyun içerisinde ya da yakınlarında su sesini duyarak doğum yapmak ise, gereksiz yere duyulacak ağrıları yok ederek rahat ve sakin bir doğum yapmayı sağlayacaktır.

---

¹⁹⁵ Said Alpsoy, Kur'an En Büyük Mucize, İstanbul, Gelenek Yay, s. 99

¹⁹⁶ Kur'an, Meryem Suresi, Ayet 23-24-25-26

Bu ifadelerden sonra yukarıdaki ayete döndüğümüzde, Kur'an'ın 14 asır öncesinde ortaya koyduğu bir büyük mucizeyi daha görmekteyiz.”¹⁹⁷

Günümüzün modern sağlık tesislerinde yukarıda sayılan hususlar göz önünde bulundurularak gerekli ekipmanların sağlanması anne-çocuk sağlığı ve mutluluğu açısından büyük önem arz etmektedir. Doğumun nerede yapılacağı önceden tespit edilmeli ve özellikle doğum sırasında karşılaşılabilecek sorunlara karşı önceden hazırlıklı, tam teşekküllü bir hastanede yapılmasına çaba sarf edilmelidir. Zira doğum sırasında yaşanabilecek herhangi bir sorun, bebeğin gelecekteki gelişimini her yönüyle doğrudan etkileyecektir.

Ayrıca annenin hamileliğini düzenli ve istikrarlı bir ortamda yaşaması için, babanın da gerek gebelik sırasında, gerekse doğum ve sonrasında eşine destek olması gerekir. Örneğin, babanın doğumda bulunması sadece anneye psikolojik destek sağlamakla kalmaz, aynı zamanda anneye doğumda yardımcı olmasına ve bebeği gördüğü andan itibaren ona bağlanıp daha çok ilgi göstermesine de imkan sağlamış olur.¹⁹⁸

A. NORMAL DOĞUM VE SEZERYAN

Anne adayları 9 ay boyunca sezeryanın mı yoksa normal doğumun mu daha iyi olacağına karar vermekte zorlanır. Tabi ki bu konudaki yol gösterici, daha doğrusu karar verecek ve kararı anne adayına onaylatacak kişi hekimdir. Önemli olan, neyin gerekli olduğu, sezeryanın mı yoksa normal doğumun mu hem anneye hem de bebeğe faydalı olacaktır.

Bebek, normal doğum yoluyla geldiği dünyada, başlangıçta sadece duyu organları yoluyla ve motor becerileriyle yaşamı algılayabilir. Bebeğin sezeryanla doğumu, onun doğum sürecinden meydana gelen bir aksama olarak düşünülmelidir. Sezeryanla doğum, doğum sürecindeki bir aksama sonucu, anne-bebek ikilisinin

---

¹⁹⁷ Alpsoy, s.101-102

¹⁹⁸“Doğum Esnasındaki Birkaç Husus”, “İslami Hayat”, 06/20/2002, <http://www.islamihayat.com/default.asp?inc=bebek> (Erişim:20 Mart 2006)

yaşamlarını riske etmemek için geliştirilen sıra dışı bir müdahaledir. Sezaryan ile doğumun normal doğumun yerini alamayacağı bilinmelidir.¹⁹⁹

Hemen her gebelikte başlangıçta yapılan kontrollerde bir özellik yoksa doğumun, normal doğum olarak yapılması planlanmalı, eğer gebelik sırasında veya son dakikalarda bir problem ortaya çıkarsa sezeryana dönülmelidir.

Gebeliğin başlangıcında doktorların kesinlikle sezeryana karar verdiği bazı özel durumlar vardır. Bunların başında;

- Çatısı dar (kalça yapısı doğum yapamayacak kadar dar olan) doğuma uygun olmayan hanımlar
- Bebeğin duruş bozukluğu (yan duruş gibi doğuma olanak vermeyen duruşlarda) olduğu durumlarda
- Genelde yaşlı gebeliklerde (35 yaş üstü ve ilk gebeliği olan hanımlarda)
- Bazı çok genç anne adaylarında
- Anne adayının ıkınmayı engelleyecek hastalıklarında (çeşitli göz bozukluğu, yüksek tansiyon, bel fıtığı gibi)
- Anne adayının psikolojik olarak veya zihinsel olarak normal doğumu tolere edemeyeceği durumlarda
- İkiz, üçüz gebeliklerin çoğunda
- Gebelik sırasında gelişen tansiyon problemlerinde
- Rahim ağzı hastalığı (rahim ağzı kanseri gibi) olanlarda
- Plasentanın rahim ağzını kapadığı durumlarda

---

¹⁹⁹ Çocukta Bilişsel Gelişim, Şenay YAPICI, Mehmet YAPICI AKÜ Eğitim Fakültesi 1. 0-2 Yaş Arası Bilişsel Gelişim (Duyusal Motor Dönem) <http://www.universite-toplum.org/text.php3?id=263>

- Genelde daha önce sezeryanla doğum yapmış kadınlarda
- Bazı kalp rahatsızlıklarında
- Vajinada mikrop veya hastalık olan bazı durumlarda (herpes veya tümör gibi)
- Vajen daraltma ameliyatı geçirmişlerde

Bunun yanında normal doğumun da rizikolu olduğu durumlar vardır:

- Tamamen normal seyreden bir doğumda bile her an bir problem gelişebilir
- Bebeğin çıkışta oksijensiz kalması
- Bebeğin çıkışta sıkışıp kalması
- Vajende oluşabilecek yırtıklar
- Zor doğumlarda sonradan ortaya çıkan idrar kaçırma problemleri ve bunun gibi...

Ama bu tip sıkıntılar çok nadiren oluşmaktadır ve uygun koşullarda yapılmaya çalışılan normal doğumlarda hemen müdahale etme şansı vardır. Anne adaylarını normal doğumdan korkutan olayların başında ise bazen 12 saate kadar uzayabilen doğum sancılarının yarattığı sıkıntıdır. Ama günümüzde gelişen anestezi teknikleri ile ağrısız doğum, hipnozla ağrısız doğum gibi yenilikler bu korkuları ortadan kaldırmaktadır.

Son yıllarda sezeryan ile doğum sayısında büyük bir artış vardır. Bunun sebebi normal doğumda oluşabilecek yukarıda sayılan bütün rizikoların sezeryanla yok edilmesidir.

Bunun yanında sezeryanla doğum da normal doğuma göre anne açısından daha risklidir.

- Birinci risk anestezidir, ama epidural veya spinal anestezi ile (sırttan yapılan iğne ile belden aşağısının uyuşturulması) bu riziko azaltılmaktadır.
- Sezeryan sonrası 3-4 gün hastanede kalma, normal hayata dönmenin 5-6 günü bulması
- Ameliyat sonrası ağrılar
- Ameliyat yerlerinden enfeksiyon kapma, geç yara iyileşmesi veya iyileşmemesi, uzun dönemde dikiş yerlerinde ve karın içinde ağrı olabilmesi,
- Karın içinde yapışıklıklar olabilmesi,

sezeryanın rizikolarındandır.

Görüldüğü gibi her ikisinin de bir birine göre avantajlı, dezavantajlı yönleri vardır. İki yöntem de tek başlarına değerlendirilmemelidir. Yapılması gereken zamanın ve gebeliğin hem anne hem de bebek için neler getirdiğine bakmak, neyin her ikisi için de en iyisi olacağına karar vermektir.²⁰⁰

B. DOĞUMUN BEBEK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

“Doğum öncesi dönemde çocuk için rahimde yaşadığı süreç kadar önem arz eden başka bir süreç de doğum anıdır. Alışageldiği sıcaklığı, ana rahminin yumuşaklığını, anne kalbinin rahatlatıcı etkisini bırakıp, nispeten daha soğuk, parlak ışıkların gözlerini kamaştırdığı, içinde tanımadık bir çok objenin bulunduğu yabancı bir ortama, hem de dar ve sıkıntı veren bir kanaldan geçerek gelen çocuk için doğum önemli bir tecrübedir. Doğumda annenin bulunduğu ruh hali, endişeleri, korkuları, stresi veya huzuru çocuğa farklı şekillerde tesir eder.”²⁰¹

“40 hafta tamamlanınca ilahi ilim bebeğe, dışarıda yeni bir hayat tarzı verecektir. Son yapılan incelemelere göre, bebek ve annede iki ayrı kompitür sistem ahenkli bir şekilde doğumu gerçekleştirmektedir.

²⁰⁰ “Normal Doğum mu Sezeryan mı?”, “Hamilelik ve Doğum”, <http://www.superanne.com/new/articles/show.php?artId=175> (Erişim: 21 Şubat 2003)

²⁰¹ Yılmaz, s.106

Ana rahminin bir mandalinaya benzeyen kapısı ritmik bir düzenle bir zar inceliğine kadar yassılır ve açılır. Bu olay rahmin itinalı itiş hareketleri ile anne de tam bir kompitür düzeni içindedir. Bu olaylar çok karışık hormon salgılarıyla ayarlanır. Bu sırada annenin dolaşım sistemi, hormon sistemi, merkezi sinir sistemi ve sindirim sistemleri hep birlikte tek bir kompitür merkezinin otomatik idaresine bağlıdır.

Bebek ise ayrı bir kompitür sistemi içinde çıkış hareketlerine başlar ve yeni hayat tarzı için tüm sistemleri otomatik bir kompitür sistemine bağlanır.”²⁰²

Doğum eyleminde, rahim kasılmaları sırasında ve doğum kanalından geçerken anne adayı, bebeğin sıkışmış olmasından ve bunun bebeğe zarar vermesinden endişeleniyor olabilir. Ama birçok çalışma bu endişenin yersiz olduğunu göstermektedir.

“Doğum anında annenin ruh halini düzeltmek çocuğun yaşadığı travmanın etkisini azaltacaktır. Anne için doğumun doğal hale getirilmesi, doğumun acı veren bir hadise olmayıp kutsal ve sevinç verici bir hadise olduğunun anlatılması anneye moral ve güç verecektir.”²⁰³

Doğum eylemi ve doğum, bebek üzerinde stres etkisi yapmakla beraber, bu stres olumlu etkilere sahip olmaktadır. Doğum olayı annede faydalı stres hormonlarının salınmasını sağlar, bu da doğum ağrılarını dayanmayı kolaylaştırır. Annenin bu zor işi aynı zamanda bebeğin böbrek üstü bezlerinden stres maddelerinin salınmasını da sağlar. Yetişkinde olduğu gibi bu hormonlar, bebeğin rahim dışındaki hayata uyum sırasında rastlayacağı zorluklarla mücadele etmesini kolaylaştırır. Yapılan çalışmalar, normal doğum yapan annelerin bebeklerinde, programlı sezeryan yapılmış bebeklere göre daha fazla bu yardımcı hormonlardan taşındığını göstermektedir.²⁰⁴

---

²⁰² Haluk Nurbaki, Kur'an Mucizeleri, 1.baskı, Mayaş Yay. 1984, s.68

²⁰³ Yılmaz, s.106

²⁰⁴ Babaloğlu, s.264

C. KÜRTAJ

Ana rahminde bulunan çocuğun, henüz hariçte yaşayabilecek derecede gelişmiş ve olgunlaşmış bulunmadığı bir devrede, annenin rahminden çıkartılmasına kürtaj denir.²⁰⁵

Kur'an-ı Kerim kürtajın sebebinin açlık korkusu olduğunu açıklar. Kur'an'da "Yoksulluk korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin. Onları da, sizi de biz rızıklandırırız. Onları öldürmek gerçekten büyük bir günahdır."²⁰⁶ buyurulmaktadır.

Bu ayet, geçinme korkusu nedeniyle anne rahminde bile çocukları öldürmeyi kesinlikle yasaklamaktadır.

"İslam dini, hangi amaçla olursa olsun ana rahmindeki cenini öldürmeyi yani çocuk düşürme ve kürtajı kesinlikle yasaklamaktadır. Ancak annenin hayatı söz konusu olduğu zaman, yavru feda edilerek anne kurtarılır. Bu demektir ki, İslam, kürtaja ancak annenin hayatı söz konusu olduğu zaman müsaade etmektedir. Yoksa çocuk teşekkül ettikten sonra, çocuğu hangi yolla olursa olsun öldürmeyi cinayet saymaktadır."²⁰⁷

Tıp otoriteleri de, çocuk düşürmeyi kesinlikle yasaklamakta şayet mecbur kalınırsa kürtaj yoluna başvurulmasını istemektedir.

"Kürtajın pek çok tehlikeleri bulunmaktadır. Bu tehlikeleri şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Yanlış yol, aletin yanlış bir yola gitmesi tehlikesi,
2. Rahme açılan iç ağzın yırtılması tehlikesi,
3. Rahim zarının delinmesi tehlikesi,
4. Karın zarı iltihabı tehlikesi,

²⁰⁵ Fritz Kahn, Tenasül Hayatımız, çev: Ferudun Frik, Cahit Cem, İstanbul, 1971, s.114-115

²⁰⁶ Kur'an, İsrâ Suresi, Ayet 31

²⁰⁷ Celal Kırcı, Kur'an-ı Kerim'de Fen Bilimleri, 2.baskı, İstanbul, Marifet Yay. s.246

5. Kan zehirlenmesi tehlikesi,
6. Kan kaybı nedeniyle ölüm tehlikesi.”²⁰⁸

“İslam dini, kürtajı ve çocuk düşürmeyi yasaklarken, doğum kontrolüne müsaade etmiştir. Fert, isterse bu ruhsatı kullanır isterse kullanmayabilir. İslam'ın genel prensibi, tabii seyri içinde çocukların doğmasıdır.”²⁰⁹

V. KUR'AN-I KERİM'E GÖRE YARATILIŞ VE DOĞUM ÖNCESİ GELİŞİM

Kur'an-ı Kerim'de insanın yaratılışı bütün tafsilatıyla ele alınmıştır. Konunun tafsilatıyla ele alınışı bu dönemin önemini vurgulamaktadır.

“Canlılar aleminin en mükemmel yarattığı olan insan, belirli bir cinsiyetle doğar, ya "erkek" veya "dişi" olur. Erkekten gelen "sperm" ile, dışıde oluşan "ovum" birleşir, yeni canlının ilk hücresi meydana gelir ve böylece yeni bir canlının yaratılışı da başlamış olur. Bu hücre, Tabiat Mimarı'nın, hücrenin kendisi için hazırlamış olduğu nazik ve güvenli bir ortamda, yani ana rahminin içinde gelişmeye başlar. Bu gelişim bir düzen içinde ve birbirini izleyen basamaklar halinde olur. Yeterli bir süre geçtikten sonra, dış koşullara uyma yeteneğini kazanınca yavru doğar.

Yeni doğan bebeğin bütün özellikleri, kendisini meydana getiren ilk iki hücre, yani sperm ve ovum üzerinde belirlenmiştir. Hiçbir şey tesadüflere bırakılmamıştır. Yüce Allah, canlı-cansız bütün Kainat'ın oluşumunu insan muhayyilesinin düşünemeyeceği mükemmellikte planlar, programlar. Yeni bir insanın yaratılışı da böyle bir program içerisindedir.”²¹⁰

Allah Kur'an-ı Kerim'de insanın yaratılışını geniş bir şekilde bize açıklamakta ve onu topraktan yarattığını bildirmektedir. Hiç bir insanın bilemeyeceği geçmişe ait o esrarlı var oluşu şu ayetlerle anlatmaktadır:

---

²⁰⁸ Kahn, s. 110-112

²⁰⁹ Kırca, s.246

²¹⁰ Özyılmaz, s.52-53

“Sizi çamurdan O yarattı.”²¹¹

“Sizi topraktan yaratması, O’nun (varlığının ve kudretinin) delillerindendir. Sonra bir de gördünüz ki siz beşer olmuş (çoğalıp) yayılıyorsunuz.”²¹²

“Allah, insanı pişmiş çamur gibi bir balçıktan yarattı.”²¹³

“Şüphesiz Allah katında (yaratılışları bakımından) İsa’nın durumu, Âdem’in durumu gibidir: Onu topraktan yarattı. Sonra ona “ol” dedi. O da hemen oluverdi.”²¹⁴

“Andolsun, biz insanı kuru bir çamurdan, şekillendirilmiş bir balçıktan yarattık.”²¹⁵

“Onlar, ufak tefek kusurları dışında, büyük günahlardan ve çirkin işlerden uzak duran kimselerdir. Şüphesiz Rabbin, bağışlaması çok geniş olandır. Sizi, topraktan yarattığında da ve analarınızın karnında ceninler iken de, en iyi bilendir. Bunun için kendinizi temize çıkarmayın. Çünkü O, Allah’a karşı gelmekten sakınanları en iyi bilendir.”²¹⁶

“(Ey Muhammed!) Şimdi sen onlara sor: “Kendilerini yaratmak mı daha zor, yoksa yarattığımız diğer şeyleri yaratmak mı? Şüphesiz biz onları yapışkan bir çamurdan yarattık.”²¹⁷

“Andolsun, biz insanı, çamurdan (süzülmüş) bir özden yarattık.”²¹⁸

“Hani, Rabbin meleklere şöyle demişti: Muhakkak ben çamurdan bir insan yaratacağım. Onu şekillendirip içine ruhumdan üflediğim zaman onun için saygı ile eğilin.”²¹⁹

---

²¹¹ Kur’an, En’am Suresi, Ayet 2

²¹² Kur’an, Rum Suresi, Ayet 20

²¹³ Kur’an, Rahman Suresi, Ayet 14

²¹⁴ Kur’an, A’li İmran Suresi, Ayet 59

²¹⁵ Kur’an, Hicr Suresi, Ayet 26

²¹⁶ Kur’an, Necm Suresi, Ayet 32

²¹⁷ Kur’an, Saffat Suresi, Ayet 11

²¹⁸ Kur’an, Müminun Suresi, Ayet 12

²¹⁹ Kur’an, Sad Suresi, Ayet 71-72

“Allah, bütün canlıları sudan yarattı. İşte bunlardan bir kısmı karnı üzerinde sürünür, kimi iki ayak üzerinde yürür, kimisi dört ayak üzerinde yürür. Allah, dilediğini yaratır. Çünkü Allah, her şeye hakkıyla gücü yetendir.”²²⁰

“İnkâr edenler, göklerle yer bitişikken, bizim onları ayırdığımızı ve diri olan her şeyi sudan meydana getirdiğimizi görmediler mi? Hâlâ inanmayacaklar mı?”²²¹

“O, sudan bir insan yaratıp ondan soy sop ve hısımlık meydana getirendir. Rabbin, her şeye hakkıyla gücü yetendir.”²²²

Görüldüğü gibi Kur'an, insanın bir başka canlıdan değişerek ve tekamül ederek geldiğini reddetmekte ve ilk insanın topraktan yaratıldığını açıkça ifade etmektedir.

“Kur'an, birçok yerinde, okuyucu nazarında yanlışlık ihtiva eden en küçük bir ifadeye yer vermeksizin, üremenin açık seçik mekanizmalarından bahseder ve onun iyice belirlenmiş safhalarını bildirir. Onda her şey, insanlar tarafından kolayca anlaşılabilir bir dille ve çok sonraları keşfedilebilecek bilgilere, son derece uygun olarak ifade edilir.”²²³

“Döllenme için, erkek tohum hücresi(sperm) tek başına bir canlının teşekkül etmesi için yeterli değildir. Yeni bir canlının meydana gelebilmesi için, erkek tohum hücresi(sperm) ile dişi yumurta hücresi (ovum) nin karşılaşması ve birleşmesi gerekmektedir. Aksi takdirde döllenme denilen olay meydana gelmeyecektir.”²²⁴

“Kur'an-ı Kerim'de insanın döllenmeden doğuşuna kadar olan yaratılışı şaşırtıcı bir şekilde gözler önüne serilmiştir. Kur'an'da tasvir edilen gelişme safhaları, embriyonun gelişme safhaları hakkında bugün bilinen hususlara tamamen uygundur ve Kur'an, çağdaş bilimin tenkit yöneltebileceği hiçbir ifade ihtiva etmemektedir.”²²⁵

---

²²⁰ Kur'an, Nur Suresi, Ayet 45

²²¹ Kur'an, Enbiya Suresi, Ayet 30

²²² Kur'an, Furkan Suresi, Ayet 54

²²³ Maurice Bucaille, Kur'an ve Bilim, Çev: Suat Yıldırım, Türkiye Öğretmenler Vakfı, İzmir, 1981, s.293

²²⁴ Kırca, s.219-220

²²⁵ Bucaille, s.303

Sperma damlasından (nutfe) başlayarak, son safhaya kadar cereyan eden gelişmeleri bildiren dört ayet şu şekildedir:²²⁶

“Biz, sizi... asılıp tutunan bir şeyden yarattık”²²⁷

“Sonra biz meni damlasını (nutfe), asılıp tutunan bir şey (alaka) haline getirdik.”²²⁸

“Allah sizi, bir meni damlasından (nutfe), sonra da asılıp tutuna bir şeyden (alaka) yarattı.”²²⁹

“İnsan dökülen meniden bir damla (nutfe) değil miydi? Sonra o (meni) asılıp tutunan bir şey (alaka) oldu. Böylece (Allah onu) yarattı müteakiben (uzuvlarına) düzgün bir şekil verdi...”²³⁰

“Asılıp tutunan bir şey”, ayetin metnindeki alak kelimesinin tercümesidir. Bu, kelimenin ilk anlamıdır. Bu kelimedenden çıkan “kan pıhtısı” anlamı, tercümelemlerin çoğunda karşımıza çıkar; bu manayı vermek yanlıştır ve bu yanlışlığa dikkati çekmek gerekir: insan, asla bir kan pıhtısı safhası geçirmemiştir. Bir başka tercümede geçen “yapışıklık” karşılığı da, aynı şekilde uygun değildir. Kelimenin ilk anlamı olan “asılıp tutunan bir şey” bugün iyice tesbit edilen gerçek duruma da tam tamına uymaktadır.²³¹

“Son derece yerinde bir tabir olan “asılıp tutunan bir şey” den sonra, Kur’an’a göre embriyon, (çiğnenmiş et gibi olan) et safhasına geçer, sonra da et giydirilen kemik dokusu ortaya çıkar.”²³²

“Sonra nutfeyi asılıp tutunan bir şeye (alakaya) dönüştürdük, derken asılıp tutunan şeyi (çiğnenmiş gibi) bir ete (mudga) dönüştürdük, sonra (çiğnenmiş gibi olan etten kemikler yarattık ve kemiklere de (taze et gibi olan) bir et giydirdik.”²³³

---

²²⁶ Bucaille, s.301

²²⁷ Kur’an, Hac Suresi, Ayet 5

²²⁸ Kur’an, Mü’minun Suresi, Ayet 14

²²⁹ Kur’an, Mümin Suresi, Ayet 67

²³⁰ Kur’an, Mürselat Suresi, Ayet 37-38

²³¹ Bucaille, s.301

²³² Bucaille, s.303

²³³ Kur’an, Mü’minun Suresi, Ayet 14

“(Çiğnenmiş gibi olan) et, metindeki mudganın, (taze et gibi olan) et ise lahm kelimesinin tercümesidir. Bu ayırım, göz önüne serilmeye değer. Embriyon başlangıçta küçük bir kitledir ki, gelişmesinin belirli bir döneminde, çıplak gözle bakılacak olursa, çiğnenmiş et görünümünde olduğu tesbit edilir. Kemik sistemi, bu kitlenin içinde mezoderm denilen yerde gelişir. Şekillenen etlere kas giydirilir: işte lahm kelimesi, bu kaslar için anlaşılmalıdır.”²³⁴

“Kur'an-ı Kerimde, insanın ilk teşekkülünden doğumuna kadar geçen merhaleleri ifade eden ayetlerde geçen tabirleri dikkatle incelediğimiz zaman bugünkü tıp ilminin izah edip açıkladığı şeyleri, apaçık bir şekilde belirttiklerini görürüz. İnsan, aslı itibariyle çamurdan yani topraktan yaratılmış ve yine topraktan yaratılmaya devam etmektedir. Zira ceninin olduğu kadın ve erkek nutfesi gıda ameliyesinin bir sonucudur. Bu gıdaların aslı ise topraktır.”²³⁵

“Sonra onu (insanı), bir nutfe (bir damla meni) olarak sağlam ve sabit bir yere yerleştirdik.”²³⁶

Ayette söz konusu damlanın, sağlam ve sabit bir yere yerleştirildiğini bildirir ki, o yerin ana rahmi olduğu meydandadır. Burada dikkat edilmesi gereken bir husus vardır, o da “rahim” kelimesidir. Allah’ın en çok tekrarladığımız sıfatı olan ve “çok merhamet edici” anlamındaki rahim, değerli bir varlık olan insan minyatürüne kucak açıp, onu korumaktadır.²³⁷

Kur'an, embriyoloji ile ilgili bir konuya da temas etmiş ve şaşırtıcı bir biçimde şu hususu açıklamıştır:

“Sizi, analarınızın karnında üç kat karanlık içinde şekilden şekle değiştirerek yaratıyor.”²³⁸

---

²³⁴ Bucaille, s.303

²³⁵ Kırca, s.224

²³⁶ Ku'ran, Mü'minun Suresi, Ayet 13

²³⁷ Necla Koytak, Seyhan Büyükcoşkun, Ben, Bana Verilenim, İstanbul, Uçurtma Yay. 2002, s.121

²³⁸ Kur'an, Zümer Suresi, Ayet 6

“İnsanın anne karnında geçirdiği merhaleleri dile getiren bu ayet insan biyolojisi hakkında hiçbir şeyin bilinmediği 15 asır öncesi için değil bugün için bile mucize karakterini korumaktadır.”²³⁹

“Bu ayette, Kur'an'ın ilmi bir mucizesi vardır. Çünkü Kur'an, ana rahmini üç kat karanlık olarak tanımlamaktadır. Üç kat karanlıktan maksat, ceninin dışındaki dokuda bulunan üç çeşit zarıdır. Bu zarlar, amniyon, koriyon, ve rahim duvarı zarlarıdır. Bu zarlar çıplak gözle bakıldığı zaman anlaşılmamakta tek bir zarmış gibi görülmektedir. Bu üç tabakadan meydana gelen sağlam ve emniyetli muhafaza içindeki cenin rahat, emin bir şekilde gelişmesini sürdürmektedir.”²⁴⁰

“Diğer bir görüşe göre üç karanlık bölge embriyonun, yani döllenmiş yumurtanın, üç değişik mekanıdır.

- a- Fallop borusundaki karanlık bölge,
- b- Rahimde ilk seçilen, rahim epiteli içindeki karanlık bölge,
- c- Plasenta, teşekkülünden sonra amnios suyu denilen kesedeki karanlık bölge.

Ayet-i Kerime ile yaratılışın üç fazına gelince, (bir yaratılıştan diğerine kalbolma);

a- Fallop borusunda meydana gelen ilk yaratılış, anne babdan gelen genetik şifrelerin bütünleşmesi.

b- Rahimdeki ilk yerleşim sırasında yaratılışın ikinci fazı yürümektedir. Bu fazda döllenmiş yumurta ilk zor ve esrarengiz bölünmelerini yaparak embriyonun çatısını hazırlamaktadır.

---

²³⁹ Nurbaki, s.98

²⁴⁰ Kırcı, s.226

c- Amminos suyu içindeki embriyon fazı ise meydana gelecek canlının fotoğraf gibi yapı mimarisini işlemektedir.”²⁴¹

İnsanın yaratılışı ile ilgili olarak Peygamberimiz (sav), çocuğun anne karnında geçirdiği safhaları izah etmektedir. Hadis, çocuk anne karnında belli bir tekamül gösterdikten sonra, insan ruhu üfürüldüğünü göstermektedir. Bu safhanın da 120. günden sonra olduğunu belirtmektedir.²⁴² Çocuğun ana karnında hareket etmesi, bu hareketi annenin hissetmesi anı, ona insani ruhun üfürüldüğünü ifade etmektedir.

“Allah insanlara anne karnında şekil verirken, onları birbirinden farklı yaratmaktadır ve bunu eğitime esas ilke olarak almaktadır. Neden böyle farklı yarattığının gerekçesini de şu şekilde izah etmektedir: Zuhuf suresinin 32. ayetinde "Birbirlerini istihdam etmeleri için, kimini ötekine derecelerle üstün kıldık..." buyurulmaktadır. Demek ki, İlahi terbiye, dünya hayatının yürüyebilmesi için, insanların farklı mesleklere ayrılmasını zaruri görmüştür. İş bölümünde yerlerini almaları için de farklı kabiliyet ve yetenekte yaratılmalarını takdir etmiştir. Aksi halde, bütün insanlar dahi denilecek seviyede yaratılsalardı, bir diğerine boyun eğmez, biri diğerine iş gördüremezdi ve neticede dünya hayatı devam edemezdi. İlahi terbiye, insanların meydana getirecekleri toplumun yapısını dikkate alarak, önceden insanların farklı yaratılmasını ve onun o düzeyde eğitilmesini ön görmüştür. Bu esastan hareketle diyoruz ki, beşeri eğitim, insanın doğuştan getirdiği kabiliyetleri geliştirmekle işe başlamaktadır. İlahi terbiye ise, bu kabiliyetleri var etmekle işe başlamaktadır. Beşeri eğitim ferdi farkları tespit etmiştir ama, ilahi eğitim, onu bu tesbitten önce var etmiştir. İlahi terbiye, insana anne karnında şekil verirken, uzun vadeli bir takdirle, onun dünya hayatında takip edeceği çizgiyi de tayin etmiştir. Yani ilahi öğretim, ana karnında başlayarak, beşeri eğitimin hangi doğrultuda yürüyeceğine rehberlik etmektedir. İnsan dünyaya gelip, Allah'ı inkar edince, doğmadan önce kendisine öğretilen bilgiye ters bir harekette bulunmaktadır.”²⁴³

Her çocuk dünyaya geldiğinde gelişmek üzere büyük bir potansiyele sahiptir. Ancak bu durum her çocuğun bedeni ve ruhi yapısının aynı derecedeki özelliklerle

²⁴¹ Nurbaki, s.99

²⁴² Sahih-i Buhari, çev: Abdullah Feyzi Kocaer, Hüner Yay, 1. cilt, Nisan 2004, s. 463

donatıldığı anlamına gelmez. Bunun yanında ferd ne yalnız başına doğuştan gelen istidat, kabiliyet, ruhsal hazırlık, alaka, merak, duygusal ve zihinsel arayış gibi iç etkenlerin, ne de toplumdan gelen dış etkenlerin ürünüdür. Çocuğun gelişip hayatının şekillenmesi ve gerçekleşmesinde ruhsal güçlerin olduğu kadar dış etkenlerin de önemini inkar etmek mümkün değildir. Aslında hem iç etkenler hem de kültürel çevre birbirlerini tamamlayıcı nitelik taşımaktadır. Ancak doğuştan gelen iç etkenler, oluş halindeki çocuğa önceden farklı ölçülerde verildiğinden, dış etkenlerin onu etkileme derecesi kendilerini farklı şekilde hissettirecektir.²⁴⁴

---

²⁴³ Bayraklı, “Eğitimin Doğum Öncesi Boyutu”, s.170-171

²⁴⁴ Yavuz, Çocuk ve Din, s.58

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANNE KARNINDA EĞİTİM

Çocuk eğitiminden birinci derecede sorumlu olan anne-babanın, çocuğun eğitimi ile ilgili tedbirlerini daha nikah öncesinde, evlenmeye karar verirken başlatması gerektiğini ve bu tedbirlerin, gebelik öncesi tedbirler ve doğum öncesi tedbirler şeklinde devam edebileceğini belirtmiştik. Bu bölümde ise anne karnındaki bebeğin dışarıdan alınan uyarımlarla nasıl eğitileceği ve bu uyarımların doğum sonrasında nasıl etkileyeceği konusunda yapılan araştırmalar hakkında bilgi verilecektir.

I. ANNE KARNINDA EĞİTİM KONUSUNDA YAPILAN ÇALIŞMALARIN TARİHİ SEYRİ

Anne ve babaların en çok sorduğu sorulardan biri “çocuğumu eğitmeye ne zaman başlamalıyım?”dır.

Toplumlar yüzyıllardır bilinçli ya da bilinçsiz olarak anne karnındaki bebeğe eğitim vermişlerdir. Afrika kabileleri dansları, Japonlar Taikyo adlı çalgıları, Çinliler müzikleri ve diyetleriyle bebeklerini uygun uyarıcılar vererek eğitmişlerdir.

“İslam dünyası annenin karnını okşarken okuduğu Kuran ayetleriyle, kısmen bilinçli olarak, kısmen de geleneklere uyarak, bebeklerini rahimde ihtiyaçları olan eğitici uyarılardan mahrum bırakmamışlardır.” Böylece idraki kuvvetli, sakin tabiatlı çocukları olacağına inanmışlardır.²⁴⁵

Aristo M.Ö. 350 yılında anne karnındaki bebeğin bizim gibi düşünebildiğini, M.S. 400 yılında Sustura adlı Hintli cerrah anne karnındaki bebeğin 3. ayından itibaren uyarı alabildiğini söylemişlerdir. M.Ö. 500 yılında Konfiçyüs bebeğin sağlık, diyet ve müzikle yaşama hazırlanması gerektiğini savunmuştur.²⁴⁶

---

²⁴⁵ Yılmaz, s.10

²⁴⁶ “Anne Karnında Eğitimin Doğuşu”, “Gebelik ve Çocuk”, <http://web.netbul.com/kadin/detay.asp?ID=827> (Erişim: 21 Şubat 2003)

“1690’da İngiliz filozof John Locke “İnsan anlayışı üzerine bir kompozisyon” da anne karnındaki çocuğun düşünebildiğini öne sürdü. Locke göre bebeğin fikirleri rahmin dışından verilen uyarılardan etkilenebiliyordu.”

“1881’de William Preyer, “Çocuğun aklı” adlı kitabında beyinsel işlevlerin doğum öncesinde başladığı iddiasında bulundu.”

“1924’te Leipzig Üniversitesi pedogogu Albrecht Peiper, görsel olarak dışarıdan verilen bir uyarıya anne karnındaki çocuğun tepki verdiğini doğruladı.”

“Montreal McGill Üniversitesi’nde çalışmalarını sürdüren Psikolog David Spelt ve Psikolog Donald Hebb; doğum öncesinde çocuğun ortamının zenginleştirilmesinin, beyinde karar verme becerilerini arttıracak fizyolojik değişiklikler olacağını öne sürerek nörojenetik bir hipotezin taraftarı oldular.”

“Doğum öncesi psikolojisi 1971 yılında Viyana’da kurulan bir organizasyonla bilimsel bir disiplin olarak kabul gördü.”

“Bu çalışmalar 90’lı yıllarda da gelişerek devam etmiştir. Gittikçe daha fazla bilim adamı ve kuruluş bu konunun üstüne eğilmeye başladı. Yoğunluk kazanan çeşitli araştırmaların sonucu, ana rahmindeki bebeğin, duyarlılığı olan zeki bir varlık olduğunu ortaya koydu.”²⁴⁷

II. ANNE KARNINDA EĞİTİM KONUSUNDA YAPILAN ÇALIŞMALARDAN ÖRNEKLER

“Anne karnında kendilerine eğitim verilen çocukların, hem alışkanlıklarında hem de zeka malzemelerinde bu uyarımları almayan çocuklara göre büyük gelişmeler ortaya çıktığı gözlenmiştir.”²⁴⁸

Psikologlar, çocuğun zihinsel gelişiminin, hamileliğin 3. ve 6. ayları arasında başladığını, annenin heyecana bağlı ortamından ve çeşitli uğraşlarından çocuğun etkilendiğini belirtmektedirler.²⁴⁹

---

²⁴⁷ Yılmaz, s.18-21

²⁴⁸ Yılmaz, s.10

Çocuk hastalıkları uzmanı Şebnem Ersoy, anne karnındaki bebeğin bazı algılama yeteneklerinin oluştuğunu, bebeklerde ses algılama yeteneğinin anne rahminde geliştiğini belirtmektedir. Yapılan araştırmalar bebeklerin anne karnındayken dinlediği şeyleri, doğduktan sonra dinlediğinde hatırladığını göstermektedir. Hatta bu, bebeği sakinleştirmekte de kullanılabilir. Anne hamileyken klasik müzik dinlemişse, bebek ağladığında aynı müzik dinletildiğinde sakinleşiyor. Bazı bebekler babanın sesini de anne rahminde öğreniyor ve doğduklarında babayı tanıyorlar.²⁵⁰

“Kuzey Caroliana Üniversitesi Greensbara’da Anthony DeCasper ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilen bir deneyde, annelere doğum öncesinde “Şapkadaki Kedi” müzik parçası okutuldu. Doğum sonrasında çocuklara, Şapkadaki Kedi’nin de bulunduğu değişik müzikler çalan emzikler verildi. Birkaç denemeden sonra bebeklerin annelerinin sesiyle okunan Şapkadaki Kedi’yi çalan emzikleri tercih ettikleri görüldü. Ayrıca kendileri rahimdeyken kendilerine dinletilen müzik pasajlarını tanımlayıp tercih ettiler ve bu kayıtları çalıştıran emzikleri emdiler.”²⁵¹

Doğum öncesi müziğin doğum sonrasındaki hayata tesirlerini anlamak için bebeğin davranış geliştirme hızı ile, doğum öncesi öğrenmeyle irtibat kuran doğum sonrası hafıza ölçekleri kullanılır. Çocuğun doğum öncesi müzik dinlemesinin, gelişimi hızlandırdığı, hattâ bazı çocuklardaki belli gelişim bozukluklarını hafifletebildiği veya iyileştirme yoluna koyduğuna dair çalışmalar vardır. Değişik müzik çeşitlerinin 28-36 haftalık annelere dinletildiği bir çalışmada, kontrol grubuna nazaran anne karnında müzik dinleyen bebeklerin seslere dikkat, göz takibi, motor kontrol ve koordinasyon hareketlerinin gelişiminde dikkati çeken bir hızlanma gözlenmiştir.²⁵²

Ses, müzik ve doğum öncesi hafıza ile öğrenme arasında güçlü bir bağlantı olduğu bilimsel deneyler, doğum öncesi gözlemler ve klinik raporlarıyla belgelenmiş durumdadır.

---

²⁴⁹ “Eğitim Anne Karnında Başlıyor”, <http://www.genetikbilimi.com/genbilim/egitimannekarninda.htm> (Erişim: 21 Şubat 2003)

²⁵⁰ “Damak Tadı Anne Karnında Oluşuyor”, “Hayat”, 06/01/2001
<http://212.154.21.40/2000/01/06/hayat/hayatdevam.htm#7> (Erişim: 21 Şubat 2003)

²⁵¹ Yılmaz, s.38-39

²⁵² Selim Aydın, “Tedavi ve zihin Gelişiminde Müzik”, Mayıs 2000,
<http://www.sizinti.com.tr/konular/00/mayis/tedavi> (Erişim: 20 Mart 2003)

“Howard Gardner’in zeka çeşitleri konusundaki çalışmalarını değerlendiren Chamberlain ana rahmindeki bebekte müzikal bir zekanın olduğu ve bunun deneylerle ispatlandığını söylemiştir. Peter Hepper yaptığı araştırmalarda, pembe dizileri izleyen hamile kadınların bebeklerinde doğum sonrası bu müziğe karşı bir ilgi ve istek uyandırdığı ortaya çıkmıştır. Pembe dizi müziklerini duyan bebekler dikkat kesilmekte ve kalp atışları yavaşlamaktadır.” “Ayrıca yeni doğan bebekler, annelerinin doğum öncesinde söylediği bir şarkıyı doğum sonrasında söylediği yeni bir şarkıya tercih etmektedir.”²⁵³

Bebekler evrensel dilin eğitimine rahimde başlarlar. Bu gebeliğin 16. haftasında duyma özelliğinin gelişmesiyle mümkün olabilmektedir. Akustik spektografiyle yapılan yeni bir keşifte, 900 gramlık bir bebeğin ilk ağlayışının annesinin ses perdesini, ritm ve diğer konuşma özelliklerini içerdiği bulunmuştur. Ana rahmindeki bir bebek, gebeliğin 26. haftasında ana dilinin belli bazı özelliklerini kazanmıştır.

“Son çalışmalar rahimdeki çocuğun dili algılaması üzerine açıklık getirmiştir. Bebekler, doğum sonrasında annelerinin diliyle konuşan yetişkinleri, başka dilde konuşan yetişkinlerden daha fazla bir ilgiyle dinler.”²⁵⁴

Bilim adamları, damak tadının da anne karnında oluştuğunu açıkladılar. İnternet’teki medizin-forum sitesinde yer alan habere göre, Fransız bilim adamlarının yaptığı araştırmanın sonuçları "New Scientist" dergisinin son sayısında yayınlandı. Haberde, Fransa'nın Dijon kentindeki tat alma duyusuyla ilgili bir araştırma merkezinde görevli bilim adamlarının, keskin kokusu sebebiyle araştırmalarında anason kullandıkları belirtildi. Yeni doğan bebeklere anason koklatan bilim adamları, bebeklerin verdiği tepkileri not ettiler. Araştırma sonuçlarına göre, gebelikte anasonlu besinler yiyen annelerin bebekleri anason kokusundan rahatsız olmazken, diğer bebekler yüzlerini çevirmek istediler. Bilim adamları, bu verilerden yola çıkarak, insanların damak tadının, büyük oranda annelerinin beslenme alışkanlıklarından etkilendiğini ve buna göre oluştuğunu belirttiler.²⁵⁵

---

²⁵³ Yılmaz, s. 29-30

²⁵⁴ Yılmaz, s.34

²⁵⁵ “Damak Tadı Anne Karnında Oluşuyor”, “Hayat”, 06/01/2001
<http://212.154.21.40/2000/01/06/hayat/hayatdevam.htm#7> (Erişim: 21 Şubat 2003)

“Tat ve koklama çalışmalarından doğum öncesi öğrenme ve hatırlamaya dair beklenmedik bir sonuç ortaya çıkmıştır. Annenin yediklerini içeren bir çok kimyasal bileşim plasentadan geçerek bebeğe ulaşır. Bir kısmı burun mukozasındaki kılcallara gider. Anne karnındaki bebekler anne sütünün kokusunu burnuyla almadan önce dahi kendi annelerinin sütlerini bilip tercih ederler. Amniyotik sıvıyı derileriyle koklayıp annenin yediklerine yakınlık kazanırlar. Annenin yediklerinde ani ve büyük farklılıklar olduğu zaman bebek bunlara adapte olmakta zorluk çeker ve ani değişikliğe tepki gösterir.”²⁵⁶

Psikolog Halis Özerk, anne karnındaki bebeğin, koşullama yöntemiyle yabancı dile, çeşitli sanatsal etkinliklere, bazı bilimlere yatkınlığının artırılabilirdiğini, düzenli uyku alışkanlığının kazandırılabilirdiğini vurgulamaktadır. Örneğin, hamileliğin 2. döneminde sürekli yabancı dil konuşan, dinleyen annenin çocuğunun o dile kolayca hakim olabildiği; resime kendisini adayın annenin de çocuğunun resime karşı yetenek kazandığı saptanmıştır. Ayrıca matematik, fizik gibi bilimlerle ilgilenen annenin de çocuğunun bu bilimlere karşı başarılı olduğu görülmüştür. Özerk, doğumdan sonra çocuğun uyku düzeninin ise hamilelik döneminde gürültülü ortamda bulunan, sesli müzik dinleyen anne adaylarının çocuklarında daha iyi olduğunu, çocuğun gürültüden fazlaca etkilenmediğini söylemektedir. Bununla beraber, hamilelik döneminde anneye verilen bu eğitimin doğumdan sonra da desteklenmesi gerektiğini dile getirmektedir. Anne, doğumdan sonra da çocuğunun kazanmak istediği yeteneği devam ettirmelidir. Örneğin, yabancı dil konuşma ve dinlemelerinin devam etmesi gerekir. Bu arada, hamilelik döneminde klâsik müzik ya da Türk sanat müziği dinleyen bir anne adayını, doğum sonrası, çocuğunun uyumasını istediği saatte aynı müziği dinleyerek uyku saatini ayarlayabilir.²⁵⁷

“Dünya çapında, son on yılda, 60.000’i aşkın çocuk, doğum öncesi eğitime tabi tutulmuştur. Bunların doğduklarında gözlerinin açık olduğu, gülümsedikleri; rahatlamış göründükleri, elleri ve kolları açık, ağlamayan, sesleri ayırt edebilen, dikkat alanı geniş, ilk kesif puanları diğer bebeklerden çok daha iyi, gelişim devrelerini başarıyla geçen,

---

²⁵⁶ Yılmaz, s.40

²⁵⁷ “Eğitim Anne Karnında Başlıyor”, <http://www.genetikbilimi.com/genbilim/egitimannekarninda.htm> (Erişim: 21 Şubat 2003)

sanatsal ustalıkları, bedensel başarı düzeyleri yüksek ve etkileyici bir sosyaliteye sahip çocuklar oldukları görülmüştür.²⁵⁸

III. ANNE KARNINDAKİ BEBEKLE İLETİŞİM KURMAK

Anne ile bebek arasındaki ilişki doğumdan çok önce başlar. Anne karnındaki bebek, üzülen, sevinen, mutluluk ve sıkıntıları hisseden, sevdiği ve sevmediği tatlar, lezzetler olan bir bireydir. Bu nedenle bebek daha doğmadan onunla sağlam bir iletişim kurulmalıdır.²⁵⁹

Anne Karnındaki Bebekle İletişim Kurma Yolları:

Anne karnındaki bebekle iletişim kurmanın pek çok yolu bulunmaktadır. Yapılan araştırmalar bebeğin ana dilini anne rahminde öğrendiğini ortaya koymaktadır. Bebekler anne sesini çok çabuk algılıyorlar ve ardından da babayı algılamaya başlıyorlar. İşte bu nedenle bebeğin en baştan itibaren bir birey olduğunu kabul etmekte yarar vardır. Öyle ki hamilelik sırasında eşler arasında sürekli gerginlik yaşanması bebeği etkilemektedir. Bu açıdan tartışma sonrasında anne, karnına dönüp "Babanla yüksek sesle konuştuk ama bunun seninle ilgisi yok" demelidir. Yapılan araştırmalar bazı çocukların ana rahminde şahit oldukları konuşmaları büyüdükten sonra hatırladıklarını ortaya koymaktadır.

Bebekle etkin iletişim kurma konusundaki tavsiyeler de şöyle sıralanmaktadır:

1. aydan itibaren bebek kabul edilmeli ve anneliğe hazırlanılmalıdır. Bebeğin yok sayılamayacak bir canlı olduğu bilinmelidir. Anne 2. aydan sonra, karnındaki çocukla iletişim kurmaya başlamalı, onu okşayıp, ona dokunmalıdır. 4. ayla birlikte onunla konuşup, ona bir birey gibi davranmalı ve müzik dinletmelidir. 7. aydan itibaren bebek karna yapılan her teması hissetmektedir. Dolayısıyla çocukla fiziksel temas artırılmalıdır. Elbette sadece annenin değil babanın da bebekle iletişim kurması şarttır. Dokunarak, konuşarak bebeğe kendini tanıtmayı son derece faydalı olmaktadır.²⁶⁰

---

²⁵⁸ Yılmaz, s.58

²⁵⁹ "Anne Karnında Eğitim", "Gebelik ve Çocuk", <http://web.netbul.com/kadin/detay.asp?ID=827> (Erişim: 21 Şubat 2003)

²⁶⁰ Mügen İlnem, "Bebeğinizle İletişim Kurun", "Sağlık Haberleri", <http://www.saglikplatformu.com/saglikhaberleri/annekarnindadersane.htm> (Erişim: 21 Şubat 2003)

Doğum öncesi dönem bir oluşum evresi olması sebebiyle, çocuğun yaşamı ve geleceği açısından büyük önem taşır.

“Hamilelik boyunca annenin çevreyi algılayışı ve buna gösterdiği tepkiler, plasenta aracılığıyla çocuğa kimyasal olarak iletilir. Rahimdeki bebek, erken devrelerde annesinin duygusal tepkisini oluşturan detayların farkında olmasa da, bu duyguların fizyolojik sonuçlarının ve duyuların farkındadır.”²⁶¹

Buna bağlı olarak bebek anne karnında, doğum öncesi evrede dış uyarımlardan büyük ölçüde etkilendiğinden gebelik sırasında annenin psikolojik durumunun bebek üzerinde önemli etkisi bulunmaktadır.

Annedeki gerginlikler (stres, depresyon, kaygılar) anne kanının kimyasal yapısında oluşturduğu etkiler yoluyla anne karnındaki bebeğin sinirsel-salgısal ve diğer yapılarını etkiler. Bu nedenle araştırmalar, annenin içinde bulunduğu ortamın bebeği doğum öncesi dönemde etkilediğini göstermektedir.

Yapılan araştırmalarda gebelik sırasında kaygı ve zorlanma içinde olan annelerden doğan çocukların 2.5 yıl sonra gözlemlendiğinde, toplumsal ilişkilerde çekingen olduklarını, oyunlara katılma isteği göstermediklerini, tehlikeler karşısında diğer çocuklardan daha fazla kaygı gösterdiklerini ortaya koymaktadır.²⁶²

“Çocuk sağlığı ve gelişimi üzerine yapılan bir araştırmada istenmeyen bebeklerde, istenen bebeklere oranla doğum sonrası ölümlerin yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Yine aynı araştırmada, istenmeyen bebeklerde sosyo-duygusal gelişimin geciktiği, saldırganlık eğilimlerinin arttığı belirtilmektedir. Araştırmaya katılan tüm hamile kadınlara, ilk devirlerinden itibaren hamileliklerine karşı bakış açıları soruldu. Bu kadınlar ve bebekleri zaman içinde gözlemlendi. İstenmemenin kısa ve uzun vadeli sonuçları değerlendirildi. Hamileliğini istemeyen kadınlarda, hamileliğin 28. gününde, istekli kadınlara göre daha fazla düşük vakası görüldü. Araştırmadan çıkan sonuçlara göre, rahimdeki bebek annenin kendisini isteyip istememesinden haberdar olmakta,

---

²⁶¹ Yılmaz, s.101-102

²⁶² “Annenin Karnındaki Bebeğe Etkileri”, “İslami Hayat”, 06/20/2002, <http://www.islamihayat.com/default.asp?inc=bebek> (Erişim: 21 Şubat 2006)

hayata olan bağılılığı, farkında olduğu bu duygulara paralel bir gelişme göstermektedir.”²⁶³

Gebelik sırasında annenin, sevinç ve korkular arasında gidip gelmesi normaldir. Bebeğinin geleceğini kaygıyla düşünmesi de doğaldır. Gerilim ve rahatlama, sevinç ve üzüntü arasındaki sağlıklı değişim bebeği gerçek hayata hazırlar. Ancak en sonunda ahengin yeniden sağlanması şarttır. Annenin bebeğiyle ilgilenmesi onu rahatlatır. Düşüncelerini ve duygularını ona yoğunlaştırıp, onu hayal ederek karnını sevgi dolu bir şekilde okşaması, onunla konuşup birkaç basit melodiyi mırıldanması, ona hikaye anlatması, kaygılarını onunla paylaşması, sözlerin anlamını, iç salgılar tarafından amniyotik sıvıya ulaştırılacaktır. Anne karnındaki bebek bu sayede kendisiyle ilgilenildiğini, kendisinin kabul edildiğini, bir insan olarak görüldüğünü algılayacaktır. Anne adayı bebeğiyle kurduğu bu iletişime devam ettikçe rahatladığını ve kendisini iyi hissettiğini görecektir.²⁶⁴

Anne karnında bebekle iletişim kurma konusunda öne çıkan bir husus da bebeğin cinsiyetine karşı anne babanın takındığı tavidir.

“İnsanlar, eski çağlardan beri doğacak çocuğun cinsiyetini, daha doğmadan önce bilmek ve öğrenmek istemişlerdir. Her anne-baba, doğacak çocuklarının kız mı, yoksa erkek mi olacağını büyük bir merakla beklemiş, arzu etmedikleri bir neticeye ulaşıncaya üzölmüşler, arzularına nail olunca da sevinmişlerdir.”²⁶⁵

Kur'an'ın beyanına göre cahiliye dönemi araplarından birine bir kızı olduğu müjdelendiği zaman içi gamla dolarak yüzü simsiyah kesilir, kendine verilen kötü müjde yüzünden, halktan gizlenmeye çalışır, onu utana utana ya elinde tutmaya çalışır yahut da toprağa diri diri gömerdi.²⁶⁶

Eski çağlardan beri, çocuğun cinsiyetinin tayininde anne-babanın kısmen rolü olduğuna inanılmıştır. Pek çok sebep ileri sürölmüştür.²⁶⁷

---

²⁶³ Yılmaz, s. 104-105

²⁶⁴ Yılmaz, s. 120

²⁶⁵ Kırca, s.227

²⁶⁶ Kur'an, Nahl Suresi, Ayet 58-59

²⁶⁷ Cemal Zeki Önal, Evlilik ve Mahremiyetleri, İstanbul, 1972, s.743

Kur'anda bu konuda: “Göklerin ve yerin mülkü (hükümrânlığı) Allah'ındır. O, dilediğini yaratır. Dilediğine kız çocukları, dilediğine erkek çocukları verir. Yahut o çocukları erkekler, dişiler olmak üzere çift verir, dilediği kimseyi de kısır yapar. Şüphesiz O, her şeyi hakkıyla bilendir, hakkıyla gücü yetendir.”²⁶⁸

Başka bir ayette: “Derken Allah onu yaratıp güzelce şekillendirdi. Nihayet ondan da erkek ve dişi iki eşi var etti.”²⁶⁹ buyurulmaktadır.

“Bu ayetler, çocuğun cinsiyetinin tayininde anne babanın rolü bulunmadığını açıkça ortaya koymaktadır. Cinsiyet seçiminde mutlak bir sır bulunmaktadır. Kainatta nüfus açısından bir dengesizliğin bulunmayışı bunun en büyük delilidir.”²⁷⁰

Gebelik döneminde, çocuğun cinsiyeti konusunda beklentiler bazen önemli sorunlara yol açabilmektedir. Özellikle erkek çocuk isteyen babanın kızı olması durumunda yaşadığı olumsuz durum ve bu durumu anneye yansıtması, annenin ve dolayısıyla bebeğin duygu ve davranışlarını etkileyebilmektedir.²⁷¹ Bu sebeple anne ve baba cinsiyet belirlemede kendi müdahalelerinin olmadığı bilincine sahip olmalı ve ilahi takdire rıza göstermelidirler.

Anne Karnındaki Bebekle İletişim Kurmada Müziğin Etkisi:

Anne karnında bebekle iletişim kurma konusunda müziğin etkisi, yapılan araştırmalar neticesinde ortaya konmuştur.

Müzik, varoluşun temel olgularından birisidir. İnsan kendisini anlatabilmek, istek ve şikayetlerini iletebilmek ve ruhi ihtiyaçlarını giderebilmek için sese ihtiyaç duyar. Bazı seslerden hoşlanır, bazılarında da nefret eder. Sesin belli bir ritim ve tondaki ahenkli ifadesi olan müzik, insanların duymak istedikleri seslerden oluşur. Duymak istenilen her ses müzik olarak ele alınabilir; ancak, her ses insan ruhunda olumlu etkiler bırakmaz. Bazı müzik parçaları insan ruhunu tazib ederek, mutsuz ettiği gibi, bazı müzik eserleri de insanı mutlu ederek hayatta başarılı olmasına yardımcı olur.

²⁶⁸ Kur'an, Şura Suresi, Ayet 49-50

²⁶⁹ Kur'an, Kıyame Suresi, Ayet 38-39

²⁷⁰ Kırca, s.230

²⁷¹ Taşçı, s. 56

Çocukların müzikle ilişkisi bu bağlamda ele alınabilir. Eflatun'un "Müzik, terbiyenin esaslı vasıtasıdır. Müzik bir eğlence aracı değil, güzellik, iyilik ve eğitim aracıdır." sözü müziğin eğitimdeki yerini belirlemek açısından önemlidir. Çocuk, henüz anne karnındayken, seslerden etkilenmeye başlar. Hatta bu zaman diliminde duyduğu sesler onun kişiliğinin oluşmasında, yaşam tarzının belirlenmesinde önemli bir yer işgal eder. Güzel sanatların bu müstesna dalı, yerinde kullanıldığında, insanın/çocuğun ve toplumların, yaşantılarına anlam katar ve mutluluklarına imkan hazırlar.²⁷²

Bebeklerin çeşitli müzikleri hissetme ve cevap vermede hususî bir kabiliyeti olduğu çok eskilerden beri bilinmektedir. İnsanın hayata gözlerini açtığı ilk yıllardaki müziğe olan bu meyli, sinir sisteminin ve beynin, müziği algılama, işleme ve hatırlama yaşının kaç olduğu sorusunu gündeme getirmiştir. Son yıllarda giderek artan araştırmalar ışığında, hamileliğin son üç aylık döneminde, anne rahminin bir konser salonu şeklinde fonksiyon görerek, belli bir ritim hâlindeki musikinin, biyolojik gelişime önemli katkılarda bulunduğu tespit edilmiştir.²⁷³

İnsan beynindeki bir nokta, seslerle ilgilidir. İnsanın sese karşı duyarlılığını ve sesin niteliğine karşı yargısını bu merkez belirler. Çocuklar bu merkez ve çeşitli duygularının etkisiyle, sese karşı duyarlı olmaya daha anne karnında iken başlarlar. Nitekim eğitimcilerin çocuğun eğitimini annenin hamilelik dönemine kadar götürmelerinin altında bu gerçek yatar. Anne karnındaki bir çocuk, dış dünyadaki olaylara ve durumlara karşı duyarsız değildir. Annenin sesi daha hamilelik yıllarında çocuğun dikkatini çekecektir. Bu sesin rahatlığı veya gerginliği, yumuşaklığı veya tizliği, çocuğun kişiliğinin oluşmasında önemli bir paya sahiptir. Bu sesler, çocuğun hayata bakışını, arkadaşlık ilişkilerini, yaşamayı, insanları ve kainatı sevmesini ya da sevmemesini belirler.²⁷⁴

Çocukların zihnî kabiliyetlerinin konuşmayı öğreninceye kadar pek gelişmediği zannediliyordu. Halbuki bebeğin his dünyası oldukça aktif durumdadır.

---

²⁷² Cinuçen Tanrıkorur, Biraz da Müzik, Zaman Kitap, İstanbul, 2001, s. 44.

²⁷³ Selim Aydın, "Tedavi ve zihin Gelişiminde Müzik", Mayıs 2000, <http://www.sizinti.com.tr/konular/00/mayis/tedavi> (Erişim: 20 Mart 2003)

²⁷⁴ Sabahaddin Yaşar, "Çocuk ve Müzik", <http://www.beethovenlives.net/index.asp?ID=192>, (Erişim:20Mart 2006)

Bebeğin beyni, âdeta çevredeki seslerin ritmini ve motifini çözmeye çalışan bir dedektif gibidir. Bebek daha doğumundan önce, âdeta bir müzik âleti gibi çalışır ve çevredeki sesleri hem kayıt, hem de analiz eder. Bugün biliniyor ki, çocuklar melodik ritimleri algılama ve hatırlama, bir bestedeki yükselen ve alçalan ses tonlarını fark etme, ve tempo değişikliklerini algılama hususunda muazzam bir kabiliyete sahiptirler.

Cenin hamilelikten kaç hafta sonra ilk sesleri işitmeye başlar? Dış dünyadan gelen müzik sesleri, ceninin kulaklarına ulaşır mı? Sese ve müziğe anne rahminde bebek tarafından verilen cevaplar nelerdir? Anne rahminin müzikal seslerle uyarılmasının doğum sonrası tesirleri nelerdir? Bu sorulara kısa cevaplar verilecek olursa, beynin işitme sistemi, hamileliğin 26. haftasından itibaren fonksiyon görmeye başlar. Dışarıdan gelen sesler, rahimdeki fetusun kulağına gelemmez. Çünkü fetusun etrafını saran koruyucu sıvı ve örtüler dışarıdan gelen sesleri bozar. Buna rağmen Beethoven'ın beşinci senfonisinin, belirgin şekilde tanımlanabilir bir ses imajı olarak rahme ulaştığı gösterilmiştir. Cenin dış dünyadan kulağına gelen seslere, vücut hareketleri ve kalp atım hızında meydana gelen değişikliklerle cevap vermektedir. Çoğu sesler, embriyonun kalp atımında kısa süreli yavaşlamalara yol açar. Çok gürültülü sesler ise, kalp atımını hızlandırır. Sesler ceninde hareket ortaya çıkarmasının yanında, doğum öncesi öğrenmeye de sebep olur. En temel öğrenme şekli alışkanlık kazanma ve ortama uyum sağlamadır. Can sıkıcı olan veya sürekli tekrarlayan seslere dikkatini vermemeyi öğrenme, buna bir örnektir. Yeni ve farklı musiki ritmi gelirse, bebekler ona cevap vererek, değişikliği fark ettiğini gösterirler. Hamileliğin son döneminde cenin, annenin karın bölgesine sürekli yapılan uyarılara alışmıştır. Ancak uyarı şekli değişirse buna cevap verir. Embriyon, nazikçe yapılan titreşimlere cevap vermezken, gürültülü bir ses gönderildiğinde hemen hareket ederek cevap verir. Belli bir süre, gürültülü sesler ile nazik titreşimler birlikte arka arkaya verilirse, birkaç tekrardan sonra cenin, buna cevap vermemektedir. Bütün bunlar ceninin, doğum öncesinde çevresinden bilgi alabildiğini ve bazı olayları hatırlayabildiğini gösterir.²⁷⁵

Rahim içi ses ortamı çocuk bekleyen anne ve babanın buldukları ortamda artık üçüncü bir dinleyicinin de olduğunu ortaya koymaktadır. Dr. Cevat Babuna bu

---

²⁷⁵ Selim Aydın, “Tedavi ve zihin Gelişiminde Müzik”, Mayıs 2000, <http://www.sizinti.com.tr/konular/00/mayis/tedavi> (Erişim: 20 Mart 2003)

konuda anneleri uyarıyor. “Bir ortamda konuşulurken, sesler üretilirken doğmamış bebeğin varlığı da dikkate alınmalıdır. Bu özellikle günümüze has bazı gürültülü ortamlar için de önem arz eder. Televizyonların, müzik setlerinin, gürültü üreten düğün salonlarının, konserlerin, iki insanın konuşmasına dahi engel olacak ahenksiz seslerin üretildiği bir zamandayız. Çocuğunu seven ve gelişimini önemseyen annelerin böyle ortamlardan uzak kalmaları gerekir.”²⁷⁶

Prof. Dr. Ömer Üre; bu konuda, müziğin insan üzerindeki etkilerinin anne karnındaki döneme kadar uzandığını belirtmiştir. Bebeklerde ritim duygusunun gelişmesi ile başlayan müzik olgusunun çok önemli olduğunu ifade eden Üre, sağlıklı bir bebeğin bütün canlılarda olduğu gibi ritim duygusuna sahip olması gerektiğini vurguladı. Anne karnındaki bebekte bu duygunun annenin kalp atışlarını duymasıyla başladığını anlatan Üre, bebeklerin ritme karşı olan sevgilerinin mutlu olmaları ile yakından ilişkisinin bulunduğunu kaydetti. Bebeklerin vals ve klasik müzik gibi ritme sahip soft müziklerden hoşlandığını ve gebeliği sırasında bu tür müzikleri dinleyen annelerin çocuklarının ruhsal ve sosyal gelişimlerini daha kolay tamamlayarak, sorunsuz bir kişiliğe sahip olabildiklerine dikkati çeken Üre, şöyle konuştu: “Yalnız bu müziğin dozunun çok iyi ayarlanması gerekiyor. Gebelikte, gerginliğin azaltılması ve bebek sağlığı açısından bu tür müziklerin dinlenmesi yararlı olabilir. Bu dönemde annenin klasik müzik ya da vals dinleyerek rahatlaması bebeğin gelecekte daha mutlu ve uyumlu olması üzerinde olumlu etki yaratıyor. Annenin hamileliğinde stres ve depresyon yaşaması da bebeği doğrudan etkileyerek, onun gelecekte karamsar, sıkıntılı ve güvensiz olmasına neden olabiliyor.”

Bebeğin annenin söylediği ninniye verdiği tepkinin de müziğe karşı olan duyarlılığın ne kadar erken başladığının bir göstergesi olduğunun altını çizen Üre, bu dönemlerde müzikle iç içe olan çocukların bu konudaki yeteneklerini daha rahat geliştirebildiğini de vurguladı.²⁷⁷

---

²⁷⁶ Yılmaz, s. 27

²⁷⁷ Ömer Üre, “Bebeğinize vals dinletin”, Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı, http://www.aneyiz.biz/haber/hb_haberdy.php?hid=461, (Erişim:20 Mart 2006)

“Annenin sesi daima başroldedir ve diğer seslerden çok farklıdır. Cenin, annesine özel bir ilgi gösterir; çünkü bu ses farklı bir şekilde hem dışarıdan hem içeriden gelmektedir. Çocuğun ilk duygusal bağlarını ve iletişimini bu sesler kurar. Bazı araştırmacılar, yeni doğan çocukların rahim içinde dinledikleri seslere doğduktan sonra maruz kaldıklarında oldukça sakinleştiklerini ve kendilerini kontrol edebildikleri keşfetmişlerdir. Bunlardan biri su sesidir. Su sesi, muhtemelen hayatının başladığı o sıvı dolu dünyayı hatırlattığı için çocuk üzerinde sakinleştirici bir etki yapmaktadır.”

“Doğum öncesi sesler, doğum öncesi hayatın önemli bir bileşkesidir; çünkü daha sonra öğrenilecek bilgilerin ve davranışların temelini oluşturur. Doğum öncesi dinleme, tüm duylardan belki de en fazla gelişenidir.”²⁷⁸

Duyumları gelişen bebek çevresiyle sürekli diyalog halindedir. Mesaj alır ve vücut diliyle mesaja cevap verir. Dinlediği müzikten zevk aldığını sakinleşerek, rahatsız olduğunu hırçınlaşarak belli eder. Kuvvetli ışığa, gürültüye, basınca ve acıya karşı vücudunu hızla hareket ettirerek karşı koymaya çalışır. Hafif veya sert tekmelerle rahatsız olduğunu anneye haber verir.

“Bebeklerin ana rahminde iç ve dış uyaranlara karşı vücut diliyle tepki verdiği ilim adamlarınca artık bilinen ve kabul edilen bir gerçektir. Rahimdeki bebek iç ve dış çevreden yoğun pozitif uyarımlar aldığı takdirde doğumdan sonra dil gelişiminde bu tecrübelerinden faydalanmakta; sözcükleri, cümleleri ve sembolleri daha hızlı öğrenmektedir.”²⁷⁹

Bebek için müziğin faydaları şu şekilde sıralanabilir:

1- Zihinsel gelişime etkisi: Yapılan araştırmalar, özellikle ilk yıllarda çocuk beyninin gelişiminde müziğin çok önemli bir etken olduğunu ortaya koymuştur.

2- Duygusal gelişime etkisi: Anne karnından itibaren müzik dinleyen bebekler hırçın hareketler yerine daha uyumlu davranış sergilerler. Huzurlu büyüyen bebek için bu, ilerleyen yıllarda büyük bir avantajdır.

---

²⁷⁸ Yılmaz, s.27-28

²⁷⁹ Yılmaz, s.32

3- Fiziksel gelişime etkisi: Müzik dinleyen bebekler bazı şarkılarda hareketlenirler. Büyüdükçe bu hareketlilik el çırpmaya, oynamaya, dans etmeye dönüşür. Dolayısıyla bu hareketlilik bebeğin küçük kas, büyük kas gelişimini sağlar.

4- Sosyal gelişime etkisi: Müzik dinleyen bebekler, melodi, armoni, ritim gibi müziğin en önemli unsurlarını öğrenirler. Bu da ilerleyen yaşlarda onlara mükemmel bir avantaj sağlar.

5- Müziğin matematik zekası gelişimine etkisi vardır.

6- Müziğin kulak ve dil gelişimine etkisi vardır.

7- Zihinsel gelişimin % 85' i 8 yaşına kadar, beyin gelişiminin % 80' i 3 yaşına kadar tamamlanır. İlk aylar zeka gelişimini ve beyin gelişimini beslenmeden sonra en olumlu etkileyen ilk faktör müziktir.

8- ABD'li Bilim Adamları, prematüre doğan bebekler üzerinde inceleme yaparak Klasik Müziğin iştahı açtığı belirleniler. Amerikalı Doktorlar, Klasik Müzik dinleyen bebeklerin daha çabuk büyüdüğünü ve yaşamlarının ilk stresinden daha hızlı arındığını kaydettiler. Klasik Müzik çalındığında bebeklerin kalp atışları düzene girerken, nefes alıp vermeleri kolaylaşır.²⁸⁰

Anne Karnındaki Bebeğe İletişim Kurmada Kitap Okumanın Etkisi:

Anne karnında bebeğe iletişim kurmada kitap okumanın faydalı olacağına dair araştırmalar yapılmıştır.

Kitap okumanın, çocuğun ruhî ve zihnî gelişmesine olumlu tesirleri saymakla bitmez. Kitap okuma ile yükselecek zihnî gelişme, anne karnında başlar. Anne karnındaki bebek 6. veya 7. aydan itibaren dış dünyayı işitebilir. Bu dönemden itibaren kitabın zihnî gelişmeye katkılarını başlatmalıyız. Anne karnındaki bebeğe, huzur veren şeyler okunarak onun bu konudaki kabiliyetlerinin inkîşaf etmesi sağlanabilir.²⁸¹

²⁸⁰ Bebek Müziğinin Faydaları, <http://www.onmusicstore.com/muzik.php>, (Erişim:20 Mart 2006)

²⁸¹ Hasan Aydın, "Okuma Alışkanlığı ve Çocuk Eğitimi", <http://www.sizinti.com.tr/konu.sizinti?SIN=4469c6eaa7&k=487&1365735982>

Daha Zeki Bir Çocuğa Nasıl Sahip Olunur? kitabının yazarı Suzan Ludington-Hoe, annelerin hamilelik boyunca çocuklarına kitap okumalarının, beyinde hacmen bir gelişme sağlayacağı görüşünü savundu.

1984 yılında Kaliforniya'da Dr. Ren van de Carr , hamile kadının karnına yapılan dokunma uyarılarını kelimelerle eşleştirerek bir uyarım metodolojisi geliştirdi.

1990'larda yapılan çalışmalarda, anne rahmindeki bebek, "duyarlılığı olan zeki bir varlık" olarak nitelendirilmeye başlandı.

Kuzey Carolina Üniversitesi'nden Anthony de Casper tarafından yapılan deneyde, anneler, karınlarındaki bebeklere belli hikayeler okudu. Doğum sonrasında da yinelenen hikayeleri, bebekler tepki vererek seçtiler.

Fransız anneler, 33-37. haftalarda bebeklerine belli şiirler okudu ve her gün tekrarlardı. Bu şiirleri öğrendikleri, bebeklerin kalp atışlarındaki farklılıklardan ortaya çıktı.²⁸²

Konuya ilişkin yapılan bütün bu araştırmalara göre; bebeğin doğmadan önce annesinin yüksek sesle okuduğu metinleri, doğduktan üç gün sonra tekrar okunduğunda tanıdığı gözlenmiştir.²⁸³ Buradan hareketle anne karnında okuma eğitimine başlanılmalıdır. Anneler kolay metinler seçerek bunları yüksek sesle ve kelimelerini tek tek seslendirerek okuyabilirler. Bebeğin rahat duyabilmesi için verilecek seslerin çok karmaşık ve hızlı tempolu olmamasına dikkat edilmelidir.²⁸⁴

Kitap okuyan ve kitap okunan çocukların düşünceleri, diğer çocuklara göre daha zengindir. Düşünme, bilgi ile birlikte geliştiğinden çocuk bildiği kadar düşünebilir. Bilginin desteklemediği düşünceler sığ kalmaktadır. Okuma, çocuğun kelime hazinesini artırmakta ve iletişim kabiliyetlerine müspet katkılarda bulunmaktadır. Kendisine kitap

---

²⁸² “Doğmadan Eğitin”, 02/01/2002,

<http://www.ozgurpolitika.org/2002/02/01hab13.html-11k> (Erişim: 21 Şubat 2003)

²⁸³ “Bütün bebekler dahidir”, Sayı: 162, Bölüm: Çocuğum, <http://ailem.zaman.com.tr/?bl=5&hn=4186>, (Erişim:20 Mart 2006)

²⁸⁴ “Doğum öncesi anne karnında sesleri duyar”, Sayı: 162 Bölüm: Çocuğum <http://ailem.zaman.com.tr/?bl=5&hn=4182>, (Erişim:20 Mart 2006)

okunan çocukların dil gelişmesi sağlıklı olmaktadır. Kitap okuyan çocukların iletişim kapasiteleri artar.²⁸⁵

Anne karnındaki bebeğe müzik dinletmenin veya kitap okumanın, bebeğin eğitimi ve gelişimi açısından meydana getirmiş olduğu faydalar, yapılan araştırmalarla ortaya konulmaya çalışılmıştır. Biz bu çalışmaları anne karnındaki bebeğin manevi yönünü geliştirme açısından değerlendirdiğimizde şu neticeye varabiliriz. İnsanın ilk manevi eğitiminin anne karnında “elest bezmi” ile Allah tarafından yapıldığını belirtmiştik. İşte anne karnında başlayan manevi eğitim, anne karnındaki çocuğa Kur’an-ı Kerim dinleterek veya okuyarak devam ettirilebilir. Bu şekilde annede meydana gelecek olan manevi rahatlama çocuğa sirayet edecek ve bebeğin manevi tekamülünü sağlayacaktır. Aynı zamanda çocuğun din eğitiminin temelleri de böylece sağlam atılmış olacaktır.

Anne Karnındaki Bebekle İletişim Kurmada Sevginin Yeri:

Anne karnındaki bebekle iletişim kurmada, yukarıda sayılan bütün hususların uygulanmasında “olmazsa olmaz”lar listesinin başında sevgi yer alır. “Son araştırmalar, çocuğun sevgiyi daha ana rahminde iken hissetmeye başladığını, bebeklerin anne karnında iken duygusal hafızalarının çalıştığını, annesi tarafından istenen ve sevilen çocukların daha sağlıklı geliştiğini ve büyüdüğünü göstermektedir. Ayrıca doğum sonrası annenin bebeğe dokunması ve yakın olmasının da çok önemli olduğu anlaşılmıştır.”²⁸⁶

Anne babaların en sık sordukları sorulardan bir tanesi de yeni doğacak bebeğin kendi hayatlarını nasıl etkileyeceğidir. Anne babalar yeni doğacak çocuklarına karşı sevgi dolu beklentiler içerisinde olmalıdırlar. Yeni bebek, onlara anne veya baba olma duygusunu hissettirecek ve anne babalar bu durumdan büyük bir keyif alacaklardır. Yeni doğacak bebeğin en büyük ihtiyacı sevgi dolu bir aile ortamıdır. Bu sevgi dolu ortam, doğacak bebeğe daha anne karnında iken hissettirilmelidir. Çocuğun dış ortam

---

²⁸⁵ “Çocuk Niçin Kitap Okumalı?” <http://www.konya.gov.tr/byek/MAKALELER/cocuk.htm>, (Erişim:20 Mart 2006)

²⁸⁶ Nevzat Tarhan, Kadın Psikolojisi, 21.baskı, İstanbul, Nesil yay. 2005 s. 84

yani dünya ile ilk etkileşimi anne karnında başlar. Bu dönemdeki ruh hali ve sevgi bebeği etkiler.²⁸⁷

Annenin bebek sahibi olmayı arzulaması, isteyerek gebe kalması, fetusun (cenin) ilk hareketlerini hissettiği zaman sevinç duyması, karnını okşayarak bu sevincini belli etmesi gibi sevgi tezahürleri ana rahmindeki bebek tarafından daha ilk aylardan itibaren algılanmakta ve ruh sağlığının temellerini oluşturmaktadır.²⁸⁸

“Bilimsel araştırmalar, anne sevgisinin yeterince alınamaması durumunda beyinde işlevsizlik ve depresyona yatkınlığın geliştiğini, bunların da sosyal olarak yabancılaşılmaya, şiddete ve madde bağımlılığına sebep olan hasara yol açtığını göstermiştir.”²⁸⁹

Türkiye'deki kadınların büyük bir çoğunluğu evliliği devam ettirmek, akrabalarının baskısından kurtulmak, eşlerin anne-babalarının torun beklentisini karşılamak için evliliğe bile hazır olmadan çocuk doğurmaktadır. Devlet İstatistik Enstitüsü verilerine göre ülkemizde her 10 doğumdan 3'ü planlanmamış ya da istenmemiş doğumlardır. Bu durum, bebeklerin istenmediklerini bilerek dünyaya gelmelerine ve bu hissi ömür boyu taşıyarak özgüveni düşük, başarıya şüpheyile bakan bireylere dönüşmelerine yol açmaktadır. Daha annesinin karnındayken doğru metotlarla eğitim almış bebeklerin, diğer bebelere göre 6 ay önde geliştiği klinik yöntemlerle saptanmıştır.²⁹⁰

“Doğum öncesi ve doğum sonrası bebek davranışları üzerinde gerçekleştirilen araştırmalar, tüm bebeklerin çevrelerinden haberdar olduklarını, acıyı hissedebildiklerini, deneyimlerinden düzenli olarak bir şeyler öğrendiklerini göstermiştir.”²⁹¹

---

²⁸⁷ “Doğacak bir bebek”

<http://www.hastarehberi.com/kadinhast/kadin7/bebekyapmadanoncebunlariokuyun1.htm>, (Erişim:20 Mart 2006)

²⁸⁸ Ali Çankırılı, “Ölçülü Sevgi”, “Zafer Dergisi”, <http://www.zaferdergisi.com/makale.asp?makale=239> (Erişim: 21 Şubat 2006)

²⁸⁹ Yılmaz, s.105-106

²⁹⁰ “Anne Karnında Eğitim”, “Gebelik ve Çocuk”, <http://web.netbul.com/kadin/detay.asp?ID=827>, (Erişim: 21 Şubat 2003)

²⁹¹ Yılmaz, s. 112-113

“Anne babanın çocuğa doğum öncesindeki müdahalesi, çocuğun doğduktan sonraki gelişimini de etkiler. Kendine güvenen bir insanın, kendine gerçek anlamda güvenmesinin sebebi, fark edildiğinden bu yana sevildiğini bilmesidir. İyimserlik, kendine güven ve içtenlik bu hissin doğal sonuçlarıdır ve rahimde sıcak ve zenginleştirilmiş bir ortam sağlanıldığında kolayca gerçekleştirilebilir. Doğmamış çocukla iletişim, öğrenmek ve gelişmek için her çocuğun ihtiyacı olan desteği veren bir ortam sağlar.”²⁹²

“Sonuç olarak bebeklerin daha ana rahmindeyken dış çevreyi duyduklarını ve dış çevreyle iletişim kurduklarını biliyoruz. Bu bilgi ana rahmindeki bebeğin, daha doğmadan bilinçli bir varlık, özel bir insan olduğunu kabul etmemizi ve buna uygun davranışlar geliştirmemizi sağlıyor. Onların bizimle olan ilişkileri bize tümüyle bağımlılık, bizi tamamıyla sevmeye ve bize güvenme üzerine kurulduğu için, bizim de tüm bu duygulara nezaketle ve sevgiyle cevap vermemiz gerekiyor.”²⁹³

IV. ANNE KARNINDAKİ BEBEKTE UYARIM - ZEKA İLİŞKİSİ

“Anne ve babalar doğum öncesi eğitimle çocuklarının sadece karakterlerini değil, aynı zamanda zekalarını da büyük ölçüde etkileyebilir. Doğum öncesi uyarımlar üzerine yapılan son araştırmalar, rahimde zenginleştirilmiş uyarım alan bebeklerin, doğum öncesi uyarım almayan bebeklere göre zekalarının daha çok geliştiğini göstermiştir.

Ebeveynlerin seçebileceği birkaç doğum öncesi uyarım metodu vardır. Bunlar anne karnındaki bebekle basitçe konuşmaktan, özel olarak geliştirilmiş sistemleri kullanmaya kadar uzanır. Şimdiye kadar çok başarılı olduğu kanıtlanan belli bir metot yoktur. Önemli olan bebeğe uyarım göndermek için hangi metodun seçildiği değil, düzenli olarak olumlu uyarımlar göndermektir.

Bazı araştırmacılar zil sesinin, yumuşak ve melodik seslerin, insan sesinin, özellikle anne sesinin ve titreşimlerinin bebeğe hoş geldiğini göstermiştir. Dr. Cevat Babuna bebeğin sese karşı ilgisini şöyle dile getiriyor: “Bebeğin hoşlandığı ve

---

²⁹² Yılmaz, s. 119

²⁹³ Yılmaz, s. 115

hoşlanmadığı ses türleri vardır. Her zaman yumuşak ritimli, yüksek sesli olmayan ve anneyi de rahatlatan uyarımların tercih edilmesinde fayda vardır. Bir saatin basit denecek tik takları dahi bebeğin hoşuna giderken sert ve gürültülü sesleri sevmez. Gebelik esnasında annenin her fırsatta çocuğuyla konuşması, onunla irtibat kurması, ona kitap okuması, müzik dinletmesi çok faydalı sonuçlar vermektedir.”

“Araştırmalar göstermiştir ki, bebek bu uyarımları ve anlamlarını, ancak organize bir şekilde sunulursa ilişkilendirilebilir. Rastgele ve düzensiz verilen müzik bilgilerini kısa zamanda unuttur veya göz ardı eder. Uyarımlar anlamlı bir örnek içinde verilirse, uyarı bilgileri bebeğin beyinde daha iyi organize olur ve benzer durumlarda kolayca kullanılabilir.

Çalışmalar çocuk beyninin doğum öncesinde geliştirilebileceğini göstermiştir. Bilindiği gibi, insan beyni nöronlardan oluşmaktadır. Bu hücreler aktif hale geldikleri zaman aralarında bağlantılar kurarlar. Beynin her uyarılışında yeni nöron bağlantıları oluşur. Daha fazla bağlantıyla, daha fazla nöron entegre olur ve bu da zekayı, sosyal ve duyuşsal yetenekleri geliştirir.”

“Prof. Dr. Cevat Babuna zeka gelişimi konusunda şunları söylüyor: “ Bebeğin ileride akıllı bir insan olup olmaması iki faktöre bağlıdır. Bunlardan birincisi, beyin hücrelerinin gelişmesi ve çoğalması ile ilgili zeka malzemesinin çoğalmasıdır. İkincisi, bu malzemelerin ilerideki yıllarda eğitimle daha iyi kullanılabilir şekilde sokulmasıdır.”

Zeka malzemesinin gelişmesi için ilk adımlar gebelik esnasında atılmaktadır. Gebelik müddetince ana rahmindeki bebekle diyalog kurulmalı, bolca uyarım alması sağlanmalı, böylece beyin hücrelerinin çoğalmasına çalışılmalıdır.

Dr. Babuna beynin gelişimi konusunda şunları eklemektedir. “Gebeliğin ortalarına doğru bebeğin beyin hücreleri gelişebilmek için uyarı almak zorundadır. Biz biliyoruz ki insan organizmasının tüm hücreleri gelişebilmek için uyarıya muhtaçtırlar; ama bunun en büyük örneği beyin hücresinde görülür. Beyin hücreleri ilk zamanlar dışarıdan uyarı alamadıkları için birbirlerine mesaj göndererek ihtiyaç duydukları uyarımları temin etmeye çalışırlar.

Rahimdeki bebek 4.5-5 aya ulaştığında annenin sesini iç titreşimlerle alır. Daha ileriki safhalarda ise anne sesine ilave olarak dışarıdan gelen sesleri (babanın sesini, ortamdaki sesleri) de almaya başlar. Bütün bu sesler bir bebeğin beynini olgunlaştırırken, diğer yandan hayatın ileriki yıllarında gerekli bazı kabiliyetlerin temelini hazırlarlar.”

Yapılan son çalışmalar, hamileliğin son yarısında çocuğa yapılan uyarımların, beyin hücrelerinin ölümünde önleyici rol oynayabileceğini göstermektedir.

“Nöron kaybının en aza indirilmesi gerektiğini savunan Cevat Babuna, beyinde hücre gelişmesinin doğum sonrası da gerçekleştiğini söylüyor: “Doğumdan sonra da çocukla devamlı meşgul olmak gerekir. Onunla karşılıklı konuşmak, oyuncaklar göstermek, ellerini tutmak gibi olaylar beyin gelişmesini sağlar. Çocuk uyanık bulunduğu süre içerisinde onunla meşgul olmak, beyin hücrelerinin gelişmesini sağlar. İnsan beyninin gelişmesi işlemi üç yılda en önemli safhasını tamamlar.”²⁹⁴

“Ayrıca anne hamileliği sırasında fiziksel yönden aktif olursa, yüksek seviyede steroid hormonu salgılanacak bu da plesenta zarından geçerek bebeğe ulaşacaktır. Steroid hormonu, gelişen çocuğun beyin korteksi için avantaj oluşturacaktır.”

“Daha zeki insanlarla sıradan insanlar arasındaki fark, beyin hücreleri arasındaki bağlantı sayısıdır. Zeki insanlarda hücreler arası bağlantı sayısı daha fazladır. Bu bağlantılar, beyinde değişik merkezlerden gelen bilgilerin ve emirlerin çok hızlı bir şekilde işlev görmesini sağlar. Bağlantılar ise beyin alanları uyarıldığı oranda çoğalır ve gelişir.

Doğum öncesinde uyarım alan bebeklerde, almayan bebeklere göre nöronlar arası bağ sayısı daha fazladır ve daha gelişmiştir. Beyin gelişimi üzerinde çalışan bazı nörologlar, anne karnındaki bebekte beyin üretiminin hemen döllemenin arkasından başladığı sonucuna varmışlardır. Nöronların üretimi beş ay boyunca devam eder. Diğer bir deyişle, hamileliğin beşinci ayında bir bebeğin hücreleri sayı bakımından tamamlanmış olur. Bundan sonraki büyüme hacim olarak büyümedir. Hücreler genişledikçe, beyin hacmi de büyür.

Los Angeles'taki California Üniversitesi'nde, Çocuk Uyarım Eğitimi Birliği kurucusu Dr. Susan Ludington-Hoe, müzikle uyarımın beyin hücrelerindeki kaybı azalttığı gibi, bebeğin duygusal gelişimine de katkı yaptığını söyler. Müzik dinlerken bebek müziğe tepki verir, yatışma ve rahatlama hisseder.”²⁹⁵

“Doğum öncesi öğrenmeyle doğum öncesinde uyarım alma arasındaki fark, rahimde hafıza oluşturulmasıdır. Önemli olan herhangi bir şarkıyı herhangi bir şekilde söylemek değil, uygun bir şekilde uygun şarkıları söylemektir. Çocuğa duyuşsal olarak uyarım vermenin en iyi takvimi, her gün tekrarlamak şartıyla 28- 30 haftadır.”

“Süper Bebek kitabının yazarı Dr. Sarah Brewster hamile kadınlara şöyle bir öneride bulunuyor: Hamilelik sırasında müzikle bir uyarım yapmak istediğinizde şunları hatırlayın:

Basit bir ton bulun ve onu günde bir yada iki defa çalın.

Kendi zevkinize uygun müzik seçin. Zira sizin duygularınız çocuğu etkiler.”

Beyindeki hücre sayısını artıracak ve hücreler arası bağları güçlendirecek en iyi kod için anahtar nedir? Bu konudaki referansımız ve ipucumuz kalp atışıdır. Verilecek müzik kalp atışını regüle edici, ritmik, aralıklı ve titreşimli olmalı; bebeğe şaşırtıcı ve mantıksız gelmemelidir. Ninniler, klasik müzik ve tasavvuf müziği ana rahmindeki bebeğin tercihleri arasındadır.”²⁹⁶

“Tüm bunlardan anlaşılıyor ki doğum öncesinde uyarılan bebeklerde, yaşadıkları tecrübelerle ilgili olarak, görsel, duyuşsal ve hareket gelişimi görülür. Daha fazla öğrenme kapasitesi ve daha yüksek IQ düzeyine sahip olurlar.”²⁹⁷

Artık doğum öncesi hayatın gerçekleri hakkında göz ardı edilemeyecek bilgilere sahibiz. Bu bilgiler ışığında ebeveynlik saatini daha erkene kurmak gerektiğini anlıyoruz. Bebeğin doğum öncesi hayatı ebeveynliğin sorumluluk alanına girmiş

---

²⁹⁴ Yılmaz, s.42-46

²⁹⁵ Yılmaz, s.48-50

²⁹⁶ Yılmaz, s.55-56

²⁹⁷ Yılmaz, s.119

bulunuyor. Yeni bulgular, ebeveynlerin daha anne karnındayken çocuklarıyla ilişki kurabileceklerini ve karakterlerine etki yapabileceklerini göstermiştir.

Günümüzde, bebek bekleyen bir çok anne baba doğum öncesi eğitime inanmakta ve bir çok doktor da hamile kadınlara sürekli olarak çocuklarıyla konuşmalarını ve onlara şarkı söylemelerini önermektedir. Bu önerilerin bir amacı da çocuğa huzurlu ve mutlu bir başlangıç sağlamaktır.

SONUÇ

Eğitimin Doğum Öncesi Boyutu adlı araştırmamızda konu; eğitimin doğum öncesi boyutunda alınması gereken tedbirler, doğum öncesi gelişim ve anne karnında eğitim olmak üzere üç bölümde incelenmiştir. Konu ile ilgili eserlerin taranması ve araştırılmasından elde edilen bulgular, bizi şu hususların göz önünde bulundurulması gerektiği sonucuna ulaştırmıştır:

Çocuk gelişim ve eğitiminde “tedbir devresi” olarak da adlandırılan doğum öncesi dönem, evlenmeye karar vermekle başlayıp, doğum olayına kadar süren bir dizi süreci içerir. Bu dönemin önemi konusunda anne baba adayının taşıdığı bilinç, gelecek nesillerin eğitimi açısından büyük değer taşımaktadır. Bu bilincin sağlanması, bireylerin, evlilik gibi ciddi bir işe kalkışmadan önce iyi bir ebeveyn olma kararlılığına sahip olmalarına bağlıdır. Sağlıklı bir evlilik kararı verilebilmesi için de belli kriterlere dikkat etmek gerekmektedir.

Evlilik kararı verilirken mantık kesinlikle devre dışı bırakılmamalıdır. Evlenilecek birey farklı rolleri de (anne olma, baba olma, ev hanımı olma vs... gibi) düşünülerek değerlendirilmelidir.

Kişinin eş adayını değerlendirmesi gerektiği gibi kendini de onu bekleyen roller ve sorumluluklar bağlamında değerlendirmesi gerekmektedir. Yeni bir yuva kurmanın sorumluluğu, eş olmanın veya ebeveyn olmanın sorumluluğu düşünülerek evliliğe adım atılmalıdır. Kişi evlilikten ne beklediğini çok iyi bilmeli, eş adayının beklentileriyle kendi beklentilerini karşılaştırmayı ihmal etmemelidir.

Evliliğin sağlıklı yürüyebilmesi için de daima beslenmesi, yatırım yapılması icap eder. Söz konusu yatırım ancak kişinin, kadın erkek psikolojisi, eşler arası iletişim, çocuk ve ergen psikolojisi vs. gibi konularda bilgi sahibi olarak kendini geliştirmesiyle gerçekleşebilir. Evlenen her çift aynı zamanda anne baba adaydır. Bu sebeple evlenmeye karar verirken başlayan eğitim süreci evlendikten sonra, bireylerin anne baba adayı olmasıyla devam eder.

Çocuk ruh sağlığı açısından son derece önemli olan bir konu, anne baba olma

isteğinin düşünülerek verilmesi gereken bir karar olduğudur. Eşler mutlaka bu kararı ortaklaşa vermelidir. Planlı bir şekilde çocuk sahibi olmak, hem hamilelik döneminde hem de sonrasında eşlerin muhtemel zorluklara hazırlıklı olmalarını sağlar.

Ortaklaşa verilen ebeveynlik kararından sonra gebelik döneminde anne ve baba adayının dikkat edeceği bazı hususlar vardır:

Gebelik sürecinde her şeyden önce anne adayını bedensel sağlığına önem vermeli, gerekli kontrollerini aksatmamalıdır.

Gebelik her ne kadar sadece anneye alakalıymış gibi görünse de babanın da sürece dahil olması gerekmektedir. Baba adayını, eşine karşı sevgi ve hoşgörüyü kuşanmalı, eşini hoşnut etmek için her türlü fedakârlığı yapmalıdır. Çünkü anne adayının memnuniyeti, anne karnındaki bebeğinin memnuniyeti anlamına gelmektedir.

Anne baba adayını çocuk bakımı ve çocuğun gelişim süreçleri, çocuk eğitimi hakkında bilgi sahibi olmalı, bunun için kitaplar okumalı, eğitsel faaliyetlere katılmalıdır.

Özellikle anne adayını negatif düşünmemeli, pozitif düşünmeli ve davranmalıdır. Çünkü annedeki en ufak bir gerilim doğrudan çocuğa yansımaktadır. Dolayısıyla çocuk henüz doğmadan eğitsel süreci zorlayıcı bir durum yaşanmış olacaktır.

Anne ve baba adayını bebekle iletişim içerisinde olmalı, onunla konuşmalı, ona kitap okumalı, rahatlatıcı müzikler dinletmeli, istenilen, beklenen ve sevilen bir bebek olduğunu hissettirmeli, böylece bebeklerini rahimde ihtiyacı olan eğitici uyarımlardan mahrum bırakmamalıdır. Ayrıca anne baba adayını maddi ve manevi yaşantısına dikkat etmeli, bebeklerine Kur'an-ı Kerim okumayı ihmal etmemelidir. Bütün bu davranış örnekleri anne, baba ve çocuk arasındaki duygusal bağı kuvvetlendirerek, çocuğun ruhsal, zihinsel ve manevi yönden gelişimine katkı sağlayacaktır.

Ayrıca gebelik öncesinde olduğu gibi, gebelik sürecinde de baba helal rızık kazanmalı, anne adayını da bu rızaktan yemeli ve şüpheli şeylerden kaçınmalıdır.

Anne ve baba adayı hamilelik sürecinin başlamasından itibaren Allah'a sağlıklı bir çocuk vermesi için dua etmeleri gerekmektedir. Bu, dua şekli Hz. Âdem (a.s)'den itibaren gelen ve bize kadar ulaşan bir mirastır.

Gebelik döneminde bu dua şekli sık sık tekrarlanmalıdır. Çünkü dua ilâhi yardımı istemek, talep etmek demektir. Bu sebeple anne ve baba eğitim açısından ellerinden gelen her şeyi yaptıktan sonra eğitimin dua boyutunu ihmal etmemelidir.

Araştırmamız neticesinde elde edilen bilgiler, doğum öncesi dönem hakkında anne baba adayının bilgi sahibi olmasını sağlamakta, onların psikolojik olarak rahatlamasına ve bu sürece daha olumlu bakmalarına yardımcı olmaktadır. Bu sayede doğum öncesi ebeveyn eğitimi ve dolayısıyla çocuk eğitimi de başlamış olmaktadır.

Bütün bu anlatılan hususlara dikkat edilerek yürütülen eğitim faaliyeti sonucunda dünya sahnesine çıkan çocuğun anne ve babası için "göz nuru" bir evlat olacağı kanaatindeyiz.

Unutulmamalıdır ki hak-vazife örgüsü içerisinde her çocuk, kendilerine dünyanın en büyük nimeti olarak verilen anne babasından, böyle bir eğitim faaliyeti içerisinde yetiştirilmeyi talep etme hakkına sahiptir.

KAYNAKÇA

Kitaplar:

Abdülbaki, Muhammed Fuad, Müttefekun Aleyh Hadisler, (Müslim, Nikah:1, Buhari, Tevhid:2) Çev: Abdullah Feyzi Kocaer, Konya, Hüner Yay. 2005

Ağca, Hüseyin, Ailede Eğitim, 1.baskı, Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 1993

Akdeniz Sabri, Eğitim Sosyolojisi, 3. baskı, İstanbul, M.Ü.İ.F. Vakfı Yay. 1994

Alpsöy, Said, Kur'an En Büyük Mucize, İstanbul, Gelenek Yay

Aslantürk, Zeki, Tayfun Amman, Sosyoloji, 4.basım, İstanbul, Çamlıca Yay. 2001

Aydın, Betül, Çocuk ve Ergen Psikolojisi, İstanbul, M.Ü. vakfı Yay. 1997

Babalıoğlu, Rabiye, Canlıyım, Geliyorum, İstanbul, Uçurtma Yay. 2002

Baymur, Feriha, Genel Psikoloji, 11.baskı, İnkılap Yay.

Bayrak, Gülhanım, Bebek ve Çocuk Sağlığı, İstanbul, Uçurtma Yay. 2000

Bayraklı, Bayraktar, "Eğitimin Doğum Öncesi Boyutu", İslam'da Aile ve Çocuk Terbiyesi Sempozyumu, İSAV, Şanlıurfa, Temmuz 1994

Bayraklı, Bayraktar Yeni Bir Anlayışın Işığında Kur'an Tefsiri, 2.cilt, İstanbul, Bayraklı yay. 2001

Bayraklı, Bayraktar Yeni Bir Anlayışın Işığında Kur'an Tefsiri, 4.cilt, İstanbul, Bayraklı yay. 2002

Bayraklı, Bayraktar Yeni Bir Anlayışın Işığında Kur'an Tefsiri, 7.cilt, İstanbul, Bayraklı yay. 2003

- Bayraklı, Bayraktar Yeni Bir Anlayışın Işığında Kur'an Tefsiri, 10.cilt, İstanbul, Bayraklı yay. 2004
- Bayraklı, Bayraktar Yeni Bir Anlayışın Işığında Kur'an Tefsiri, 12.cilt, İstanbul, Bayraklı yay. 2004
- Bayraklı, Bayraktar Yeni Bir Anlayışın Işığında Kur'an Tefsiri, 13.cilt, İstanbul, Bayraklı yay. 2004
- Bayraktar, Mehmet Faruk, İslam Eğitiminde Öğretmen- Öğrenci Münasebetleri, İstanbul, M.Ü. Vakfı Yay. 1984
- Bilgin, Beyza, İslam ve Çocuk, 2.baskı, Ankara, Diyanet İşl. Baş. Yay. 1991
- Bucaille, Maurice, Kur'an ve Bilim, Çev: Suat Yıldırım, Türkiye Öğretmenler Vakfı, İzmir, 1981
- Canan, İbrahim, Resulullah'a Göre Ailede ve Okulda Çocuk Terbiyesi, 8.baskı, İstanbul, Cihan Yay. 1993
- Canan, İbrahim, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay. Ankara, 1980 s.52
- Canan, İbrahim, Kur'an'da Çocuk, İstanbul, Cihan Yay, 1984
- Çakmaklı, Kemal, Psiko-Sosyal Sağlığın Korunması "Koruyucu Ruh sağlığı" İstanbul, Seha Neşriyat, 1997
- Çamdibi, Ayşe Ümran, "Doğum Öncesi ve 0-2 Yaş Gelişimi", Yüksek Lisan Tezi, Marmara Üniversitesi SBE, 1999
- Dodurgalı, Abdurrahman, Ailede Çocuğun Din Eğitimi, 2.baskı, İstanbul, M.Ü Vakfı Yay. 1998
- Fenwick, Elizabeth Anelik ve Bebek Bakımı, "Gebelikten Üç Yaşına Kadar Anne Babanın Bilmesi Gereken Her Şey", Çev: Erkan Aktaş, ABC Kitabevi, 5. Baskı, İstanbul, 1997

- İlmihal II, 6.baskı, Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı Yay. Haziran 2004
- Kahn, Fritz, Tenasül Hayatımız, Çev: Ferudun Frik, Cahit Cem, İstanbul, 1971
- Karaman, Hayrettin, İslam'da Kadın ve Aile, İstanbul, Ensar Neşriyat, 1995
- Kırca, Celal, Kur'an-ı Kerim'de Fen Bilimleri, 2.baskı, İstanbul, Marifet Yay. 1989
- Koytak, Necla, Seyhan Büyükcoşkun, Ben, Bana Verilenim, İstanbul, Uçurtma Yay. 2002
- Nurbaki, Haluk, Kur'an Mucizeleri, 1.baskı, Mayaş Yay. 1984
- Önal, Cemal Zeki, Evlilik ve Mahremiyetleri, İstanbul, 1972
- Özbek, Abdullah "Bir Eğitim Kurumu Olarak Ailenin Önemi", İslam'da Aile ve Çocuk Terbiyesi 2, Şanlıurfa, 1994
- Özyılmaz, Ömer, Çocukluk ve Gençlik Çağında İslami Eğitim ve Psikolojik Temelleri, 1.baskı, İstanbul, Pınar Yay. Ekim 2003
- Pintner Rudolf ve Diğerleri, Eğitim Psikolojisi, çev: Sabri Akdeniz, M.Ü. Vakfı Yay. No:15, İstanbul, 1987
- Sahih-i Buhari, çev: Abdullah Feyzi Kocaer, Hüner Yay, 2. cilt, Nisan 2004, s.673
- Sandström, C.I Çocuk ve Gençlik Psikolojisi, çev: Refia Uğurel- Şemin, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fak Yay. No:1614, 2.baskı, İstanbul, 1982
- Tanrıkorur, Cinuçen, Biraz da Müzik, Zaman Kitap, İstanbul, 2001
- Tarhan, Nevzat, Kadın Psikolojisi, 21.baskı, İstanbul, Nesil yay. 2005
- Tarhan, Nevzat, Evlilik Psikolojisi, 1.baskı, İstanbul, Timaş Yay. 2006
- Taşçı, Ali İhsan, Cinsel Eğitim, 3.baskı, İstanbul, İz Yay. 2003

Yavuz, Kerim, Çocuk ve Din, 1.baskı, İstanbul, Çocuk Vakfı Yay. 1994

Yavuz, Kerim, Çocuğun Dünyası ve Gelişme, 1.baskı, İstanbul, Çocuk Vakfı Yay. 1992

Yavuzer, Haluk Çocuk Psikolojisi, Remzi Kitabevi, 27. Baskı, İst. 2005

Yılmaz, Seher, Seni Duyuyorum Anne, 1.baskı, İstanbul, Timaş Yay. 2005

Yörükoğlu, Atalay, Çocuk Ruh Sağlığı, 20.basım, İstanbul, Özgür Yay. 1996

Zuhayli, Vehbe, İslam Fıkı Ansiklopedisi, Çev: Ahmet Efe, Beşir Eryarsoy, H. Fehmi
Ulus, Abdurrahim Ural, Yunus Vehbi Yavuz, Nurettin Yıldız, 2.baskı, 9.cilt,
Risale Yay. 1992

İnternet Belgeleri:

“Akraba Evliliği”, “Güncel Sağlık Konuları”, 06/09/02,
http://www.acibademhastanesi.com.tr/guncel_saglik/guncel1.html (Erişim: 20 Şubat 2003)

Aktosun, Yasemin Yalçın, “Anne Babalık Eğitimi”, Sayı: 156 Bölüm: Anne Baba Okulu
<http://ailem.zaman.com.tr/?bl=85&hn=3964> (Erişim: 20 Mart 2006)

Aktosun, Yasemin Yalçın, “Hamilelik süreciyle çocuk eğitimi başlar”, Sayı: 168
Bölüm: Anne Baba Okulu, <http://ailem.zaman.com.tr/?bl=85&hn=4325> (Erişim: 20 Mart 2006)

“AIDS”, “Sağlık”, <http://www.maximumbilgi.com/saglik/aids.htm>, Erişim: 21 Şubat 2003)

Ailedeki Stres Etkenleri ve Çocuk, <http://www.cocukaile.com/aktuel.htm>, (Erişim: 20 Mart 2006)

“Anne Karnında Eğitim”, “Gebelik ve Çocuk”
<http://web.netbul.com/kadin/detay.asp?id=827>, (Erişim: 21 Şubat 2003)

“Anne Karnında 40 Hafta”, “Bebek Yolda”,
<http://www.bebek.com/Content/Detail.asp?ContID=1365>, (Erişim: 21 Şubat 2003)

“Annenin Karnındaki Bebeğe Etkileri”, “İslami Hayat”, 06/20/2002,
<http://www.islamihayat.com/default.asp?inc=bebek> (Erişim: 21 Şubat 2006)

Attar, Rukset Ünlü, "Gebelikte beslenme" “Hamilelikte düzenli beslenme bebeklerin sağlık sigortası” 19.03.2006, <http://www.maksimum.com/kadin/haber/47/57941.php>, (Erişim: 20 Şubat 2006)

Aydın, Selim, “Tedavi ve zihin Gelişiminde Müzik”, Mayıs 2000,
<http://www.sizinti.com.tr/konular/00/mayis/tedavi> (Erişim: 20 Mart 2003)

Aydınlı, Hasan, “Okuma Alışkanlığı ve Çocuk Eğitimi”,
<http://www.sizinti.com.tr/konu.sizinti?SIN=4469c6eaa7&k=487&1365735982>, (Erişim: 20 Mart 2006)

Bebek Müziğinin Faydaları, <http://www.onmusicstore.com/muzik.php>, (Erişim:20 Mart 2006)

Bebeğinize vals dinletin, http://www.aneyiz.biz/haber/hb_haberdy.php?hid=461, (Erişim:20 Mart 2006)

Bursa Sağlık Müdürlüğü Ruh Sağlığı ve Sosyal Hastalıklar Şubesi, “0 - 1 Yaş Döneminde Uyarılar”, http://www.bsm.gov.tr/ruhsagligi/uyaran0_1.asp?sira=18, (Erişim:20 Mart 2006)

“Bütün bebekler dahidir”, Sayı: 162, Bölüm: Çocuğum, <http://ailem.zaman.com.tr/?bl=5&hn=4186>, (Erişim:20 Mart 2006)

Çankırlı, Ali “Ölçülü Sevgi”, “Zafer Dergisi”, <http://www.zaferdergisi.com/makale.asp?makale=239>, (Erişim: 21 Şubat 2006)

Çelik Örucü, Müge, “Stres ve Stresle Başa Çıkabilme”, <http://www.mc.metu.edu.tr/~pdrm/pdfs/brochure2.pdf>, (Erişim: 03.03.2007)

“Çocuk Niçin Kitap Okumalı?” <http://www.konya.gov.tr/byek/MAKALELER/cocuk.htm>, (Erişim:20 Mart 2006)

“Damak Tadı Anne Karnında Oluşuyor”, “Hayat”, 06/01/2001 <http://212.154.21.40/2000/01/06/hayat/hayatdevam.htm#7> (Erişim: 21 Şubat 2003)

“Doğacak bir bebek”, <http://www.hastarehberi.com/kadinhast/kadin7/bebekyapmadanoncebunlariokuyun1.htm>, (Erişim:20 Mart 2006)

“Doğmadan Eğitin”, 02/01/2002, <http://www.ozgurpolitika.org/2002/02/01hab13.html-11k> (Erişim: 21 Şubat 2003)

“Doğum Esnasındaki Birkaç Husus”, “İslami Hayat”, 06/20/2002, <http://www.islamihayat.com/default.asp?inc=bebek> (Erişim:20 Mart 2006)

“Doğum öncesi anne karnında sesleri duyar”, Sayı: 162 Bölüm: Çocuğum <http://ailem.zaman.com.tr/?bl=5&hn=4182>, (Erişim:20 Mart 2006)

Duran, Bülent, “Hamilelikte Egzersiz”, “Hamilelik Dönemi”,
<http://www.anneyiz.biz/hamilelik/a04-egzersiz.php> (Erişim: 19 Şubat 2003)

“Eğitim Anne Karnında Başlıyor”,
<http://www.genetikbilimi.com/genbilim/egitimannekarninda.htm>, (Erişim: 21 Şubat 2003)

“Evlilik ve Birlikte Yaşam”, “Kadın ve Çocuk Sağlığı Eğitim ve Araştırma Birimi”
<http://maun.istanbul.edu.tr/istanbultip/kadin/biya.html> (Erişim: 20 Şubat 2003)

“Gebe Kadının Beslenmesi”, “Kadın ve Çocuk Sağlığı Eğitim ve Araştırma Birimi”,
<http://maun.istanbul.edu.tr/istanbultip/kadin/do/gebes.html> (Erişim 21 Şubat 2003)

“Gebelik Süresince Yapılan Testler ve Araştırmalar”, “Gebelik”,
<http://www.sanalklinik.net/gebeliktest.htm> (Erişim: 21 Şubat 2003)

“Gebelik ve seyahat”, “Gebelik”,
<http://www.hekiminiz.com/hastaliklar/gebelik/gebelik2.htm#1> (Erişim: 21 Şubat 2003)

“Hamilelikte 4 Fincandan Fazla Kahve Zararlı”, “Hamilelik”,
<http://hdundar.vitualeve.net/ceren/hamile.htm> (Erişim: 21 Şubat 2003)

“Hamilelikte Egzersiz Neden Gerekli?”, “Hamilelik ve Bebek”,
http://www.superanne.com/hamilelik/gebelik/hamilelikte_egzersiz.shtml (Erişim: 21 Şubat 2003)

İbrişim, Aynur, “Çocukların ruhsal, bedensel ve sosyal açıdan gelişmesinin temelinde ne yatmaktadır?”
<http://www.bebek.com/content.aspx?PContId=4&ContType=1&ContId=2570>,
(Erişim:20 Mart 2006)

İlnem, Mügen “Bebeğinizle İletişim Kurun”, “Sağlık Haberleri”,
<http://www.saglikplatformu.com/saglikhaberleri/annekarnindadersane.htm> (Erişim: 21 Şubat 2003)

İnsanın gelişimi ve beyin, <http://www.saglik.gov.tr/CPGD/01.htm>, (Erişim:20 Mart 2006)

Kocatepe, Kağan, “Akraba Evliliği”, “Gebelikte Risk Faktörleri”,
<http://gebelik.org/dosyalar/akrabalik.html> (Erişim: 20 Şubat 2003)

Mumcu, Uğur, “Hamile Kalmaya Karar Verdiğinizde...”, “Hamilelik”,
<http://www.mumcu.com/htmlarticle.php?sid=234> (Erişim: 21 Şubat 2003)

“Normal Doğum mu Sezeryan mı?”, “Hamilelik ve Doğum”,
<http://www.superanne.com/new/articles/show.php?artld=175> (Erişim: 21 Şubat 2003)

Özer, Erdener, “Gebelikte Alkol Bebeği Olumsuz Etkiliyor”, “Çocuk ve Bebek Sağlığı”, 29 Eylül 2002, <http://www.ntvmsnbc.com/news/109702.asp> (Erişim: 20 Şubat 2003)

“Plasentanın 3 ana görevi vardır”, “Anne Karnında 40 Hafta”,
<http://www.bebek.com/Content/Detail.asp?ContID=1331> (Erişim: 21 Şubat 2003)

“Radyasyon etkisi”, “Kadın-Aile”, 21.01.2003,
<http://www.zaman.com.tr/2003/01/21/kadin/default.htm> (Erişim: 21 Şubat 2003)

Seyahat”, “Gebe Sağlığı ve Hastalıkları”
<http://www.gata.edu.tr/cerrahibilimler/kadindogum/sss/ggy23.html> (Erişim: 21 Şubat 2003)

“Sigara, bebeği antisosyal yapıyor”, 1 Ağustos 2005
http://kadin.tr.net/index.php?option=com_content&task=view&id=235&Itemid=46,
(Erişim: 20 Mart 2006)

Stresli hamilelik asosyal yapıyor
http://www.anneyiz.biz/haber/hb_haberdy.php?hid=566, (Erişim:20 Mart 2006)

T.c. Diyanet İşleri Başkanlığı, Kur’an-ı Kerim ve Türkçe Meali,
<http://www.diyamet.gov.tr/turkish/default.asp>

Yapıcı, Şenay, Mehmet Yapıcı, “Çocukta Bilişsel Gelişim”, AKÜ Eğitim Fakültesi, “0-2 Yaş Arası Bilişsel Gelişim (Duyusal Motor Dönem)”
<http://www.universite-toplum.org/text.php3?id=263>, (Erişim:20 Mart 2006)

Yaşar, Sabahaddin, “Çocuk ve Müzik”,
<http://www.beethovenlives.net/index.asp?ID=192>, (Erişim:20Mart 2006)